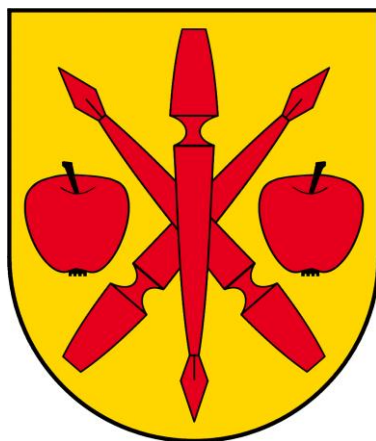


DIAGNOZA LOKALNYCH ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH GMINA JASIENIEC



2024 rok

WSTĘP	3
METRYKA GMINY	4
Położenie	4
Demografia.....	5
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.....	6
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	9
Punkty sprzedaży napojów alkoholowych	11
Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży.....	12
Procedura „Niebieska Karta”	14
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	15
Metodologia	15
Metryczka.....	16
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców.....	20
Aktywność społeczna mieszkańców	22
Potrzeba realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień w opinii mieszkańców Gminy Jasieniec	27
Przemoc domowa	29
Przekonania dotyczące wychowania dzieci	29
Zjawisko przemocy domowej	31
Osoby starsze.....	34
Osoby z niepełnosprawnościami	36
Opieka zdrowotna	38
Wpływ pandemii COVID-19 na kondycję psychiczną mieszkańców	39

BADANIA WŚRÓD PRACOWNIKÓW GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	41
Metodologia	41
Wyniki badania	42
PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY	48
Metodologia	48
Relacje z rodzicami, nauczycielami oraz rówieśnikami	49
Substancje psychoaktywne: Alkohol	53
Substancje uzależniające: Papierosy	58
Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze	61
Uzależnienia behawioralne.....	64
Napoje energetyczne	75
Doświadczenie przemocy.....	77
Czas wolny	80
Podsumowanie i wnioski.....	82
Spis tabel	90
Spis wykresów.....	91

Problem społeczny jest zjawiskiem, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy, a przez to wymaga przeciwdziałania. Zdaniem Fullera-Myersa problem społeczny składa się z obiektywnych warunków, które definiowane są przez członków społeczeństwa, jako wymagające rozwiązania. R. Maris definiuje natomiast problemy społeczne jako ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą część ludności, przez silne grupy bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane, czy też którym można jakoś zaradzić. W rezultacie problem społeczny jest zjawiskiem, które angażuje emocjonalnie i intelektualnie szerszą zbiorowość, wywołuje społeczne przekonanie co do konieczności podejmowania działań zbiorowych, mających na celu zwalczanie, a przynajmniej ograniczanie jego zasięgu i skutków.

Diagnoza oznacza rozpoznanie. Stanowi ona złożoną czynność poznawczą, jest kluczowym obszarem oraz niezbędnym elementem procesu wprowadzania zmian społecznych. Diagnoza problemów społecznych wymaga specyficznego podejścia, ponieważ:

- ✓ jej adresatem jest zawsze ogół społeczności lokalnej,
- ✓ jej zakres jest wyznaczony poprzez poszczególne obszary zintegrowanej polityki społecznej,
- ✓ jej znaczenie jest praktyczne, co oznacza, że wyniki mają służyć zaspokojeniu potrzeb społecznych oraz rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.

Niniejsza diagnoza ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w drugiej połowie 2024 roku, obejmujących podstawowe problemy społeczne. Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych na terenie gminy Jasieniec wśród trzech grup reprezentujących lokalne środowiska:

- dorośli mieszkańcy;
- pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- dzieci i młodzież szkolna.

Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem liczb (maksymalnie +/- 1%).

METRYKA GMINY

Polożenie

Gmina Jasieniec położona jest w południowo-wschodniej części powiatu grójeckiego, a jednocześnie w centralnej części województwa mazowieckiego. Zalicza się ona do grójeckiego rejonu sadowniczego, z którego pochodzi znane na cały niemal świat „jabłko grójeckie”.

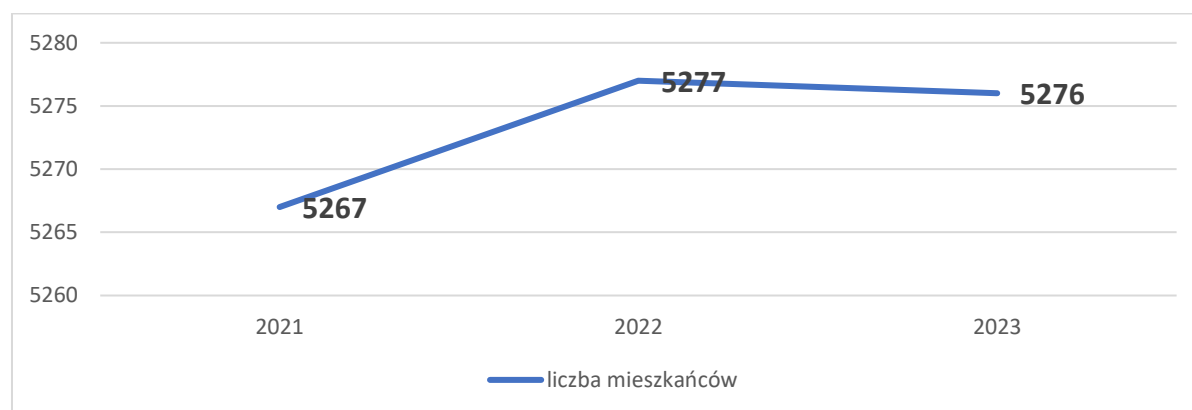
Gmina zajmuje obszar około 10 780 ha, z czego około 8 974 ha stanowią użytki rolne. Lasy i grunty leśne zajmują ok. 1530 ha, co stanowi 14,6% powierzchni gminy. Resztę stanowią grunty zabudowane, zagospodarowane tereny inwestycyjne oraz nieużytki. W skład gminy wchodzi 36 wsi rolniczych, zorganizowanych w 31 sołectw. Największe z nich to: Jasieniec, Boglewice, Gośniewice i Zbrosza Duża.

Rysunek 1. Mapa z granicami Gminy Jasieniec.



Gmina Jasieniec według stanu na 31.12.2023 r. ma 5 276 mieszkańców, z czego 49,8% stanowią kobiety, a 50,2% mężczyźni. Liczba mieszkańców gminy w ostatnim roku nieznacznie zmniejszyła się.

Wykres 1. Liczba mieszkańców w latach 2021-2023.



Źródło: Urząd Stanu Cywilnego Gminy Jasieniec

Gmina Jasieniec ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -21. W 2023 roku na terenie gminy **urodziło się 40 dzieci, a zmarło 61 osób.**

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Jasieniec- lata 2021-2023.

	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2021	58	92	-34
2022	50	68	-18
2023	40	61	-21

Źródło: Urząd Stanu Cywilnego Gminy Jasieniec

Zgodnie z danymi z ewidencji ludności Urzędu Stanu Cywilnego w Jasieńcu w 2023 roku liczba osób w wieku przedprodukcyjnym przewyższała liczbę osób w wieku poprodukcyjnym. Największą zaś grupę stanowiła liczba osób w wieku produkcyjnym.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Zadania w zakresie pomocy społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jasieńcu. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek udzielania pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Pomoc może być świadczona w formie pieniężnej i niepieniężnej, podstawą jej udzielenia, jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego i wydanie na tej podstawie stosownej decyzji.

W 2023 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jasieńcu objął pomocą 80 rodzin z terenu gminy. **Dane zawarte w tabeli 2 wskazują, że w ciągu ostatnich trzech lat zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej.**

Tabela 2. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2021-2023.

	2021 r.	2022 r.	2023r.
Liczba rodzin ogółem	122	81	80

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jasieńcu

Dane zawarte w tabeli 3 wskazują, że w 2023 roku zmalała liczba udzielonych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych, natomiast wzrosła liczba udzielonych porad.

Tabela 3. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS.

	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Świadczenia niepieniężne	61	60	53
Świadczenia pieniężne	53	58	47
Świadczenia porady	48	6	15

Źródło: dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jasieńcu

Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej na terenie Gminy Jasieniec są niezmiennie od kilku lat długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz ubóstwo.

Tabela 4. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin¹.

	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Niepełnosprawność	37	17	21
Bezrobocie	11	9	9
Ubóstwo	21	20	11
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	5	5	7
Długotrwała choroba	31	21	19
Alkoholizm	5	4	6
Inne	12	5	7

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jasieńcu

¹ W jednym przypadku podstawą do udzielenia pomocy może być równocześnie kilka przesłanek.

Dane zawarte w tabeli 5 wskazują, że największą liczbę odbiorców pomocy społecznej stanowią osoby pracujące.

Tabela 5. Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową.

	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Pracuje	36	23	24
Pracuje dorywczo	9	3	3
Nie pracuje	13	2	8
Na rencie	20	19	20
Na emeryturze	25	21	18
Na zasiłku dla bezrobotnych	2	0	0
Bezrobotny, bez prawa do zasiłku	16	11	6
Inne	1	2	1

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest powoływana na podstawie art. 4¹ ust. 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta. W skład gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 4¹ ust. 4 ww. ustawy), a zasady wynagradzania członków gminnych komisji określa rada gminy w gminnych programach rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 4¹ ust. 5 ww. ustawy). Do ustawowych zadań gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych należy:

- inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych (wymienionych powyżej) - (art. 4¹ ust. 3 ww. ustawy);
- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego (art. 4¹ ust. 3 ww. ustawy);
- opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych - zgodność lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy (limit i lokalizacja punktów, w których sprzedawane i podawane są napoje alkoholowe);
- kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych (na podstawie upoważnienia wystawionego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) - (art. 18 ust. 8 ww. ustawy).

W 2023 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych odbyła łącznie 2 posiedzenia, przeprowadziła 22 rozmowy z osobami zgłoszonymi. Ponadto, GKRPA zaopiniowała 3 wnioski na sprzedaż napojów alkoholowych, które były zgodne z uchwałą Rady Gminy w sprawie limitu i lokalizacji tych punktów oraz przeprowadziła 2 kontrole przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych. Szczegółowe dane dotyczące działalności Komisji za ostatnie 3 lata przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Działalność GKRPA w latach 2021-2023.

Działalność GKRPA			
	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Posiedzenia Komisji- ogółem	3	4	2
Ogólne posiedzenia Komisji	3	4	2
Przeprowadzone rozmowy	8	16	22
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	2	1	2
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych	4	4	3

Źródło: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jasieńcu

Członkowie GKRPA w latach 2021-2023 doskonalili swoje kompetencje biorąc udział w szkoleniach:

- 2021 rok- 1 szkolenie;
- 2022 rok- 1 szkolenie;
- 2023 rok- 2 szkolenia.

Punkty sprzedaży napojów alkoholowych

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy Jasieniec- ogółem

10, w tym:

- do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
 - do 4,5%- 8;
 - od 4,5% do 18%- 8;
 - powyżej 18%- 8.
- do spożycia w miejscu sprzedaży- (wg zawartości alkoholu):
 - do 4,5%- 2;
 - od 4,5% do 18%- 2;
 - powyżej 18%- 2.

Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży

Wśród ważniejszych oddziaływań profilaktycznych prowadzonych na terenie gminy Jasieniec, skierowanych do dzieci i młodzieży należy wymienić:

- 2021 rok: Materiały z zakresu profilaktyki uniwersalnej- zakup i dystrybucja

Ilość osób uczestniczących:

- I. Uczniów: 250;
- II. Nauczycieli: 19;
- III. Rodziców: 21.

- 2022 rok: Materiały z zakresu profilaktyki uniwersalnej- zakup i dystrybucja

Ilość osób uczestniczących:

- I. Uczniów: 300;
- II. Nauczycieli: 21;
- III. Rodziców: 40.

- 2023 rok: Materiały z zakresu profilaktyki uniwersalnej- zakup i dystrybucja

Ilość osób uczestniczących:

- I. Uczniów: 350;
- II. Nauczycieli: 23;
- III. Rodziców: 44.

Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży:

- 2021 rok:

- ✓ Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób uczestniczących: 10).
- ✓ Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu
- ✓ profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób uczestniczących: 200).
- ✓ Inne (ilość osób uczestniczących: 30).

- 2022 rok:

- ✓ Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób uczestniczących: 4).

- ✓ Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób uczestniczących: 170).
- ✓ Inne (ilość osób uczestniczących: 70).
- 2023 rok:
 - ✓ Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób uczestniczących: 4).
 - ✓ Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób uczestniczących: 170).
 - ✓ Inne (ilość osób uczestniczących: 100).

Procedura „Niebieska Karta”

Uzyskane dane wskazują, że latach od 2022 roku liczba wszczynanych procedur Niebieska Karta utrzymuje się na stałym poziomie. Instytucją, która najczęściej wszczyna ową procedurę jest Policja.

Tabela 7. Liczba założonych Niebieskich Kart.

Procedura Niebieska Karta			
	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Ogółem, w tym przez:	8	12	12
Policja	8	11	11
GOPS	0	1	1

Źródło: dane z Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Jasieńcu

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Metodologia

Niniejsze badania zostały przeprowadzone metodą badań ilościowych. Badania ilościowe to metody badawcze oparte na analizie ilościowych danych liczbowych.

Badania przeprowadzono za pomocą kwestionariusza ankiety. Obejmowały mieszkańców Gminy Jasieniec, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci zostali poinformowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

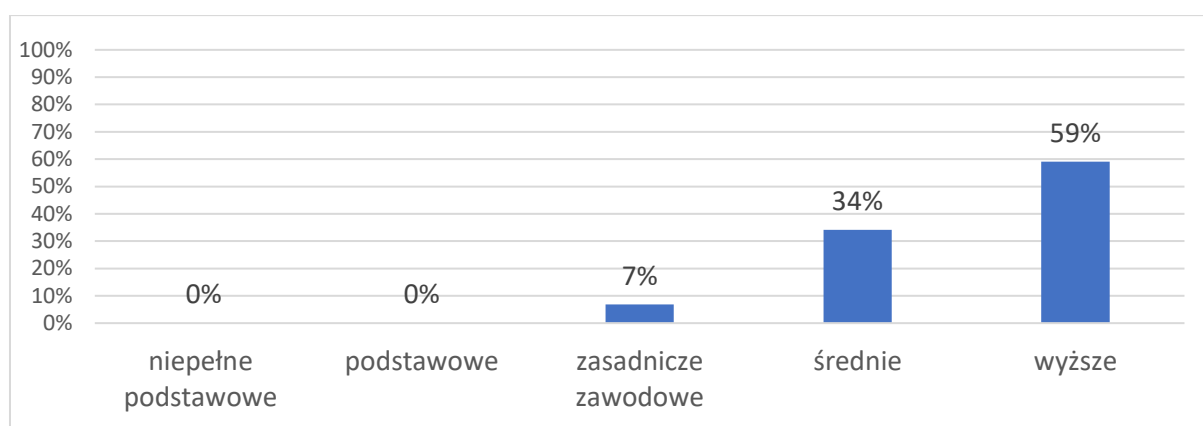
Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z uzależnieniami,
- społeczne zaangażowanie mieszkańców gminy,
- zagadnienia związane z przemocą domową, w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych,
- zagadnienia związane z funkcjonowaniem osób starszych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z zaangażowaniem władz lokalnych w rozwiązywanie problemów,
- zagadnienia związane z funkcjonowaniem osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.

Metryczka stanowi bardzo ważny element przeprowadzanych badań. W jej skład wchodzi pytania dotyczące danych socjo-demograficznych osób badanych. Ma ona na celu poznanie respondenta, aby lepiej zrozumieć zebrane w ankiecie odpowiedzi.

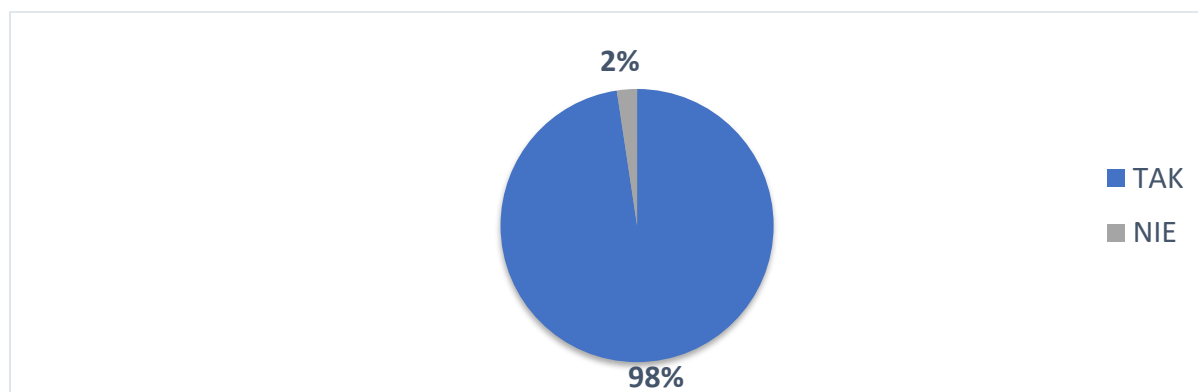
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż ankietowani są mocno zróżnicowani pod względem wykształcenia. 59% respondentów legitymuje się wykształceniem wyższym, 34% wykształceniem średnim, a 7% wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Wykres 2. Poziom wykształcenia badanych.

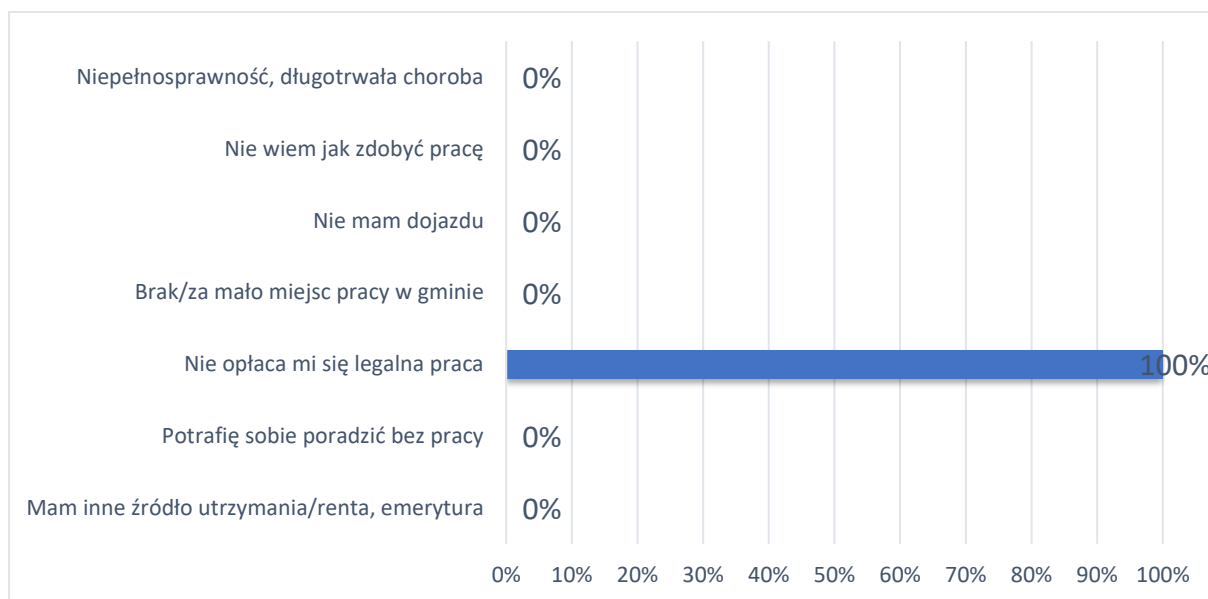


Prawie wszyscy respondenci (98%) posiadają pracę. Ci badani, którzy nie posiadają zatrudnienia (2%), wskazywali najczęściej, że nie pracują, ponieważ nie opłaca im się legalna praca.

Wykres 3. Czy posiada Pani/Pan pracę?

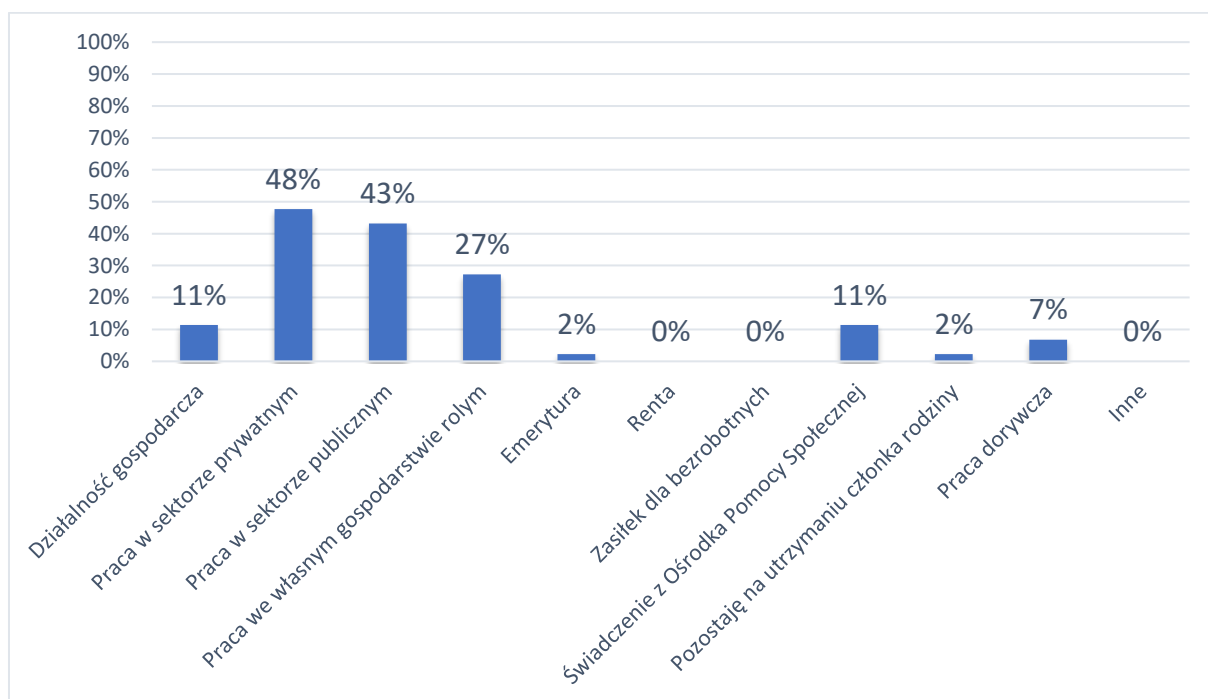


Wykres 4. Z jakich powodów nie posiada Pani/Pan pracy?



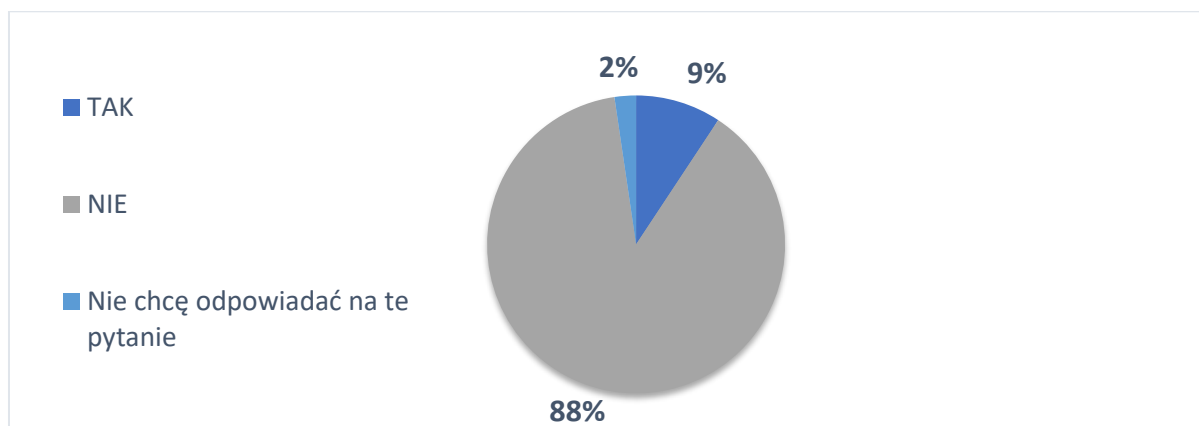
Jeżeli chodzi o źródło utrzymania gospodarstwa domowego, to **48% badanych pracuje w sektorze prywatnym, 43% pracuje w sektorze publicznym, 27% prowadzi własne gospodarstwo rolne, 11% prowadzi własną działalność gospodarczą, kolejne 11% utrzymuje się ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej, 7% pracuje dorywczo, 2% pozostaje na utrzymaniu członka rodziny, a 2% jest na emeryturze.**

Wykres 5. Źródłem utrzymania Pani/Pana gospodarstwa domowego jest (proszę zaznaczyć wszystkie stosowne odpowiedzi)

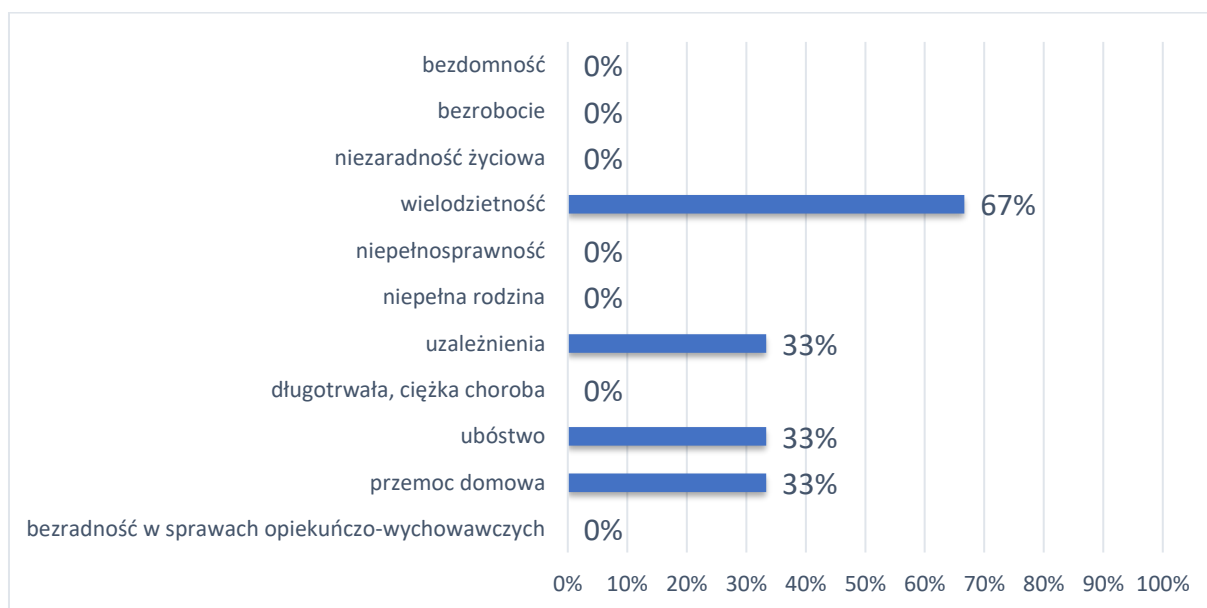


9% badanych w ostatnim roku korzystało ze wsparcia ośrodka pomocy społecznej. Wśród przyczyn korzystania ze świadczeń pomocy społecznej wskazywali najczęściej wielodzietność (67%), uzależnienia (33%), przemoc domową (33%) oraz ubóstwo (33%).

Wykres 6. Czy Pani/Pana rodzina korzysta lub korzystała w ciągu ostatniego roku ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej?



Wykres 7. Jaki był powód?



Następnie mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę sytuacji mieszkaniowej i materialnej swojej/swojej rodziny. **Jeżeli chodzi o sytuację mieszkaniową to łącznie 77% respondentów oceniło ją jako bardzo dobrą i dobrą. Natomiast 20% wskazało, że jest ona zadowalająca, a 3%, że jest zła. W przypadku sytuacji materialnej jako bardzo dobrą i dobrą oceniło ją łącznie 68% mieszkańców, jako zadowalającą 25%, a jako złą 5%.** Większość mieszkańców jest zatem zadowolona zarówno ze swojej sytuacji mieszkaniowej, jak i materialnej.

Tabela 8. Jak Pani/Pan ocenia sytuację:

	<i>Bardzo dobra</i>	<i>Dobra</i>	<i>Zadowalająca</i>	<i>Zła</i>
Sytuacja mieszkaniową swoja/swojej rodziny	34%	43%	20%	3%
Sytuacja materialna swego gospodarstwa domowego	9%	61%	25%	5%

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszej części badania respondenci zostali poproszeni o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo istotny i raczej istotny. Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że mieszkańcy Gminy Jasieniec za **najistotniejsze problemy w ich środowisku lokalnym uznali uzależnienie od alkoholu- łącznie 59% oraz problemy opiekuńczo- wychowawcze- łącznie 59%**². Z kolei jako **najmniej istotny problem badani wskazali bezdomność- łącznie 75%**³. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia tabela 9.

Tabela 9. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Uzależnienie od alkoholu	41%	18%	32%	9%
Uzależnienie od narkotyków	9%	32%	30%	30%
Przemoc domowa	23%	23%	23%	32%
Bezrobocie	7%	30%	34%	30%
Bieda, ubóstwo	9%	39%	34%	18%
Bezdomność	9%	16%	23%	52%
Niepelnosprawność	9%	27%	34%	30%
Zaniedbanie rozwoju dzieci i młodzieży	14%	34%	30%	23%
Problemy opiekuńczo-wychowawcze (rodziców z dziećmi)	25%	34%	18%	23%
Bezradność osób w sprawach prowadzenia gosp. domowego	9%	30%	37%	23%

² Sumy odpowiedzi: *bardzo istotny* i *raczej istotny*.

³ Sumy odpowiedzi *raczej nieistotny* i *zdecydowanie nieistotny*.

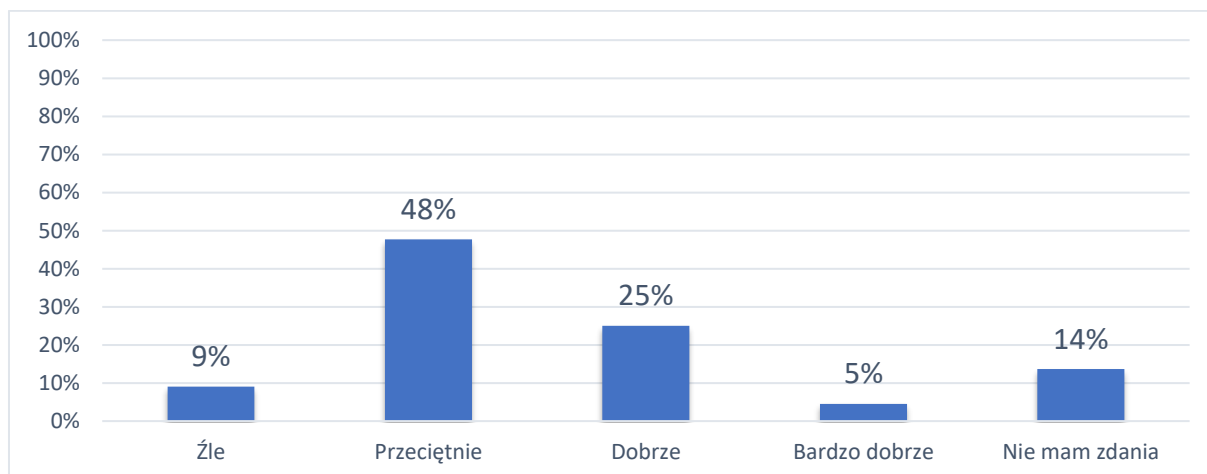
Uzależnienie rodzin od różnych form pomocy społecznej	16%	30%	27%	27%
Izolacja społeczna osób starszych	16%	32%	20%	32%
Brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców gminy	11%	32%	34%	23%
Długotrwale choroby	14%	34%	30%	23%
Uzależnienia behawioralne	9%	36%	23%	32%

Aktywność społeczna mieszkańców

Społeczeństwo obywatelskie opiera się na aktywności jego członków oraz ich zdolności do samoorganizacji bez impulsu czy przymusu ze strony władzy publicznej. Podstawą funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego jest świadomość jego członków potrzeb zbiorowości oraz chęć ich zaspokajania. Zadanie to najczęściej przekracza jednak możliwości jednostki i z tego względu członkowie społeczeństwa obywatelskiego bardzo często zrzeszają się w partiach politycznych, związkach zawodowych czy organizacjach pozarządowych. Charakterystyczne dla obywateli aktywnych jest poczucie odpowiedzialności za los własnego społeczeństwa i płynąca z niego chęć aktywnego działania na jego rzecz. Aktywność obywatelska nie pozostaje bez znaczenia dla ekonomicznego rozwoju społeczności lokalnej i regionu.

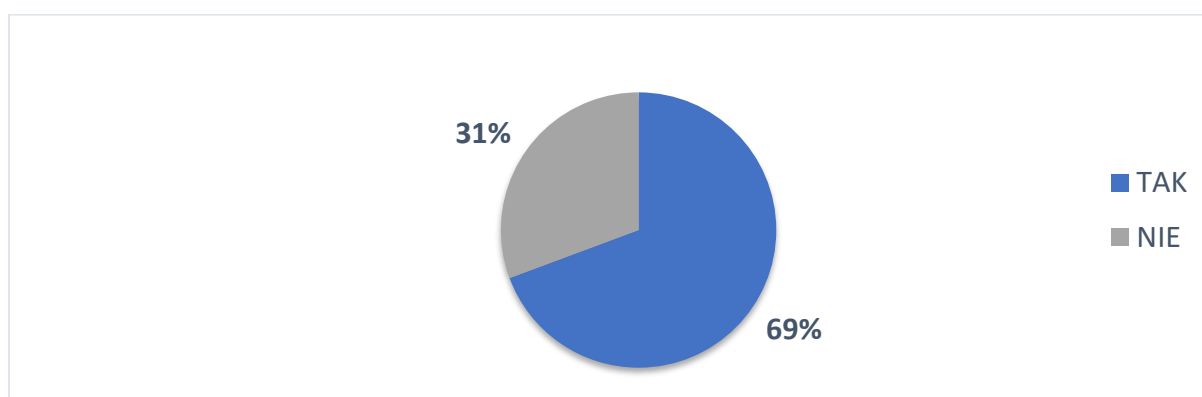
Mieszkańcy Gminy Jasieniec zostali zapytani o to, jak oceniają współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi. **48% ankietowanych ocenia tę współpracę przeciętnie. Z kolei łącznie 30% wskazało, że współpraca ta przebiega dobrze i bardzo dobrze, a 14% nie ma zdania na ten temat. Pozostałe 9% oceniło tę współpracę źle.**

Wykres 8. Jak ocenia Pani/Pan współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi?

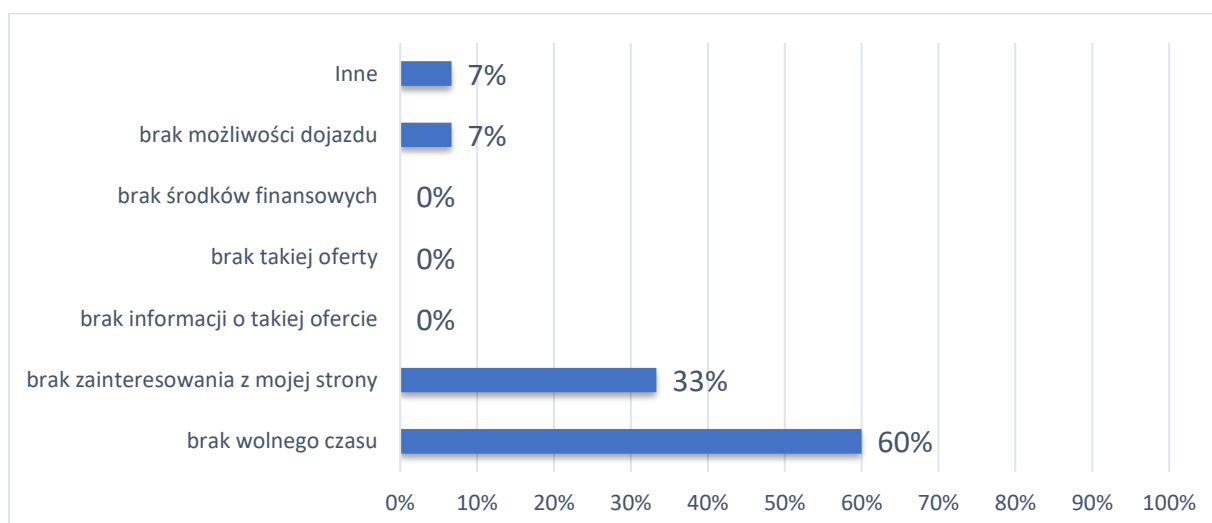


Kolejno, mieszkańcy zostali zapytani o to, czy w ostatnim roku uczestniczyli w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie Gminy (np. dożynki, uroczystości rocznicowe). Większość badanych wskazała odpowiedź twierdzącą (69%). Respondenci, którzy nie uczestniczyli w takich wydarzeniach, wskazywali najczęściej, że nie mieli na to czasu (60%) oraz nie byli tym zainteresowani (33%). Mniejszy odsetek ankietowanych wskazał, że nie brał w nich udziału, ponieważ nie miał jak na nie dojechać (7%) oraz z innych powodów niż wymienione w ankiecie (7%)⁴. Na podstawie tych wyników należy stwierdzić, że mieszkańcy gminy Jasieniec są dość aktywną społecznością.

Wykres 9. Czy w ciągu ostatniego roku uczestniczył(a) Pani/Pan w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie Gminy (np. dożynki, uroczystości rocznicowe)?



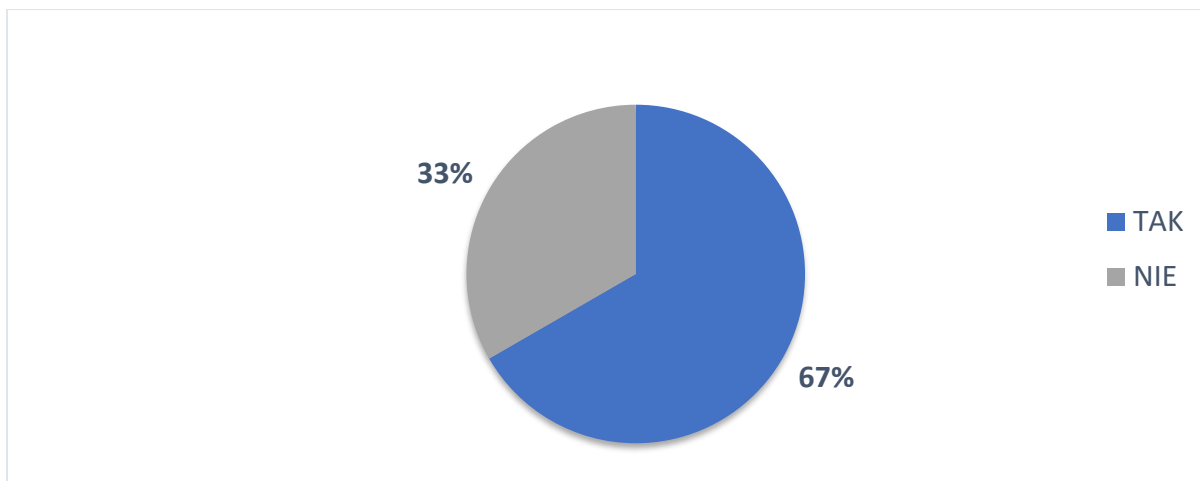
Wykres 10. Jeśli nie, to jaka była tego przyczyna?



⁴ Podane wartości dotyczą respondentów, którzy nie brali udziału w wydarzeniach.

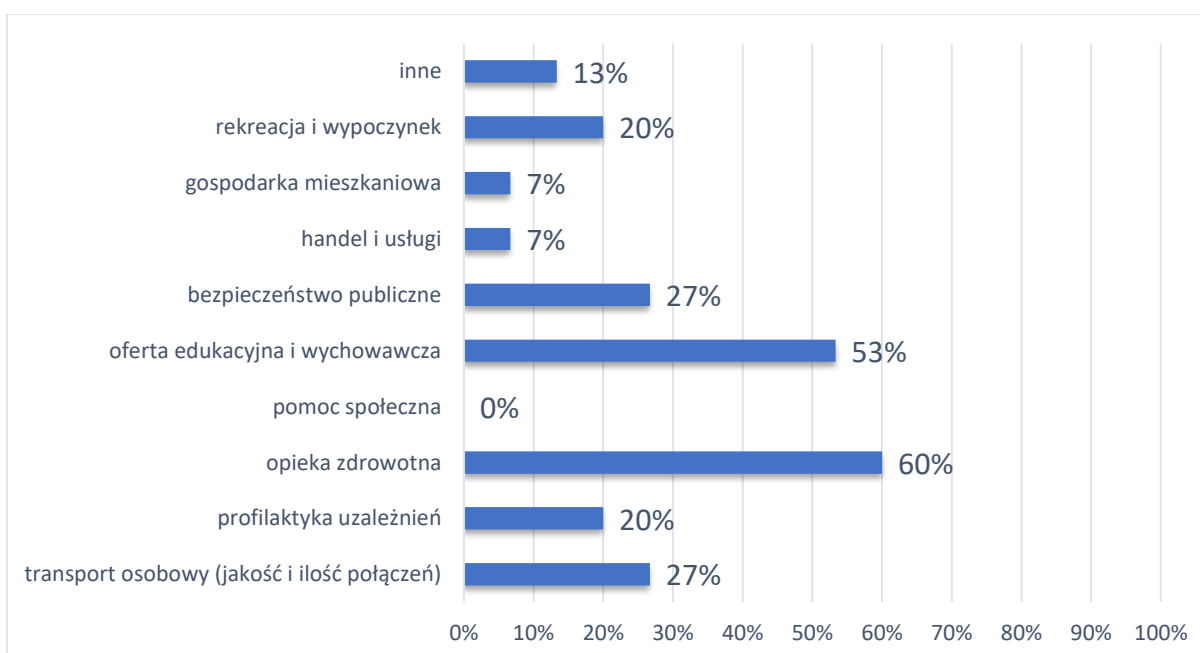
67% uważa, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana. Przeciwnego zdania jest 33% badanych.

Wykres 11. Czy uważa Pani/Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w Gminie zaspokajana?



Zdaniem ankietowanych większej uwagi ze strony władz wymaga przede wszystkim opieka zdrowotna (60%) oraz oferta edukacyjna i wychowawcza. Mniejszy odsetek badanych wskazał na transport osobowy (27%), bezpieczeństwo publiczne (27%), rekreację i wypoczynek (20%) oraz profilaktykę uzależnień (20%). Natomiast najmniej ankietowanych wskazało, że uwagi wymaga gospodarka mieszkaniowa (7%), handel i usługi (7%) oraz inne (13%).

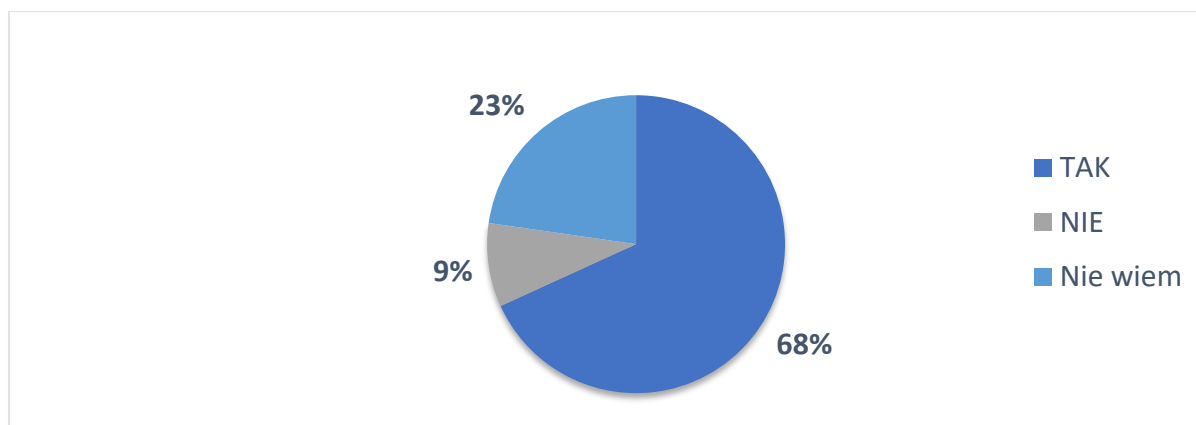
Wykres 12. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/Pana ocenie wymagają większej uwagi (pytanie wielokrotnego wyboru):



Bezpieczeństwo i poczucie bezpieczeństwa w znaczącym stopniu wpływają na jakość życia mieszkańców. Bezpieczeństwo jest zobiektywizowanym stanem braku zagrożenia, integralnie związanym z subiektywnym, emocjonalnym, psychologicznym odbieraniem przestrzeni jako bezpiecznej, inaczej poczuciem bezpieczeństwa. Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego, jak np. policja, straż pożarna itp.⁵

Większość mieszkańców gminy Jasieniec- 68% czuje się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania. Z kolei 9% wskazało na brak poczucia bezpieczeństwa na terenie gminy. Pozostałe 23% nie potrafiło tego określić.

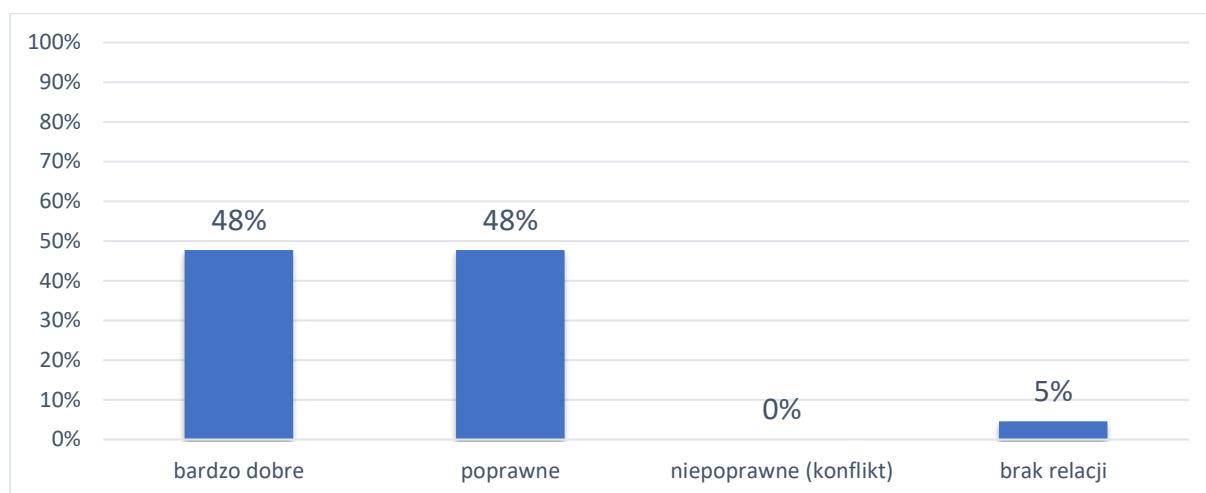
Wykres 13. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie na terenie gminy?



⁵ M. Szczepańska, *Lokalna aktywność obywatelska- czynniki, pułapki, zróżnicowanie. O wzorach zaangażowania charakterystycznych dla wspólnot mieszkaniowych*, Łódź 2018, s. 108.

Współczesnym przemianom towarzyszy osłabienie tradycyjnych więzi społecznych, szczególnie tych bazujących na bliskości terytorialnej. W związku z tym zmniejsza się również rola więzi sąsiedzkich. **Jak wynika z badań przeprowadzonych w gminie Jasieniec, 48% mieszkańców utrzymuje poprawne relacje z najbliższymi sąsiadami, a kolejne 48% oceniło je jako bardzo dobre.** Pozostałe 5% respondentów wskazało, że nie utrzymuje żadnych relacji z najbliższymi sąsiadami.

Wykres 14. Jak ocenia Pani/Pan wzajemne relacje z najbliższymi sąsiadami?



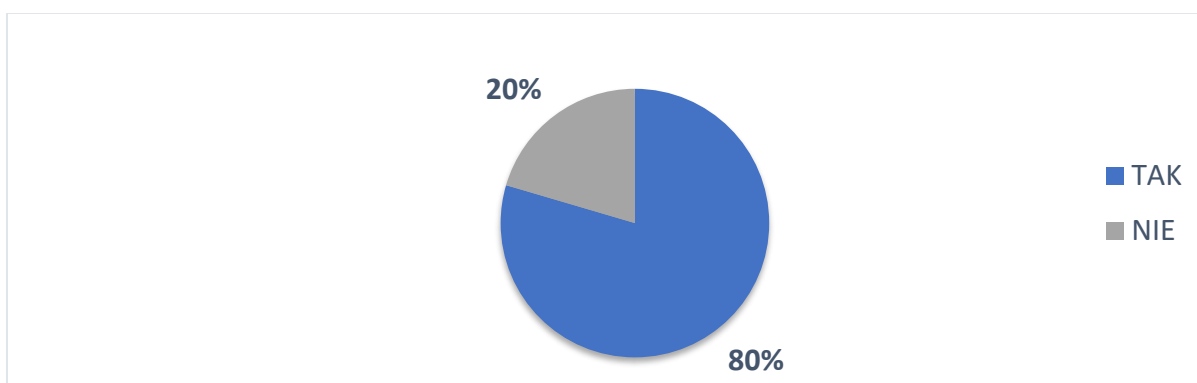
Potrzeba realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień w opinii mieszkańców Gminy Jasieniec

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu oraz przeciwdziałanie narkomanii należą do zadań własnych gminy, a podstawą tych działań jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Mieszkańcy Gminy Jasieniec zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

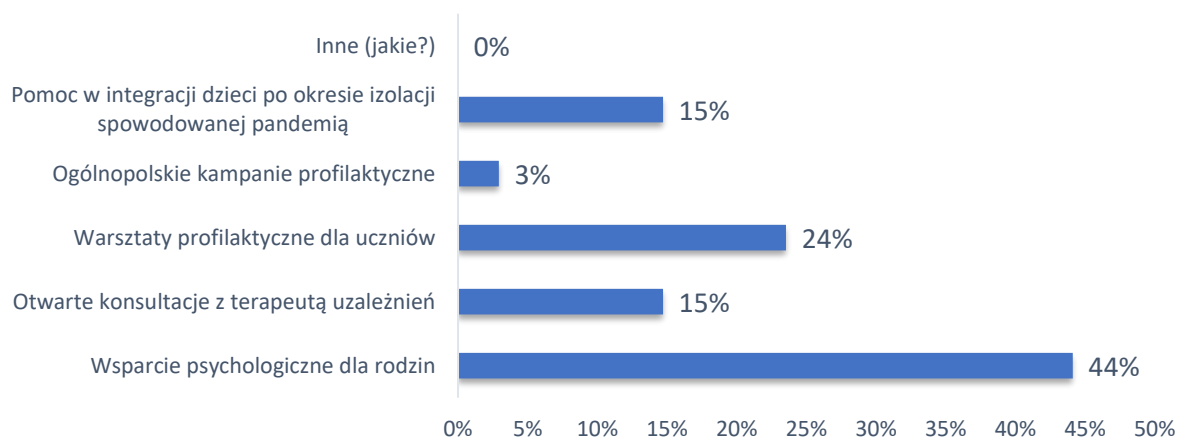
Większość respondentów- **80% dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień**. Świadczy to pośrednio o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

Wykres 15. Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień?



Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii najbardziej potrzebne. Badani wskazywali najczęściej na potrzebę **udzielania wsparcia psychologicznego dla rodzin (44%) oraz prowadzenia warsztatów profilaktycznych dla uczniów (24%)**. Poza tym, ankietowani zaznaczali, że w tym zakresie ważne są: otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień (15%), pomoc w integracji dzieci po okresie izolacji spowodowanym pandemią (15%) oraz ogólnopolskie kampanie profilaktyczne (5%).

Wykres 16. Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?



Jako najbardziej powszechne uzależnienie występujące wśród mieszkańców gminy, badani uznali uzależnienie od alkoholu (łącznie 72% wskazało, że jest ono bardzo powszechne i dość powszechne). Na drugim miejscu znalazło się uzależnienie od narkotyków (łącznie 20%), a na trzecim- uzależnienie od dopalaczy (łącznie 19%).

Tabela 10. Jak powszechne na terenie gminy w Pani/Pana ocenie jest zjawisko uzależnienia od następujących substancji?

	Bardzo powszechne	Dość powszechne	Rzadkie	Bardzo rzadkie
Uzależnienie od alkoholu	20%	52%	25%	2%
Uzależnienie od narkotyków	2%	18%	50%	30%
Uzależnienie od dopalaczy	5%	14%	52%	30%

Przekonania dotyczące wychowania dzieci

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, do których trafności mieli się odnieść. Uzyskane **wartości pozwalają sądzić, że zdecydowana większość mieszkańców gminy Jasieniec nie przejawia postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla autokratycznego modelu wychowania** (model ten zakłada wyraźny dystans między rodzicami a dzieckiem. Rodzice kontaktują się z nim w sposób formalny, starają się kierować dzieckiem wydając polecenia i zakazy. Uznają tylko racje własne, nie tolerują sprzeciwu. W razie nieposłuszeństwa stosują surowe kary. Od dzieci wymaga się bezwzględnej karności i posłuszeństwa, podporządkowania się wszystkim poleceniom i nakazom rodziców).

Stwierdzenie „**Aby prawidłowo wychować dziecko należy od czasu do czasu dawać klapsa**” spotkało się z **negacją większości respondentów – łącznie 86% mieszkańców nie zgadza się z takim stwierdzeniem**. Tym samym, kolejne twierdzenie: „**Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek**” spotkało się z **negacją 95% respondentów**. Dodatkowo, **98% badanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych hartuje dziecko i pozwala sobie lepiej radzić w przyszłości. Ponadto, 82% jest zdania, że bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców**.

Poza tym, **93% mieszkańców uważa, że nawet łagodne kary fizyczne są przemocą domową, a 70% badanych zgadza się co to tego, że kary fizyczne powinny być zakazane prawem**.

Szczegółowy rozkład deklaracji badanych przedstawia tabela 11.

Tabela 11. Przekonania dotyczące wychowania.

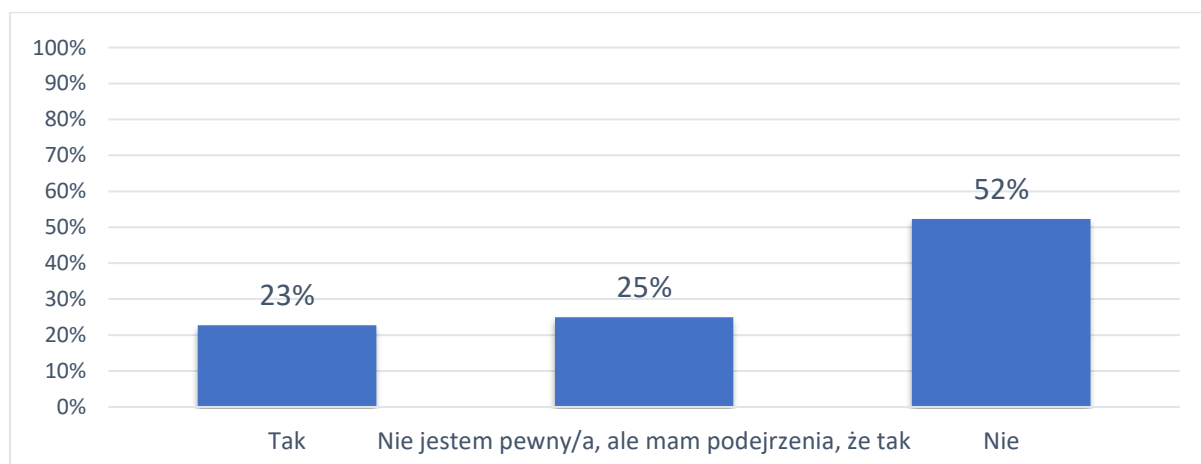
Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Aby prawidłowo wychować dziecko należy od czasu do czasu dawać klapsa.	7%	7%	25%	61%
Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.	0%	5%	20%	75%
Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.	52%	18%	23%	7%
Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.	0%	2%	18%	80%
Łagodne kary fizyczne nie są przemocą domową.	2%	5%	32%	61%
Bicie dziecka jest oznaką bezzadności rodziców.	64%	18%	7%	11%

Zjawisko przemocy domowej

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstej (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła. Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że doświadczyło w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecce (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)⁶. Wyniki te zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie osoby stosującej przemoc lub ją usprawiedliwiając.

Nieco ponad połowa mieszkańców Gminy Jasieniec- 52% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu osób doświadczających przemocy domowej. Tym samym, 23% respondentów zaznaczyło, że zna takie osoby, a 52% ma podejrzenia, że zjawisko przemocy domowej jest obecne w ich otoczeniu.

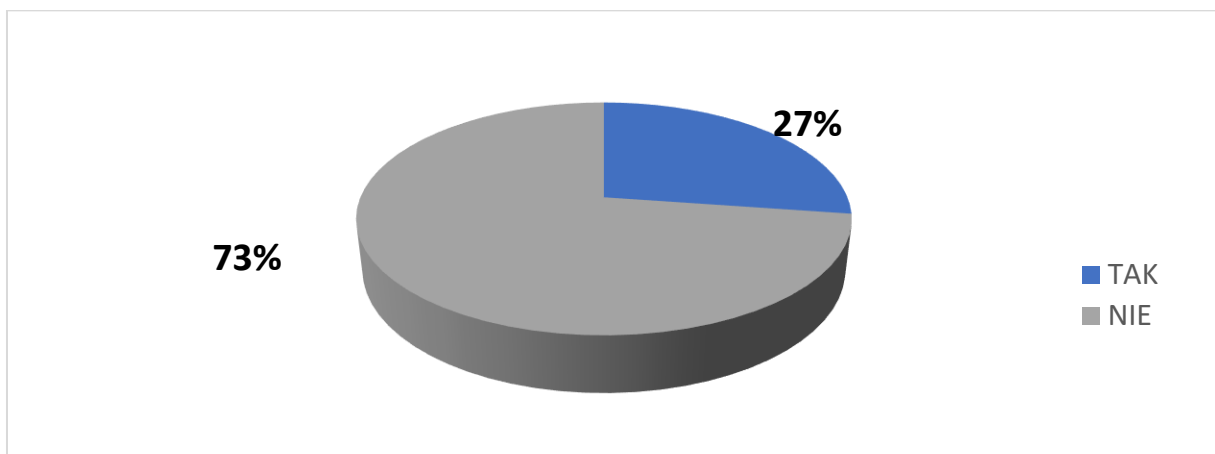
Wykres 17. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy domowej?



⁶ CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019

Jedynie 27% respondentów wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba doznająca przemocy domowej.

Wykres 18. Czy wie Pani/Pan, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba doznająca przemocy domowej?



W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Zdecydowana większość- 91% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy domowej jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną.

W społeczeństwie jest obecne przekonanie, że przemoc zdarza się tylko w tzw. „złych domach” – **jedynie 9% respondentów myśli w ten sposób o przemocy domowej.** Kolejno, **93% badanych zgadza się ze stwierdzeniem, że osobą doznającą przemocy domowej może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.**

Poniższe wartości dotyczą łącznych odpowiedzi: zdecydowanie prawdziwe i raczej prawdziwe:

- „Przemoc domowa to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” – 5%;
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” – 5%;
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” – 14%.

Powyższe wyniki świadczą relatywnie o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat mechanizmów przemocy domowej. Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia tabela 12.

Tabela 12. Przekonania dotyczące przemocy.

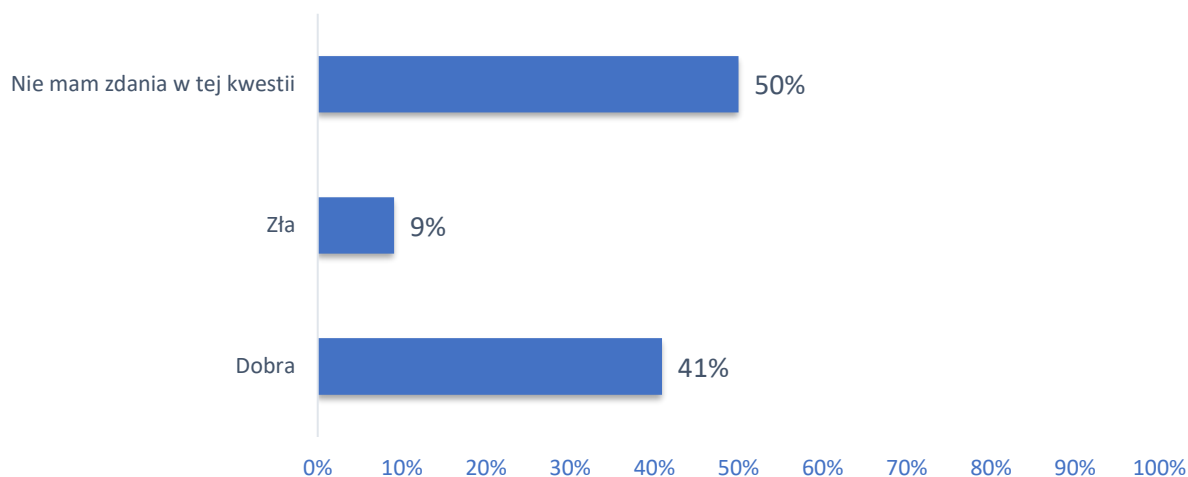
<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nieprawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Przyczyną przemocy domowej jest alkohol.	52%	39%	2%	7%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	2%	7%	30%	61%
Osobą doznającą przemocy domowej może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	77%	16%	2%	5%
Przemoc domowa to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	0%	5%	20%	75%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	0%	5%	9%	86%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	7%	7%	7%	80%

Od początku lat 90. XX wieku obserwujemy postępujący proces starzenia się społeczeństwa polskiego. Wyraża się on głównie wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym i zmniejszającą się liczbą ludności w wieku przedprodukcyjnym. W najbliższych dwudziestu latach nastąpi przyspieszenie tego procesu. Przewidywane zmiany demograficzne wymagają podjęcia nowych zadań w polityce społecznej i gospodarczej Polski⁷.

Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć samotność, chorobę, inwalidztwo, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności. Wszystkie te problemy wskazują na istniejącą marginalizację osób starszych jako zbiorowości, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekraczania granicy wieku emerytalnego.

W pierwszej kolejności mieszkańcy zostali poproszeni o ogólną ocenę sytuacji seniorów w gminie. **W subiektywnej ocenie 41% badanych sytuacja ta jest dobra, 9% uważa, że jest zła, a 50% nie ma zdania w tej kwestii.**

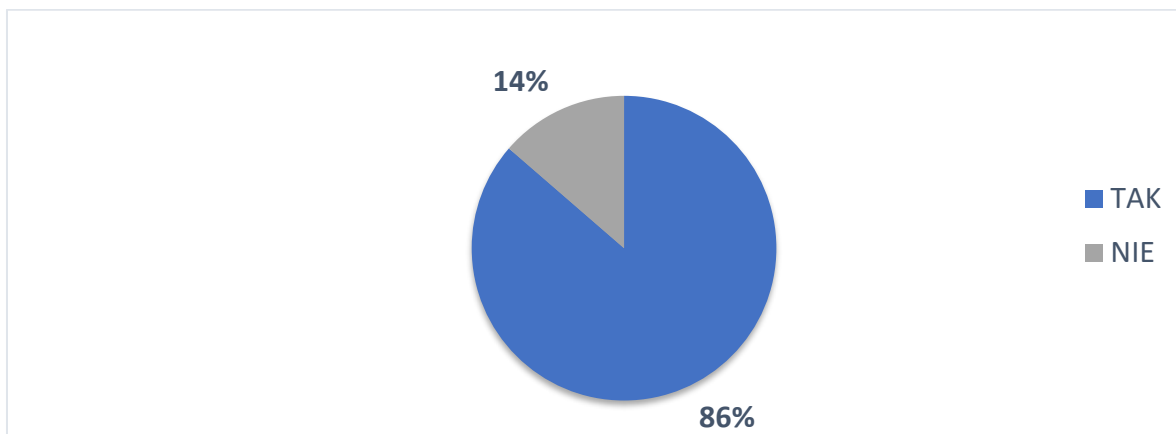
Wykres 19. Jak ocenia Pan/Pani sytuację seniorów w Gminie?



⁷ [http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/D5E35E200F187640C1257A29004A756B/\\$file/Infos_126.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/D5E35E200F187640C1257A29004A756B/$file/Infos_126.pdf) (dostęp: 30.09.2024).

Następnie zapytano mieszkańców o to, czy ich zdaniem oferta działań skierowanych do seniorów na terenie gminy jest wystarczająca. Zdecydowana większość- 86% badanych wskazało na odpowiedź twierdzącą. Jednakże 14% ankietowanych jest zdania, że oferta ta jest niewystarczająca.

Wykres 20. Czy oferta działań dla seniorów jest według Pani/Pana wystarczająca?



Osoby z niepełnosprawnościami

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

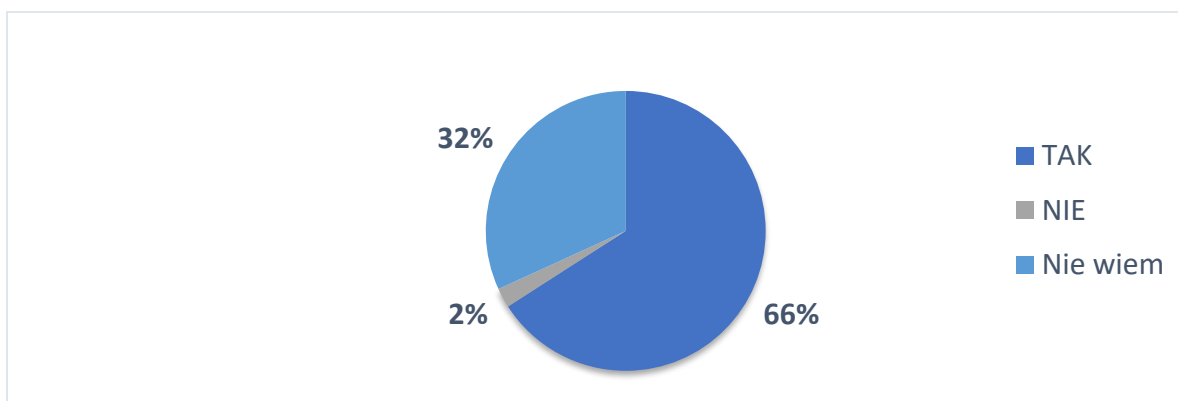
W opinii społecznej najczęściej wymienianymi problemami, z jakimi mogą borykać się osoby niepełnosprawne są problemy finansowe, brak dostępu do odpowiedniej opieki zdrowotnej oraz rehabilitacji. Same osoby niepełnosprawne również przyznają, że są to jedne z większych problemów, jakie spotykają na swojej drodze.

Najczęściej wymieniane problemy rodzin osób niepełnosprawnych to także trudności finansowe. Istotne są trudności w pogodzeniu pracy zarobkowej z opieką nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Ważnymi aspektami w życiu osób bliskich niepełnosprawnym są także wypalenie, przemęczenie i brak sił oraz niewystarczający dostęp do opieki zdrowotnej i rehabilitacji.

Współczesna sytuacja ekonomiczna i społeczna osób niepełnosprawnych w Polsce, mimo upływu ponad dwóch dekad od rozpoczęcia transformacji ustrojowej, nadal nie jest stabilna. Negatywne zjawiska społeczne, takie jak bieda, bezrobocie, bezradność, nie zanikają, ale ewoluują w inne formy. Swymi skutkami obejmują szczególnie osoby najsłabsze i bezbronne. Jednym z takich zjawisk jest wykluczenie społeczne

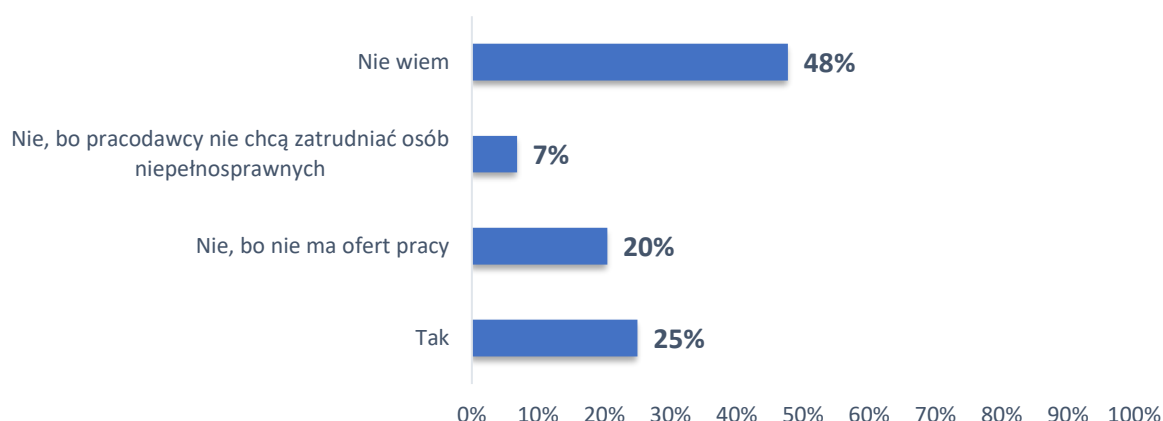
Respondenci zostali zapytani, czy w ich opinii osoby niepełnosprawne są przez mieszkańców gminy akceptowane. **Zdaniem 66% badanych osoby niepełnosprawne nie są wykluczone społecznie w środowisku lokalnym. Jedynie 2% mieszkańców wskazało, że osoby te nie są akceptowane. Pozostałe 32% nie ma zdania na ten temat.**

Wykres 21. Czy osoby niepełnosprawne na terenie gminy są akceptowane?



Kolejno badani mieli wskazać, czy ich zdaniem **osoba niepełnosprawna może uzyskać na terenie gminy zatrudnienie**. Tylko 25% mieszkańców wskazało odpowiedź twierdzącą. W sumie 27% badanych zaznaczyło odpowiedź przeczącą, z czego 20% odpowiedziało, że nie ma ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, a 7%, że pracodawcy nie chcą zatrudniać tych osób. Pozostałe 48% nie ma zdania na ten temat.

Wykres 22. Czy Pani/Pana zdaniem osoba niepełnosprawna może znaleźć pracę na terenie gminy?

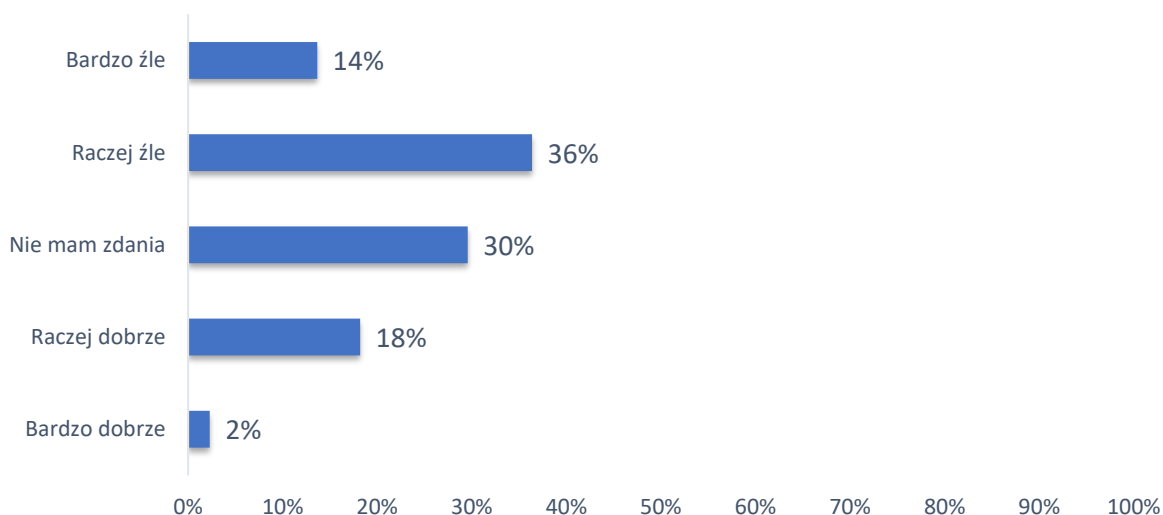


Ochrona naszego zdrowia to jeden z najważniejszych obowiązków państwa. Stan zdrowia obywateli wpływa na stosunki społeczne, poziom życia, kondycję ekonomiczną i gospodarkę narodową. Polski system opieki zdrowotnej oparty jest na modelu ubezpieczeniowym. Obowiązkowa składka zdrowotna odprowadzana jest poprzez Zakład Ubezpieczeń Społecznych do Narodowego Funduszu Zdrowia. Narodowy Fundusz Zdrowia finansuje świadczenia zdrowotne udzielane ubezpieczonym i refunduje wybrane leki.

Zgodnie z artykułem 68 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej **każdy ma prawo do ochrony zdrowia**. Obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych.

W subiektywnej ocenie łącznie **20% badanych stan opieki zdrowotnej na terenie gminy Jasieniec funkcjonuje bardzo dobrze lub raczej dobrze, aczkolwiek w sumie aż 50% ankietowanych odpowiedziało, że funkcjonuje on raczej źle i bardzo źle**. Pozostałe 30% respondentów nie ma zdania w tej kwestii.

Wykres 23. Jak ocenia Pan/Pani stan opieki zdrowotnej na terenie gminy?

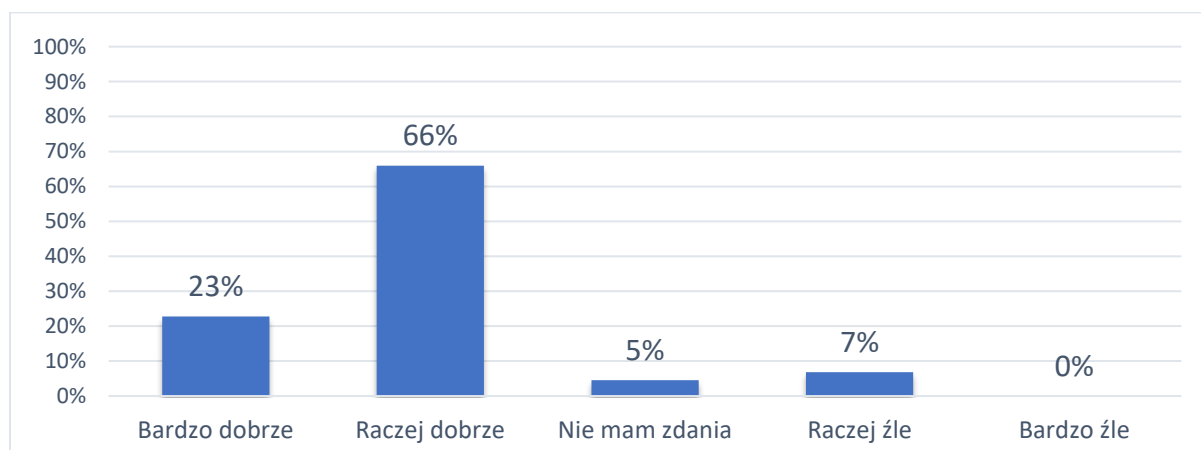


Wpływ pandemii COVID-19 na kondycję psychiczną mieszkańców

W wyniku panującej pandemii COVID-19 szczególnie drastycznie zmieniają się warunki życia ludzi na całym świecie, a jej skutki społeczne i gospodarcze są dla nas ciągle nieprzewidywalne. W związku ze zmianami, lękiem i izolacją, wywołanymi skutkami pandemii COVID-19, pogorszeniu uległa ogólna kondycja psychiczna społeczeństwa. W wielu przypadkach obecna sytuacja powoduje zagubienie, a w konsekwencji obniżanie poczucia własnej wartości oraz rosnącą głęboką frustrację, bezradność i alienację społeczną. Zjawiska te najsilniej przejawiają się i są najbardziej widoczne w rodzinach i małych społecznościach, manifestując się w postaci uzależnień, przemocy psychicznej i fizycznej. Jest to szczególnie groźne w relacjach rodzinnych.

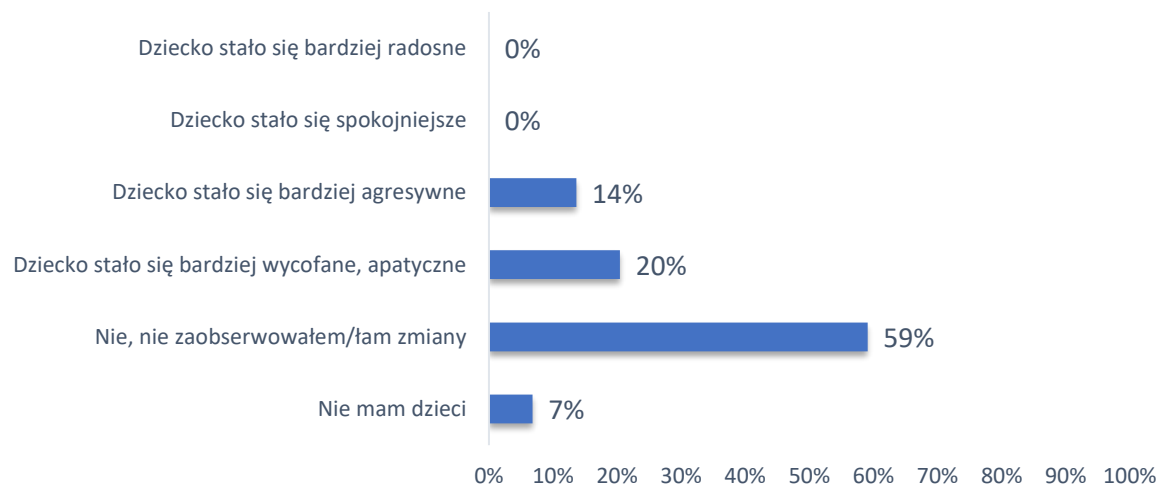
W pierwszej kolejności mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę swojej kondycji psychicznej. **Łącznie 89% respondentów oceniło ją bardzo dobrze oraz dobrze, a 7%- źle.** Pozostałe 5% nie ma zdania na ten temat.

Wykres 24. Jak ocenia Pan/Pani swoją kondycję psychiczną?



Następnie zapytano mieszkańców czy zaobserwowali jakieś zmiany w zachowaniu swoich dzieci, odkąd wybuchła pandemia COVID-19. Wyniki wskazują, że część respondentów zaobserwowała negatywne zmiany w ich zachowaniu- **20% wskazało, że dziecko stało się bardziej apatyczne i wycofane, a 14% zaznaczyło, że dziecko stało się bardziej agresywne.** Poza tym, **59% nie zaobserwowało żadnych zmian w zachowaniu swojego dziecka.** Żaden z ankietowanych nie zauważył pozytywnych zmian w zachowaniu potomstwa.

Wykres 25. Czy zaobserwował Pan/Pani jakieś zmiany w zachowaniu swojego dziecka, odkąd wybuchła pandemia?



BADANIA WŚRÓD PRACOWNIKÓW GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Metodologia

Pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych jest instytucją polityki społecznej państwa, w tym organów samorządowych, które zadania z tym związane realizują za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej. Wykonując zadania pomocy społecznej i dyspozycje wynikające z przepisu art. 2 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej podmioty te współpracują, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi, tj. podmiotami, które mogą posiadać informacje o potencjalnych beneficjentach pomocy społecznej. W celu prawidłowego wypełniania zadań z zakresu pomocy społecznej konieczna jest rzetelna identyfikacja osób wymagających objęcia pomocą, jak też należyte wykonywanie obowiązków przez pracowników socjalnych, mające na celu monitorowanie sytuacji społecznej. Niekorzystanie bądź korzystanie w niewielkim stopniu z możliwości współpracy nie zapewnia pełnej i skutecznej identyfikacji i następnie oceny sytuacji osób potrzebujących. Niewątpliwie, ważną grupą, której badanie jest pomocne w identyfikacji problemów społecznych występujących na terenie gminy są właśnie pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Niniejsze badania przeprowadzono metodą badań ilościowych za pomocą kwestionariusza ankiety. W badaniu wzięli udział pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jasieńcu.

Wyniki badania

W pierwszej kolejności badani pracownicy GOPS zostali poproszeni o ocenę istotności problemów występujących w ich środowisku lokalnym. **Najistotniejszymi ich zdaniem problemami są: przemoc domowa, uzależnienie od alkoholu, bieda, ubóstwo, niepełnosprawność, uzależnienie rodzin od różnych form pomocy społecznej oraz bezradność w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego.** Z kolei za **najmniej istotny problem** ta grupa respondentów uznała **bezdomność**. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia tabela 13.

Tabela 13. Jak poważne/istotne są poniższe problemy w Pana/Pani środowisku lokalnym?

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Uzależnienie od alkoholu	25%	50%	25%	0%
Uzależnienie od narkotyków	0%	0%	100%	0%
Przemoc domowa	25%	75%	0%	0%
Bezrobocie	0%	50%	50%	0%
Bieda, ubóstwo	0%	100%	0%	0%
Bezdomność	0%	0%	25%	75%
Niepełnosprawność	0%	100%	0%	0%
Zaniedbanie rozwoju dzieci i młodzieży	0%	75%	25%	0%
Problemy opiekuńczo-wychowawcze (rodziców z dziećmi)	0%	50%	50%	0%
Bezradność osób w sprawach prowadzenia gosp. domowego	0%	100%	0%	0%
Uzależnienie rodzin od różnych form pomocy społecznej	25%	0%	75%	0%
Izolacja społeczna osób starszych	0%	50%	50%	0%

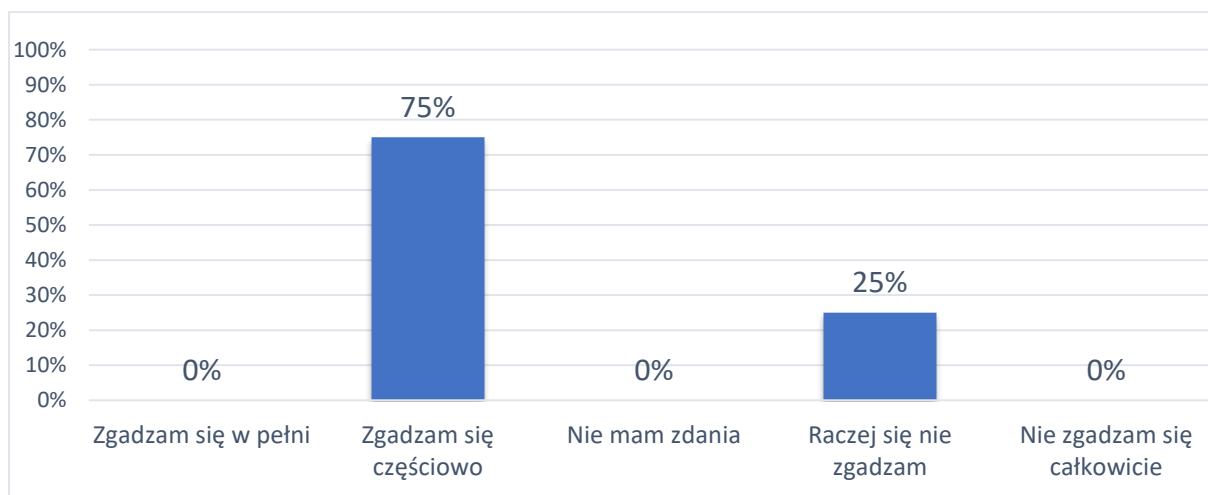
Brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców gminy	0%	25%	75%	0%
Długotrwałe choroby	0%	75%	25%	0%
Pogorszenie kondycji psychicznej w związku z izolacją w czasie pandemii Covid -19	0%	25%	75%	0%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	0%	0%	100%	0%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0%	0%	50%	50%

Następnie pracownicy GOPS zostali zapytani o to, jakie wsparcie jest ich zdaniem najbardziej potrzebne dla mieszkańców gminy. Było to pytanie otwarte, w którym badani mieli podać swoje propozycje. Pracownicy GOPS wskazywali na wsparcie psychologa, kompleksowy dostęp do specjalistów w zakresie opieki medycznej w ramach NFZ (w tym konsultacje psychoterapeutyczne, psychoterapia) oraz wsparcie finansowe.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

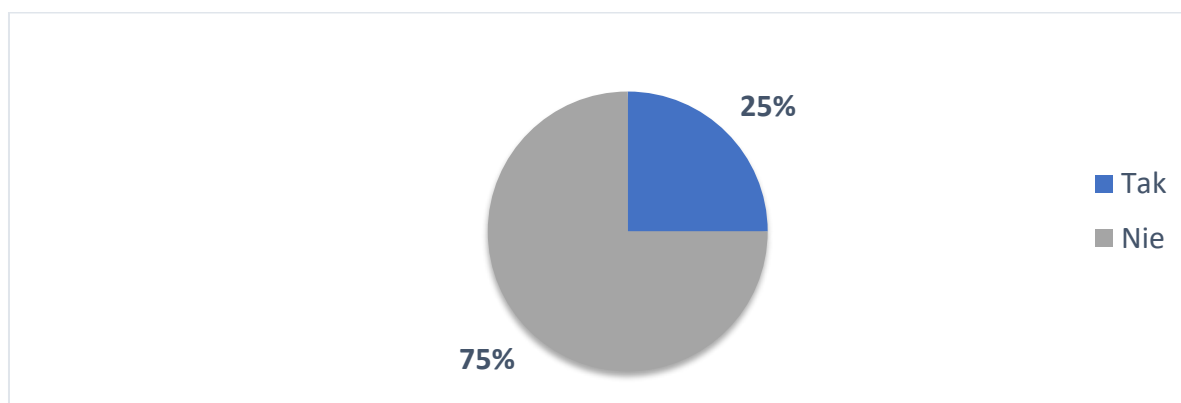
Zapytano zatem pracowników pomocy społecznej czy ich zdaniem instytucja, w której pracują pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. **3/4 respondentów odpowiedziało, że zgadza się z tym częściowo, a 1/4 raczej się z tym nie zgadza.**

Wykres 26. Czy według Pana/Pani pomoc społeczna pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych?



Wypalenie zawodowe to w uproszczeniu wynik chronicznego stresu związanego z pracą, który powoduje, że czujemy się wyczerpani fizycznie i emocjonalnie. Pandemia mocno nasiliła stres i narzuciła nadzwyczajne warunki pracy, stawiając pracowników w bardzo wymagającej sytuacji. **Jeden badany (co stanowi 25%) odczuwa symptomy wypalenia zawodowego.**

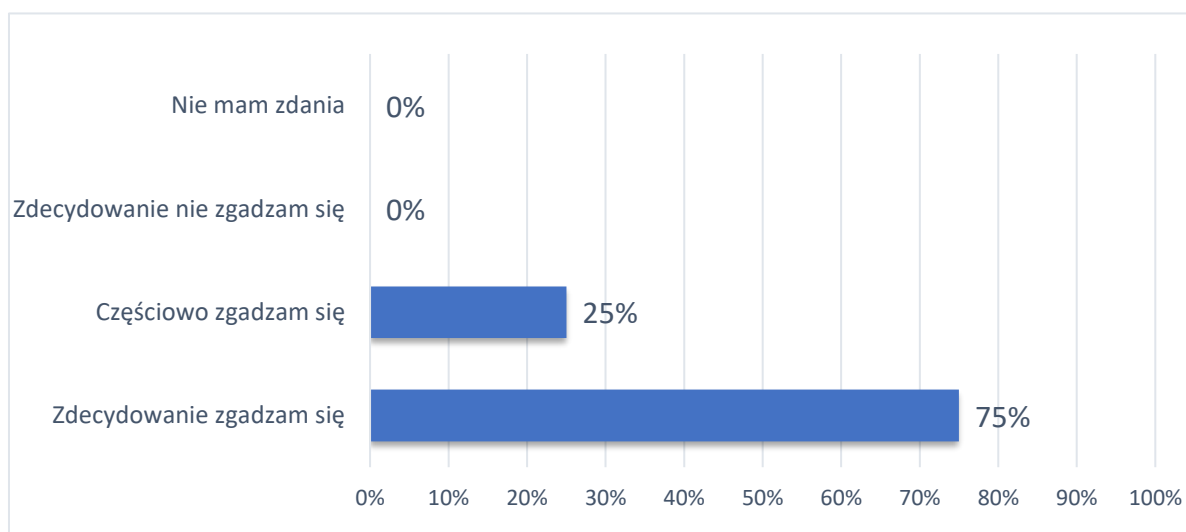
Wykres 27. Czy odczuwa Pani/Pan wypalenie zawodowe?



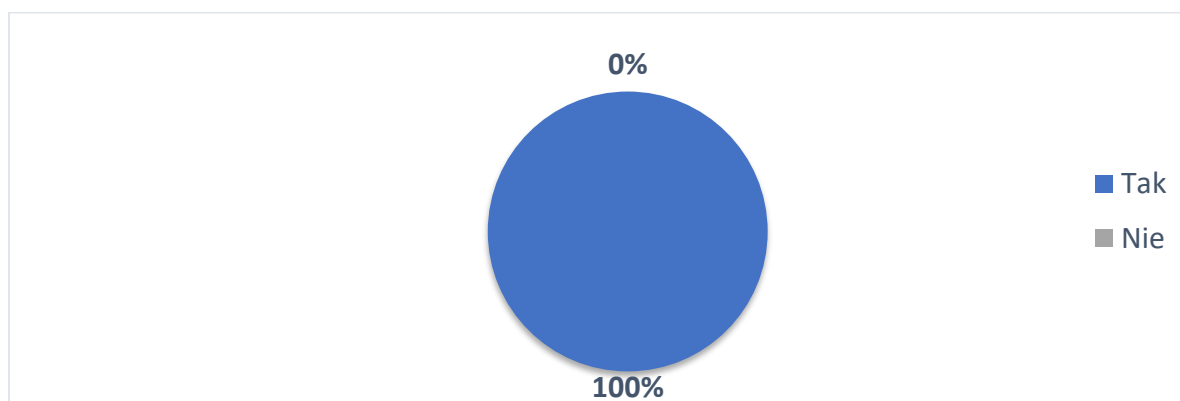
Gminne ośrodki pomocy społecznej mają zgodnie z prawem status gminnych jednostek organizacyjnych. Zapytano więc pracowników GOPS, czy władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej oraz czy wychodzą naprzeciw zgłaszanym przez ośrodek potrzebom.

Jak wynika z przeprowadzonych badań łącznie 100% respondentów zdecydowanie lub częściowo zgadza się, że władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej. Co istotne, każdy z nich uważa, że władze gminy wychodzą naprzeciw zgłaszanym przez GOPS problemom.

Wykres 28. Władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej

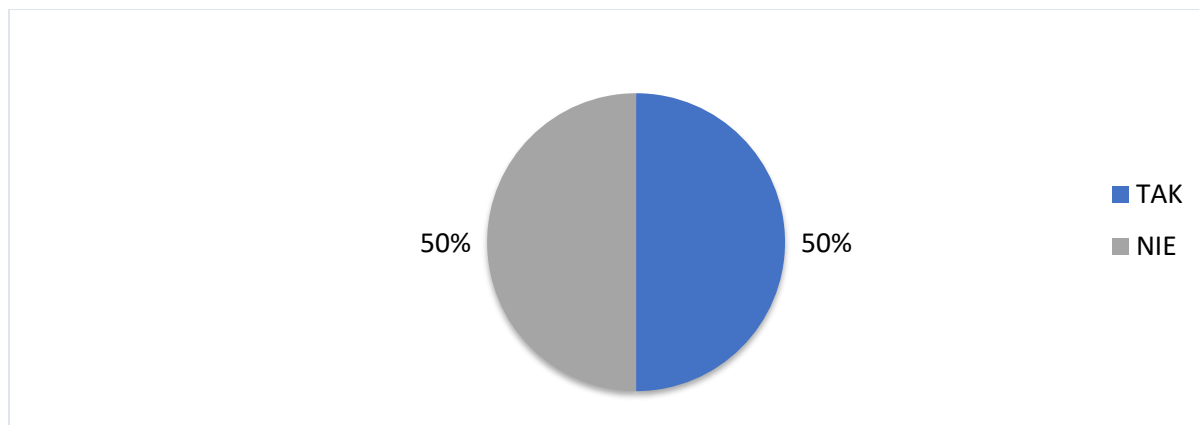


Wykres 29. Czy władze gminy Pani/Pana zdaniem wychodzą na przeciw zgłaszanym przez OPS potrzebom?



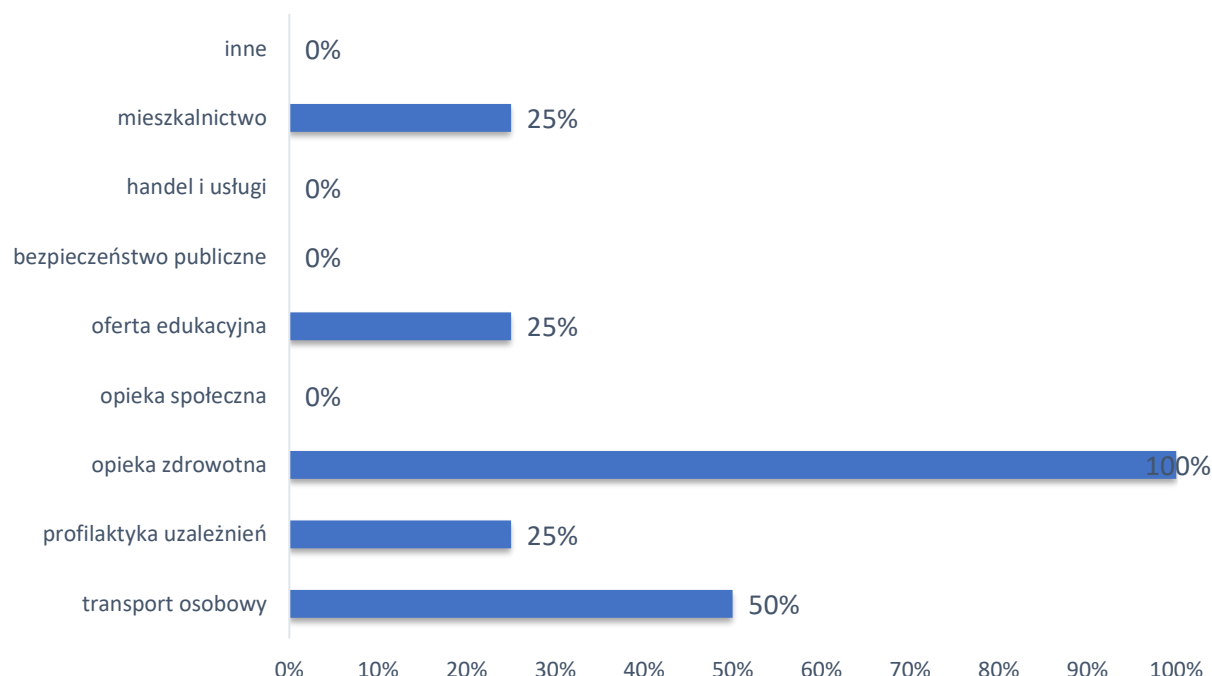
Dodatkowo, **50%** uważa, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana.

Wykres 30. Czy uważa Pani/Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w Gminie zaspokajana?



Zdaniem pracowników GOPS większej uwagi wymaga opieka zdrowotna (100%) oraz transport osobowy (50%). Mniejsze odsetki badanych wskazały na ofertę edukacyjną (25%), profilaktykę uzależnień (25%) oraz mieszkalnictwo (25%).

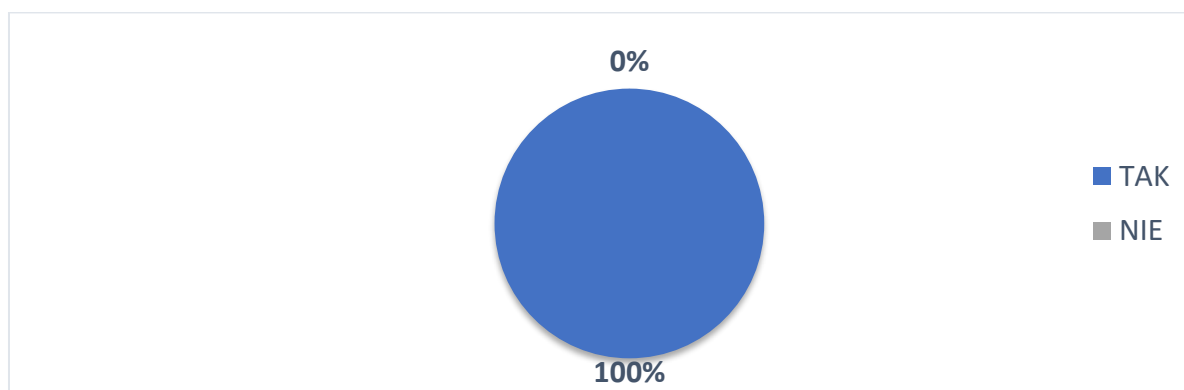
Wykres 31. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/Pana ocenie wymagają większej uwagi:



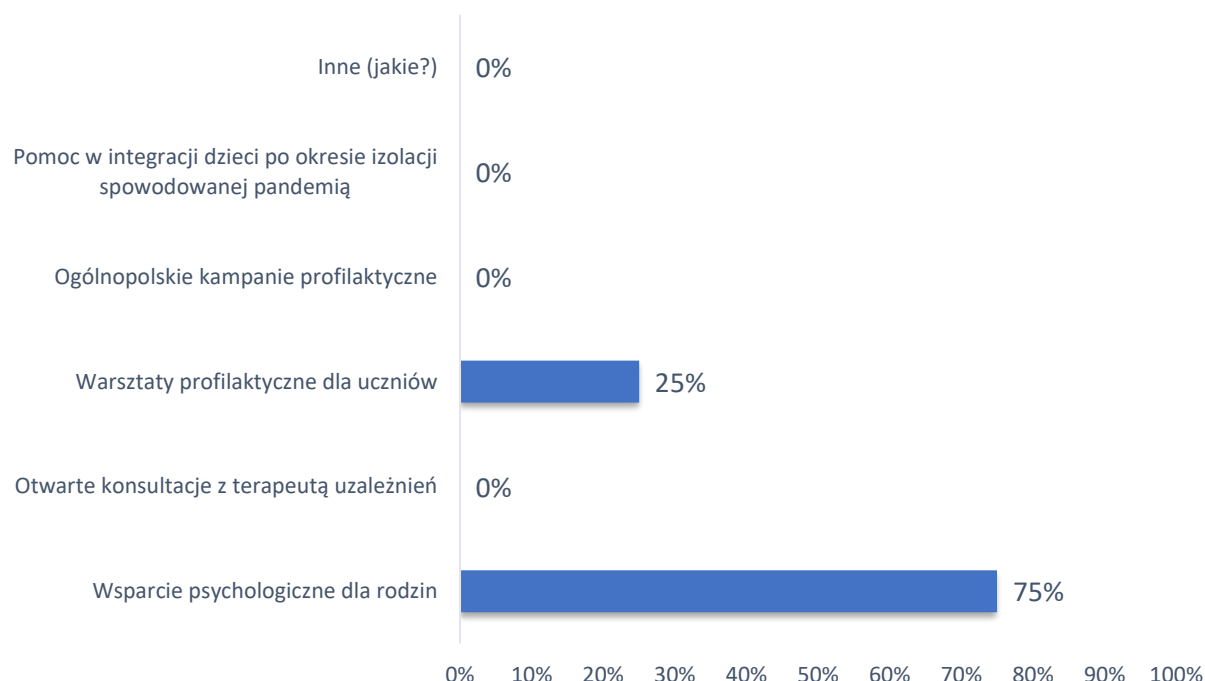
Pracownicy GOPS zostali również zapytani czy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Jak wynika z przeprowadzonego badania, wszyscy respondenci dostrzegają taką potrzebę.

Następnie badani zostali poproszeni o wskazanie, które z działań w zakresie profilaktyki uzależnień są w ich opinii najbardziej potrzebne. Pracownicy GOPS wskazywali najczęściej na potrzebę **udzielania wsparcia psychologicznego dla rodzin (75%)**. Mniejszy odsetek zaznaczył **prowadzenie warsztatów profilaktycznych dla uczniów (25%)**.

Wykres 32. Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień?



Wykres 33. Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?



PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

Metodologia

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono metodą badań ilościowych za pomocą techniki CAWI (technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej).

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była:

- ✓ analiza postaw i przekonań wobec alkoholu;
- ✓ analiza postaw i przekonań wobec wyrobów papierosowych;
- ✓ analiza postaw i przekonań wobec narkotyków;
- ✓ diagnoza uzależnień behawioralnych;
- ✓ rozpoznanie nasilenia zjawiska przemocy rówieśniczej oraz przemocy domowej;
- ✓ analiza form spędzania czasu wolnego.

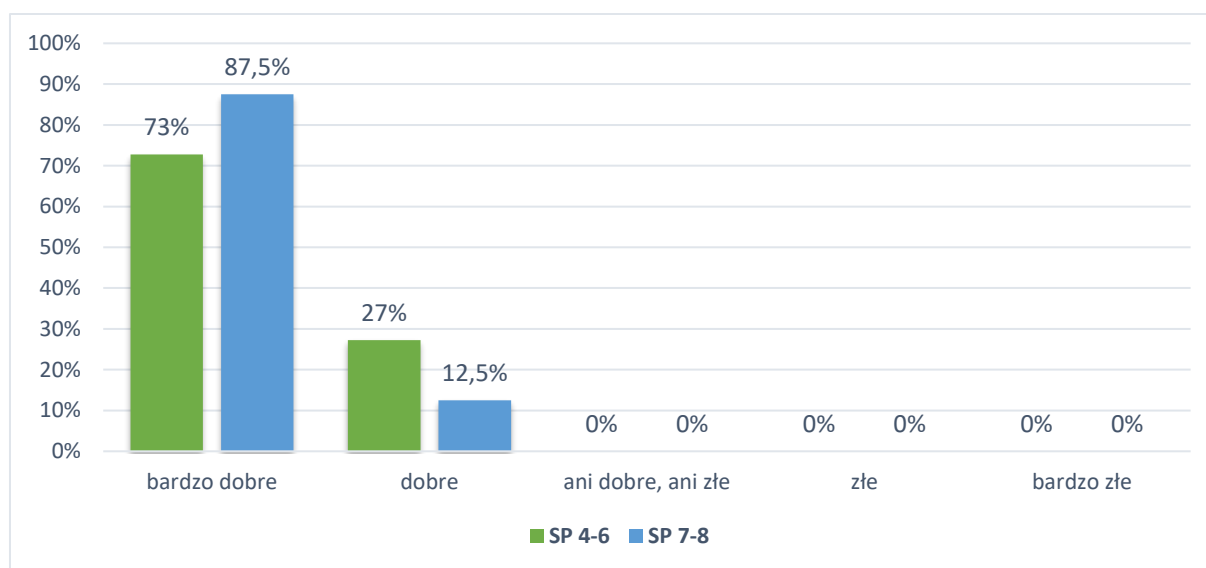
W badaniu wzięli uczniowie klas 4-6 i 7-8 ze szkół podstawowych Gminie Jasieniec.

Relacje z rodzicami, nauczycielami oraz rówieśnikami

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowić mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy.

Uczniowie w gminie Jasieniec deklarują w większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6: łącznie 100%; SP 7-8: łącznie 100%. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne/problemowe.

Wykres 34. Ocena relacji z rodzicami, opiekunami.

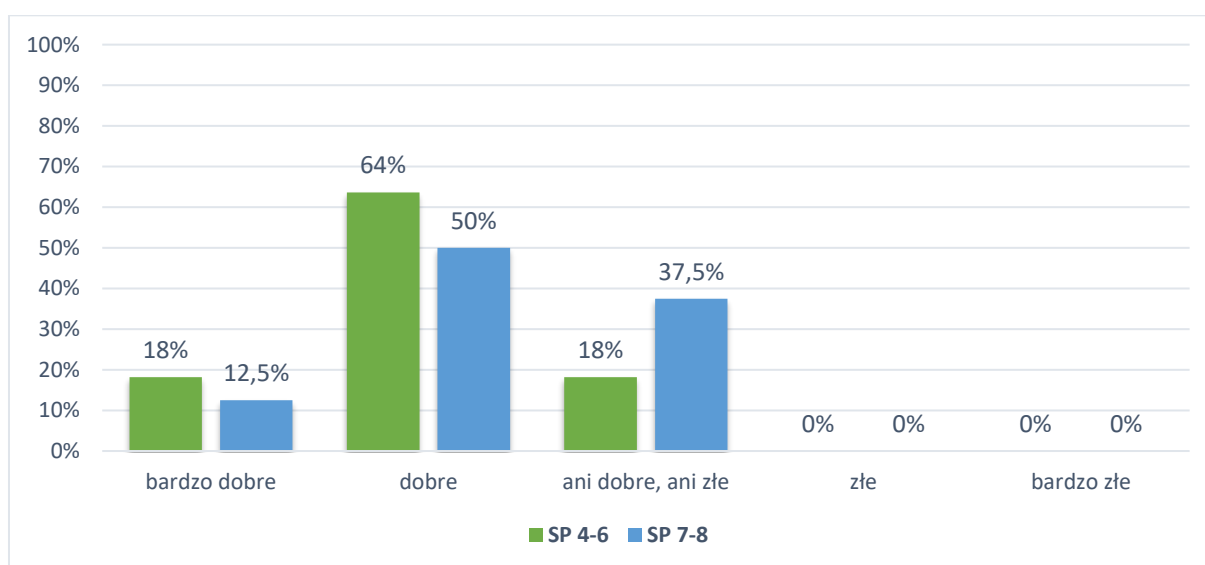


Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania” uczniów z systemu szkolnego. Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły

z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole, a także z zadowoleniem z siebie i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania⁸.

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Relatywnie wysoki odsetek badanych ocenia relacje z nauczycielami jako **bardzo dobre i dobre: SP 4-6: łącznie 82%; SP 7-8: łącznie 62,5%**. Pozostałe 18% młodszych oraz 37,5% starszych badanych wskazało, że relacje te nie są ani dobre, ani złe. Żaden ankietowany nie odpowiedział, że jego relacje z nauczycielami są złe czy też bardzo złe.

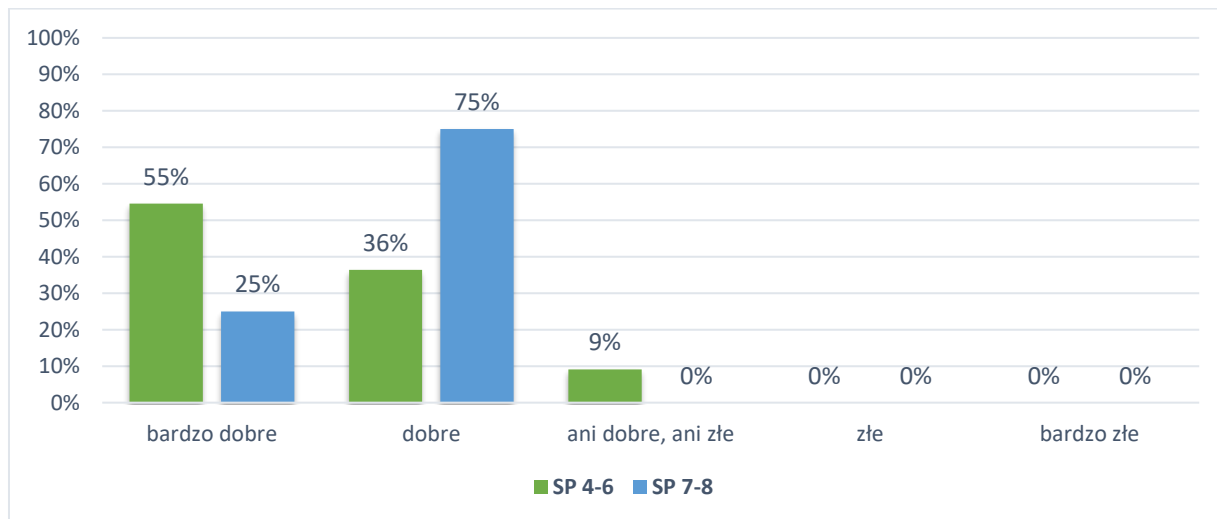
Wykres 35. Ocena relacji z nauczycielami.



⁸ K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience*, Warszawa 2014.

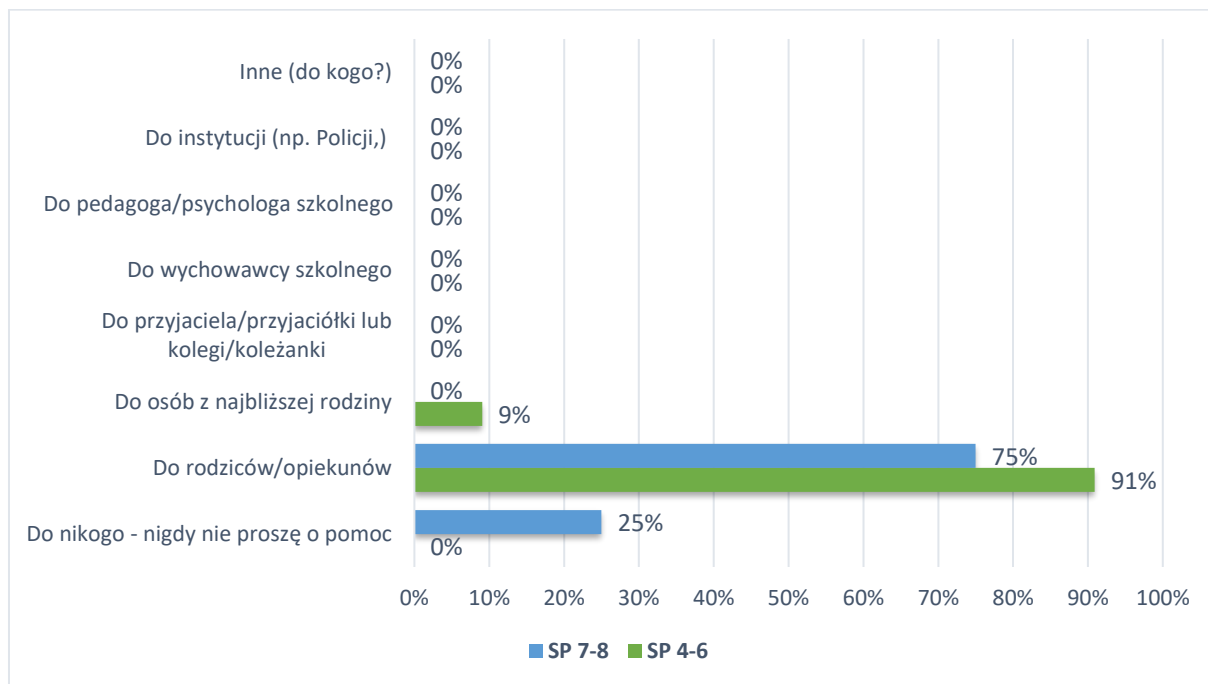
Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami- ankietowani relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze- SP 4-6: łącznie 91%; SP 7-8: łącznie 100%.

Wykres 36. Ocena relacji z rówieśnikami.



W przypadku doświadczania problemów uczniowie najczęściej zwróciliby się o pomoc do rodziców/ opiekunów (SP 4-6- 91%, SP 7-8- 75%). Poza tym, ankietowani z klas 4-6 zgłosiliby się w takiej sytuacji do osób z najbliższej rodziny (SP 4-6- 9%). Natomiast 25% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że nie zwróciłoby się do nikogo, ponieważ nigdy nie prosi o pomoc.

wykres 37. Gdybyś miał/a jakikolwiek problem, to do kogo zwróciłbyś się/zwróciłabyś się w pierwszej kolejności o pomoc?



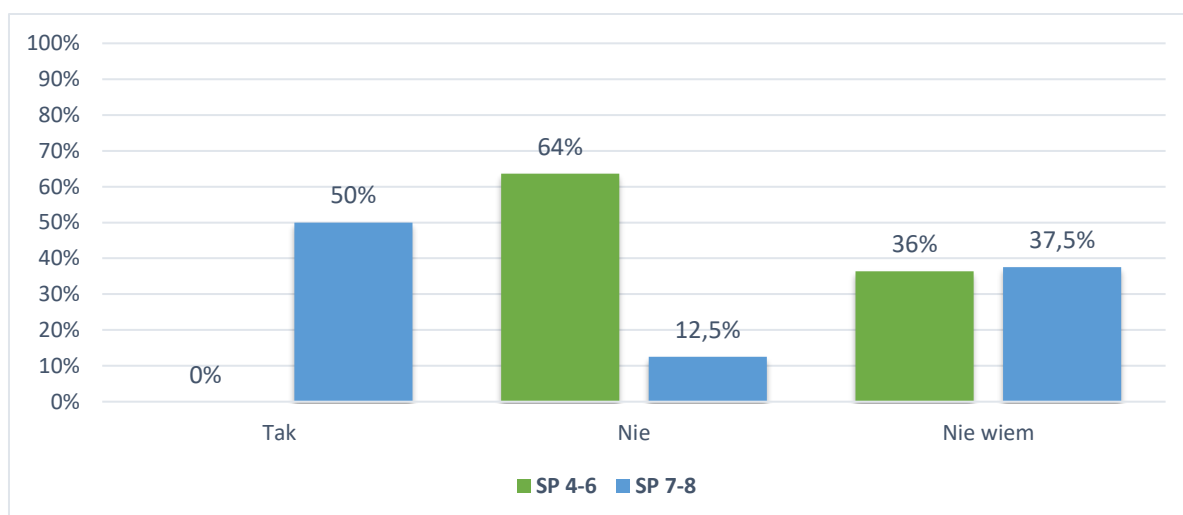
Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne w gminie Jasieniec, co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

Substancje psychoaktywne: Alkohol

Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

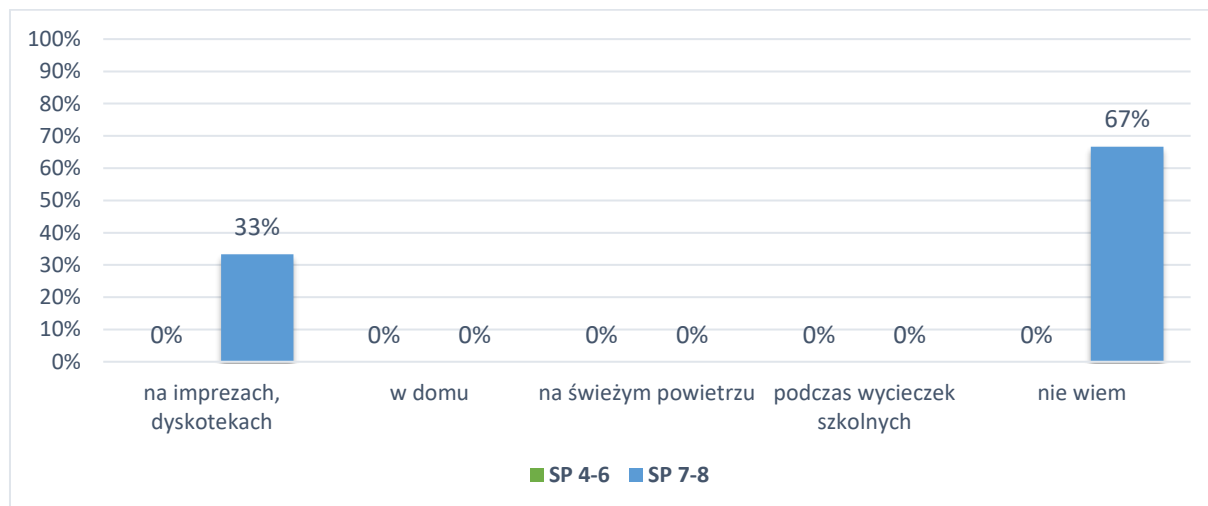
W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. **Połowa uczniów klas 7-8 przyznała, że ich rówieśnicy piją alkohol.**

Wykres 38. Czy Twoim zdaniem osoby w Twoim wieku piją alkohol?



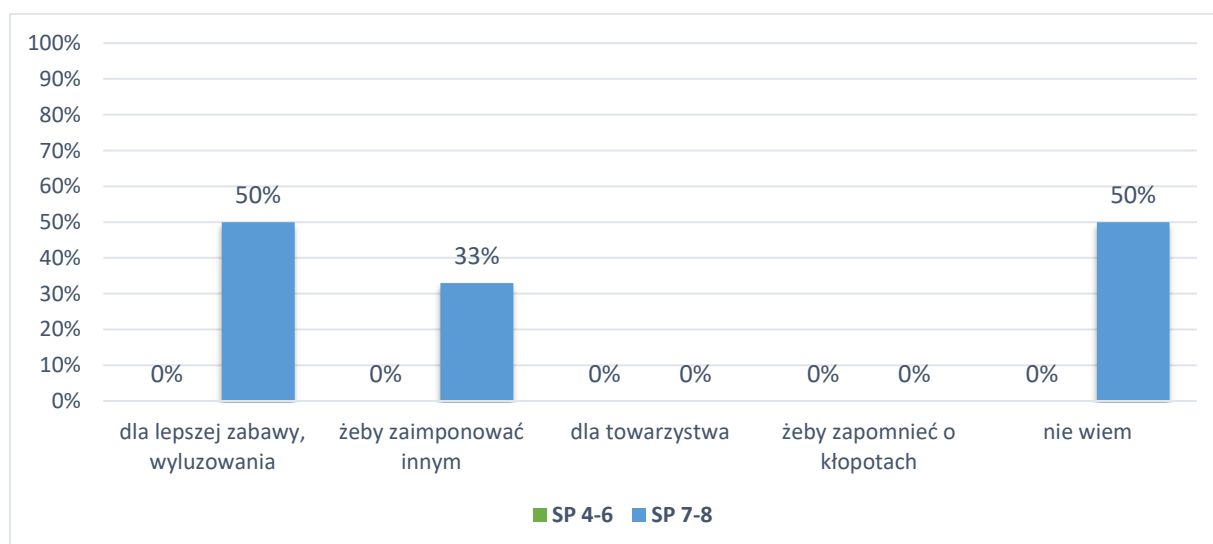
Badani, którzy w poprzednim pytaniu wskazali odpowiedź twierdzącą, zaznaczali najczęściej, że nie wiedzą w jakich miejscach ich rówieśnicy spożywają alkohol (SP 7-8- 67%). Z kolei 33% ankietowanych z klas 7-8 zaznaczyło, że ma to miejsce na imprezach/ dyskotekach (SP 7-8- 33%).

Wykres 39. Jeśli tak, to gdzie ma to miejsce?



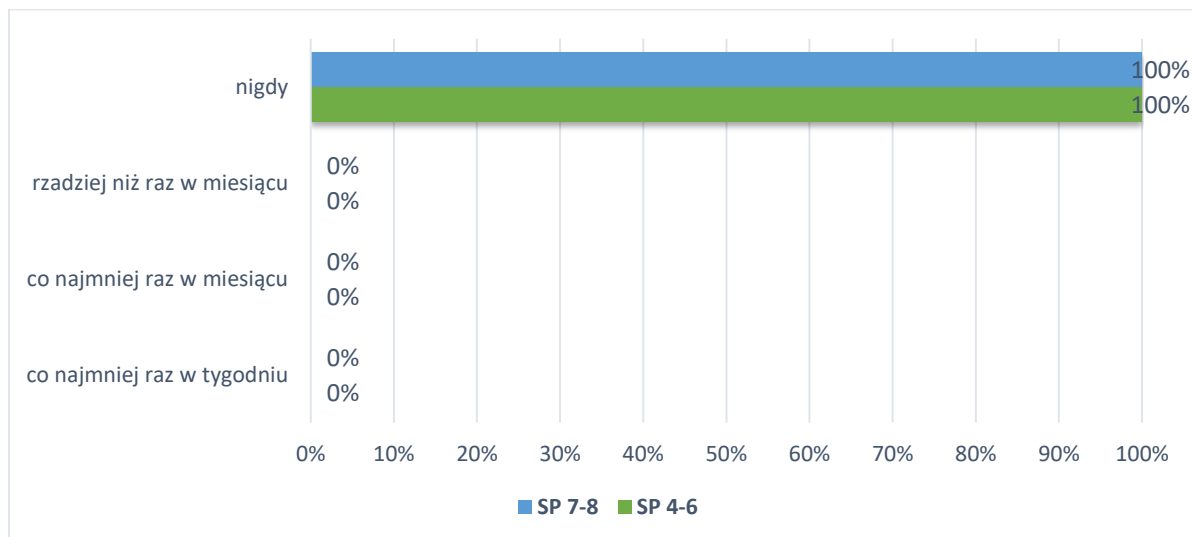
Jeżeli chodzi o **przyczyny z jakich młodzi ludzie sięgają po alkohol** respondenci ze **szkół podstawowych** wskazywali najczęściej na **lepszą zabawę, wyluzowanie** (SP 7-8- 50%) czy też **chęć zaimponowania innym** (SP 7-8- 33%).

Wykres 40. Dlaczego Twoim zdaniem rówieśnicy sięgają po alkohol?

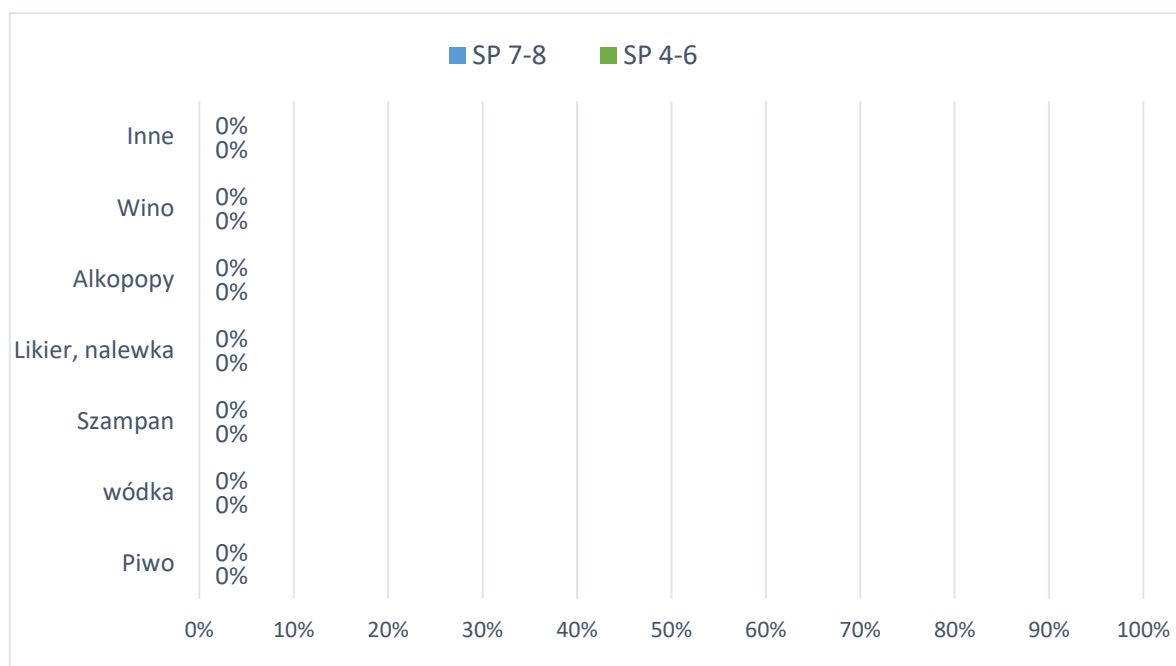


Wszyscy badani odpowiedzieli, że nigdy dotąd nie spożywali alkoholu (SP 4-6- 100%; SP 7-8- 100%).

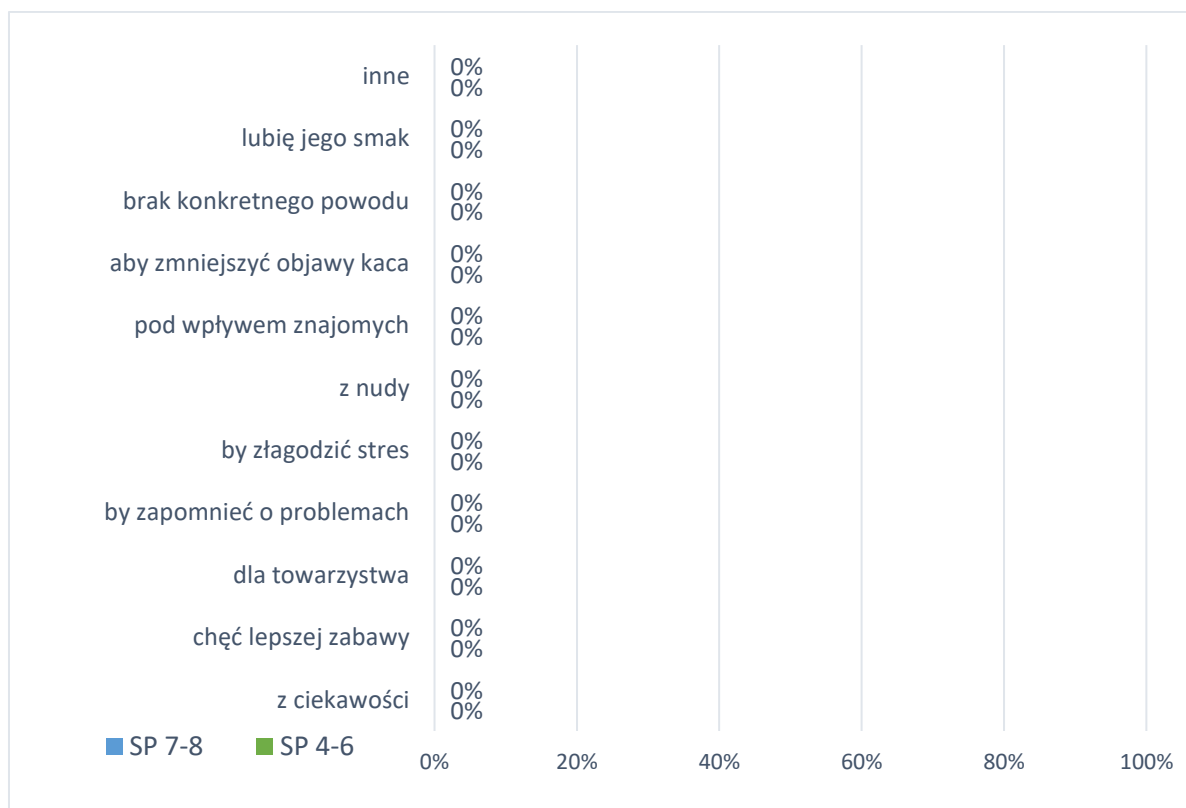
Wykres 41. Jak często zdarza Ci się spożywać alkohol?



Wykres 42. Jaki rodzaj alkoholu pijesz najczęściej?



Wykres 43. Z jakich powodów sięgasz po alkohol?



78% uczniów klas 4-6 oraz 83% uczniów klas 7-8 ma świadomość tego, że każdy może uzależnić się od alkoholu. Poza tym, 78% młodszych i 67% starszych badanych wie, że piwo to także alkohol. Dodatkowo, niektórzy badani wskazali, że w ich mieście są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu (SP 4-6- 11%, SP 7-8- 17%).

Tabela 14. Przekonania dotyczące alkoholu klasy 4-6.

Problem	Nie mam zdania	Nie zgadzam się	Zgadzam się
Każdy może uzależnić się od alkoholu.	22%	0%	78%
Piwo to nie alkohol.	22%	78%	0%
W moim mieście są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu.	33%	56%	11%

Tabela 15. Przekonania dotyczące alkoholu klasy 7-8.

Problem	Nie mam zdania	Nie zgadzam się	Zgadzam się
Każdy może uzależnić się od alkoholu.	17%	0%	83%
Piwo to nie alkohol.	17%	67%	17%
W moim mieście są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu.	83%	0%	17%

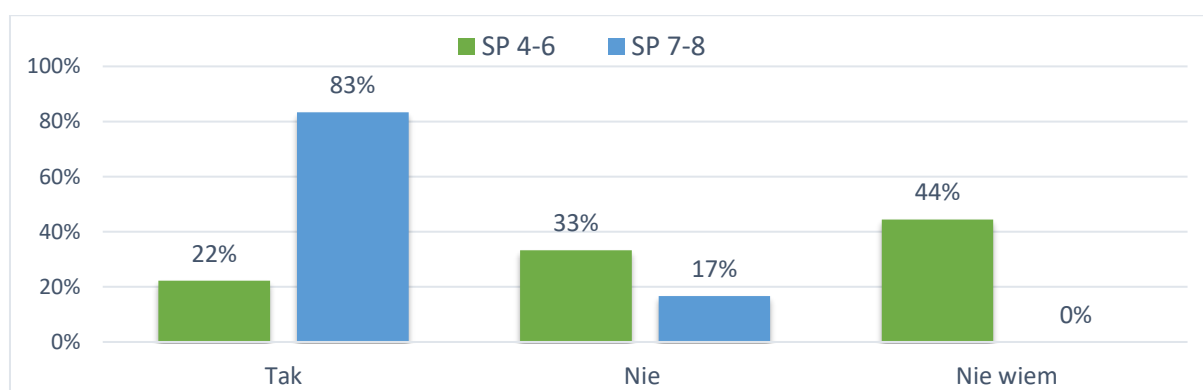
Substancje uzależniające: Papierosy

Jak wynika z badania ESPAD palenie tytoniu jest wśród uczniów z polskich szkół zachowaniem mniej powszechnym niż spożywanie alkoholu. Chociaż raz w życiu paliło 49,9% uczniów z młodszej i 65,5% uczniów ze starszej grupy. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 23,0% uczniów z grupy młodziej i 35,5% ze starszej.

Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami kiedykolwiek próbowali papierosa.

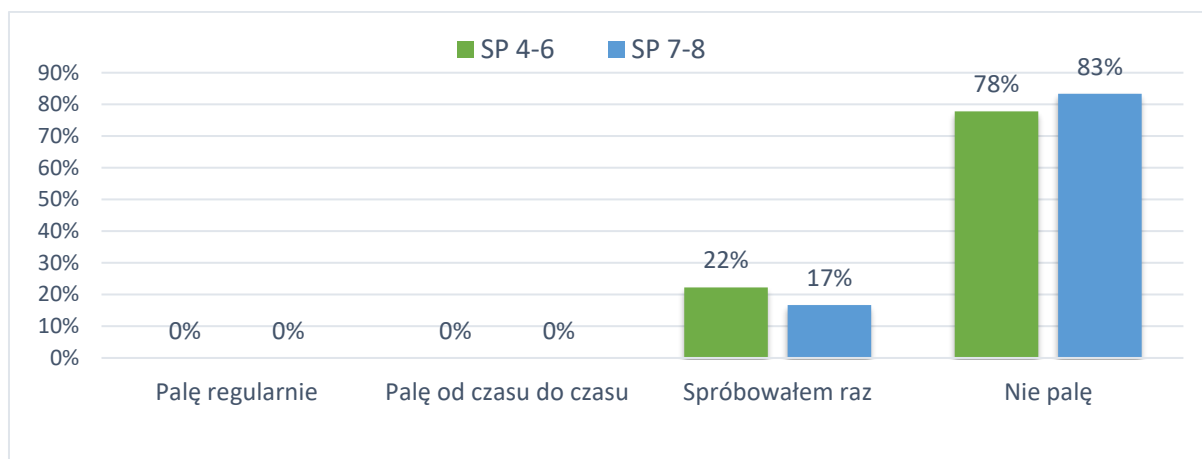
Jak wynika z przeprowadzonych badań, 22% młodszych i 83% starszych uczniów wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy. Poza tym, 33% uczniów klas 4-6 i 17% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że ich rówieśnicy nie palą papierosów. Pozostali badani nie wiedzą, czy ich rówieśnicy palą papierosy- SP 4-6- 44%.

Wykres 44. Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?

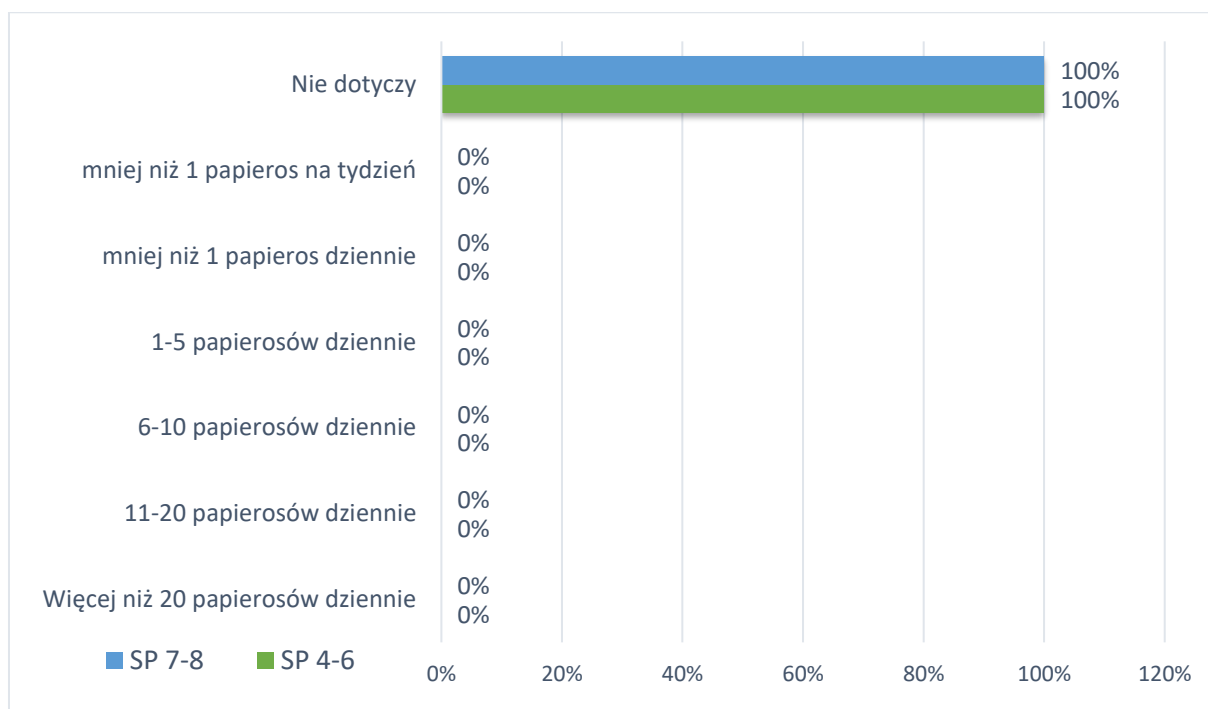


Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. **Inicjację nikotynową ma za sobą 22% uczniów klas 4-6 oraz 17% uczniów klas 7-8- odsetki te deklarują, że dotąd paliły tylko raz w życiu.** W pytaniu o ilości wypalanych papierosów w ciągu ostatniego miesiąca, wszyscy ankietowani zaznaczyli, że to pytanie ich nie dotyczy, co oznacza, że nie palili papierosów w ciągu ostatnich 30 dni.

Wykres 45. Czy palisz papierosy?

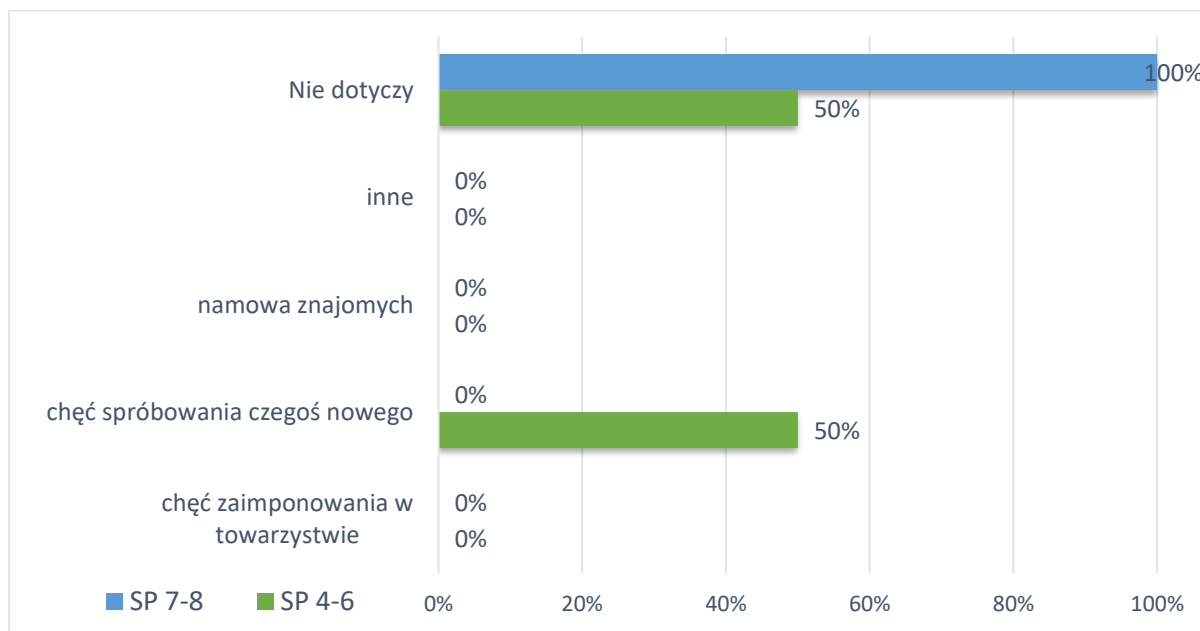


Wykres 46. Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI?



Zapytani o przyczyny sięgania po wyroby nikotynowe, uczniowie odpowiadali, że zapalili pierwszego papierosa, ponieważ chcieli spróbować czegoś nowego (SP 4-6- 50%).

Wykres 47. Co skłoniło Cię do palenia papierosów⁹?

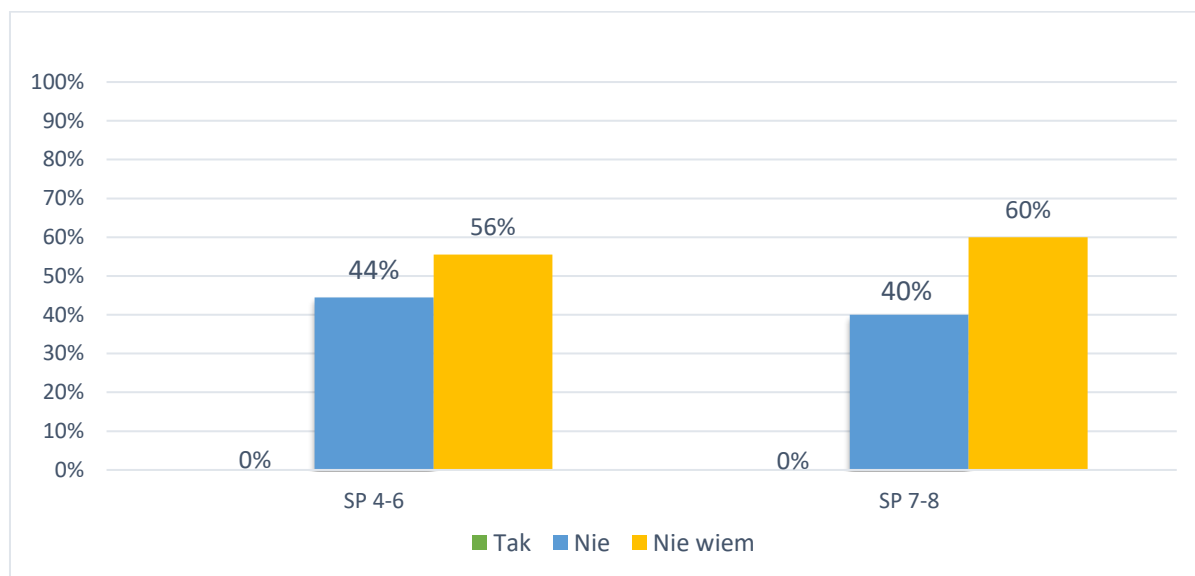


⁹ Odsetki dotyczą badanych, którzy mają za sobą inicjację nikotynową.

Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze

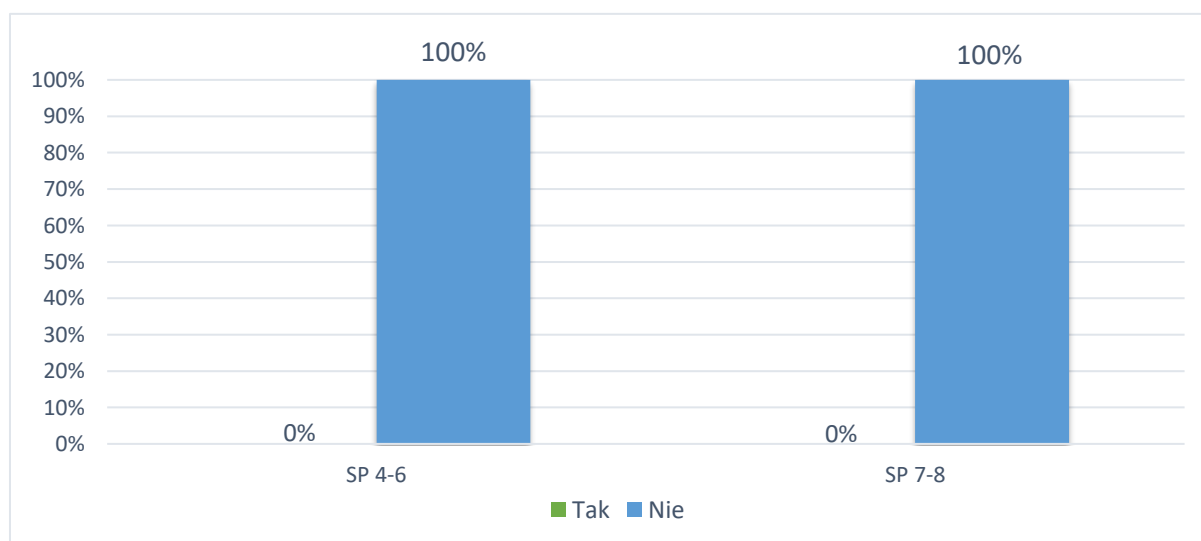
Żaden badany nie wskazał, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami lub dopalaczami. Natomiast 44% młodszych oraz 40% starszych uczniów odpowiedziało, że ich rówieśnicy nie sięgają po tego rodzaju substancje. Pozostali badani zaznaczyli, że tego nie wiedzą (SP 4-6- 40%; SP 7-8- 60%).

Wykres 48. Czy osoby w Twoim wieku mają kontakt z narkotykami albo dopalaczami?

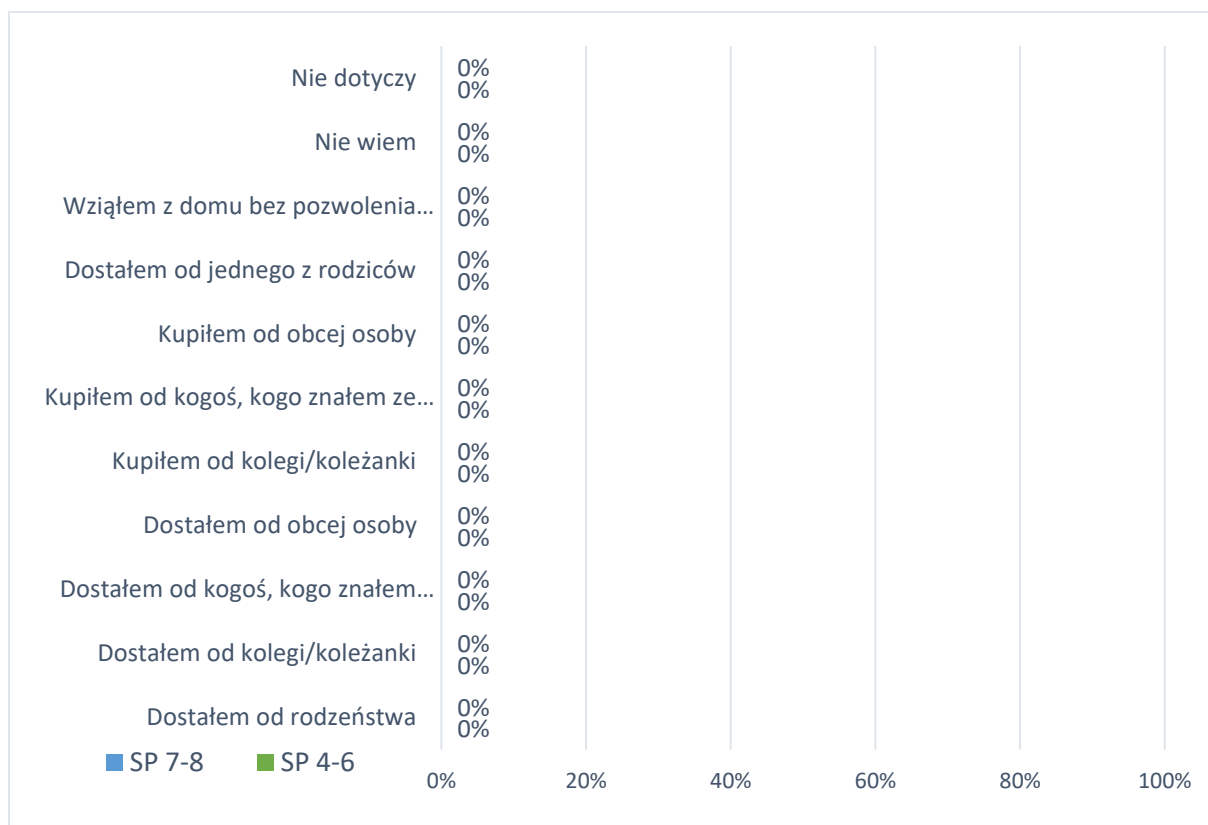


Wszyscy ankietowani deklarują, że nigdy dotąd nie przyjmowali narkotyków ani dopalaczy.

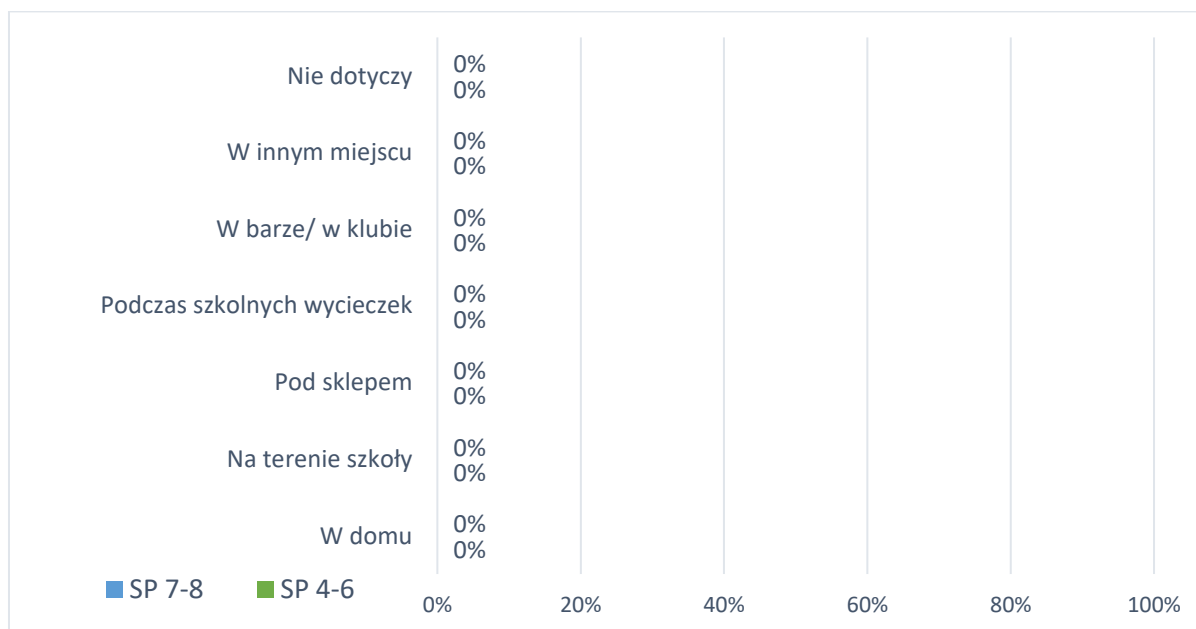
Wykres 49. Czy zażywałeś kiedyś jakieś narkotyki albo dopalacze?



Wykres 50. Skąd wziąłeś tę substancję?

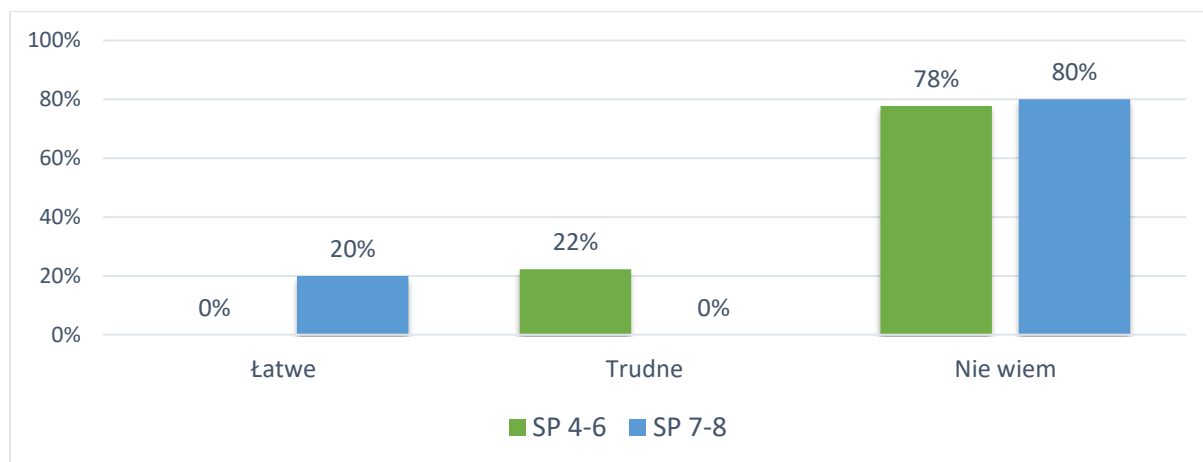


Wykres 51. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyki lub dopalacze?



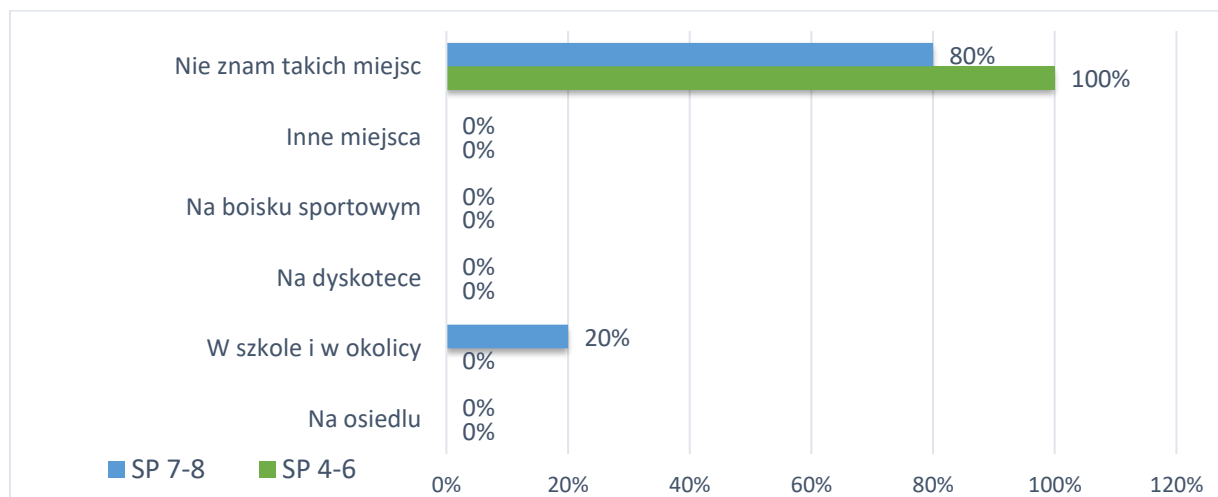
Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości wskazywali, że nie wiedzą czy zdobycie narkotyków lub dopalaczy byłoby w ich miejscowości łatwe/trudne (SP 4-6 – 78%; SP 7-8 – 80%). Jednakże 20% uczniów klas 7-8 twierdzi, że byłoby to łatwe, a 22% uczniów klas 4-6 zaznaczyło, że byłoby to trudne.

Wykres 52. Gdybyś chciał/ła zdobyć narkotyki i/lub dopalacze w Twojej miejscowości to byłoby to:



Kolejno, zapytano uczniów, czy znają w swojej miejscowości miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Większość badanych nie posiada takiej wiedzy (SP 4-6- 100%, SP 7-8- 80%). Aczkolwiek część uczniów klas 7-8 zna miejsca w gminie Jasieniec, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Ankietowani wskazywali, że można je kupić w szkole i w okolicy (SP 7-8- 20%).

Wykres 53. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?



Dotychczas najwięcej niepokoju, jeżeli chodzi o dzieci, które dorastają i wkraczają w wiek nastoletni, budziły takie problemy jak ryzyko sięgnięcia przez nie po różnego rodzaju substancje psychoaktywne. To, co obecnie zaczyna niepokoić coraz bardziej, to wciąż pojawiające się nowe formy uzależnień behawioralnych.

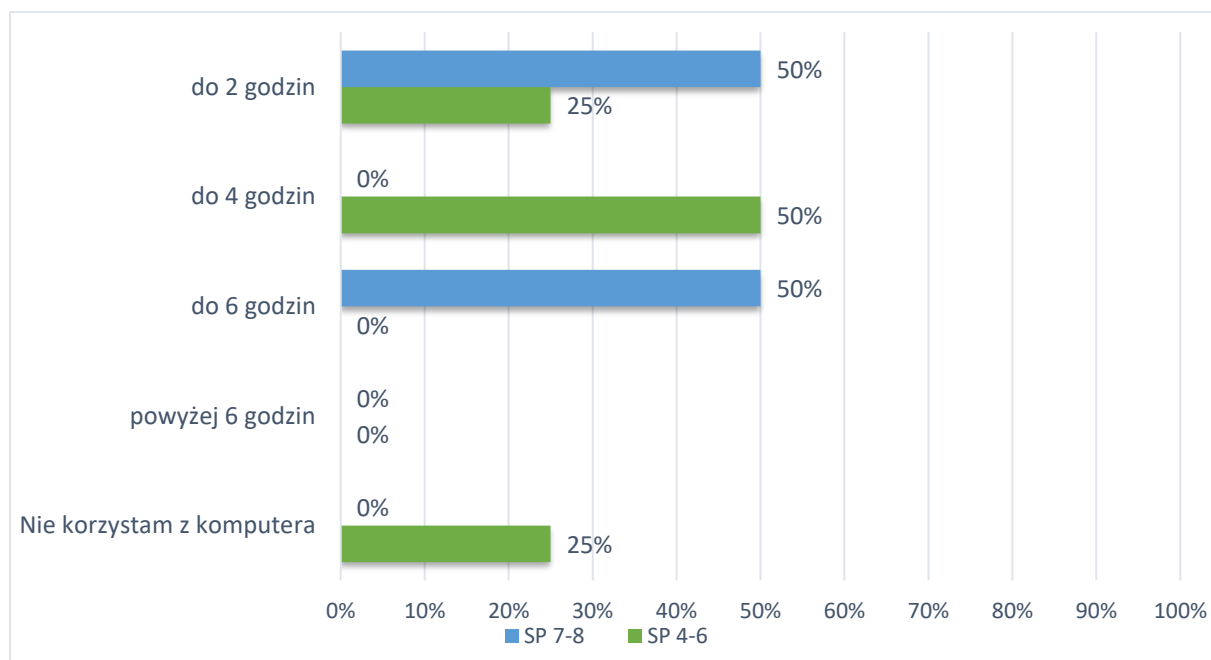
Komputer, który stał się nieodłącznym elementem życia osób dorosłych zaczął jednocześnie coraz częściej zastępować dzieciom kontakty z rodziną, zabawy z rówieśnikami, czytanie książek czy uprawianie sportu. Dla wielu dzieci stał się podstawową formą spędzania czasu i to nie tylko tzw. wolnego. Zbyt wczesne, a szczególnie niekontrolowane przez dorosłych, korzystanie z komputera powoduje, że zamiast doskonałego narzędzia kształcenia i rozwoju oraz źródła radości – komputer staje się źródłem wielu zagrożeń i problemów¹⁰.

Jeżeli chodzi o **częstotliwość korzystania z komputera**, to badani deklarowali, że **spędzają przed nim do 2 godzin dziennie** (SP 4-6- 25%, SP 7-8- 75%), **do 4 godzin dziennie** (SP 4-6- 50%) lub nawet **do 6 godzin dziennie** (SP 7-8- 50%). Pozostałe 25% uczniów klas 4-6 zaznaczyło, że nie korzysta z komputera.

Uzyskane wyniki w praktyce mogą oznaczać, że po przyjściu ze szkoły korzystanie z komputera jest dla wielu uczniów jedyną formą spędzania czasu. Uczniowie, którzy korzystają z komputera powyżej 4 godzin dziennie mogą przejawiać symptomy uzależnienia.

¹⁰ <https://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/siecioholizm/dziecko-i-komputer/>

Wykres 54. Częstotliwość korzystania z komputera.

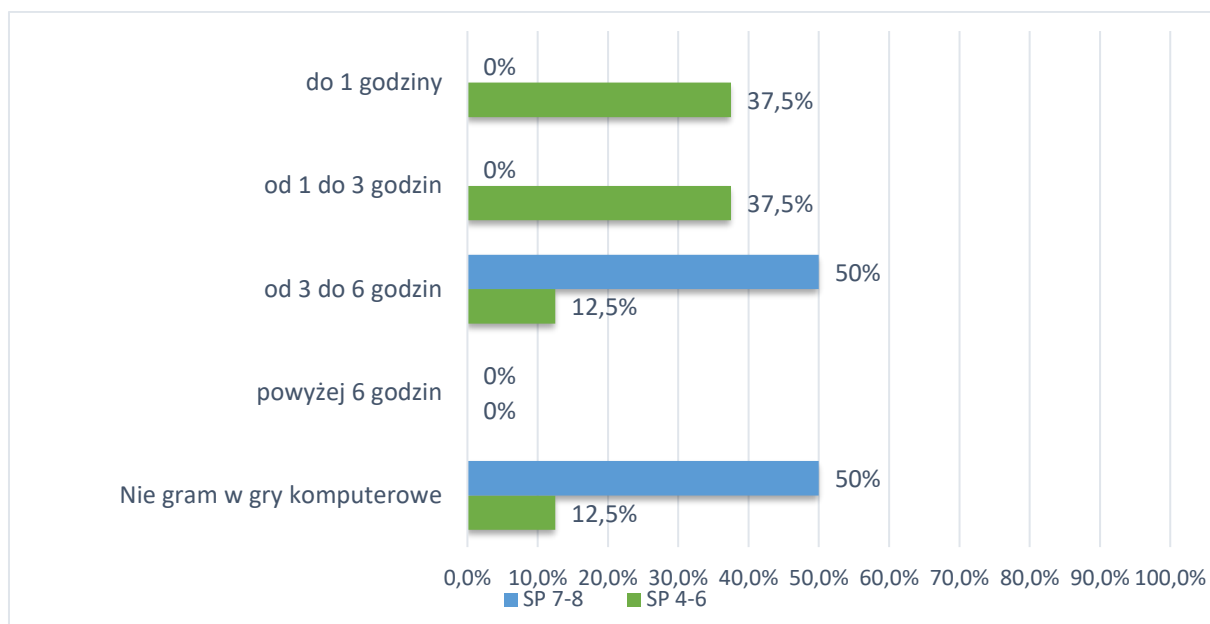


Granie w gry komputerowe to jedna z bardziej atrakcyjnych aktywności wykonywanych online. Rynek gier jest ogromny – w 2017 roku ponad dwa miliardy graczy wygenerowało ponad 100 miliardów dolarów zysku (108,9). Wśród młodych graczy badacze zauważyli niepokojący trend związany z nadużywaniem grania przy jednoczesnym zaniedbywaniu innych obszarów życia¹¹. Zapytano zatem badanych uczniów, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na granie w gry komputerowe.

Uczniowie z gminy Jasieniec deklarowali, że **grają w gry komputerowe do godziny dziennie** (SP 4-6- 37,5%), **od 1 do 3 godzin dziennie** (SP 4-6- 37,5%) czy też **od 3 do 6 godzin dziennie** (SP 4-6- 11%, SP 7-8- 14%), a nawet **powyżej 6 godzin dziennie** (SP 4-6- 12,5%, SP 7-8- 50%). Pozostałe 12,5% uczniów klas 4-6 i 50% uczniów klas 7-8 zaznaczyło, że **nie gra w gry komputerowe**.

¹¹ M. Rowicka, *E- uzależnienia...*, s. 43.

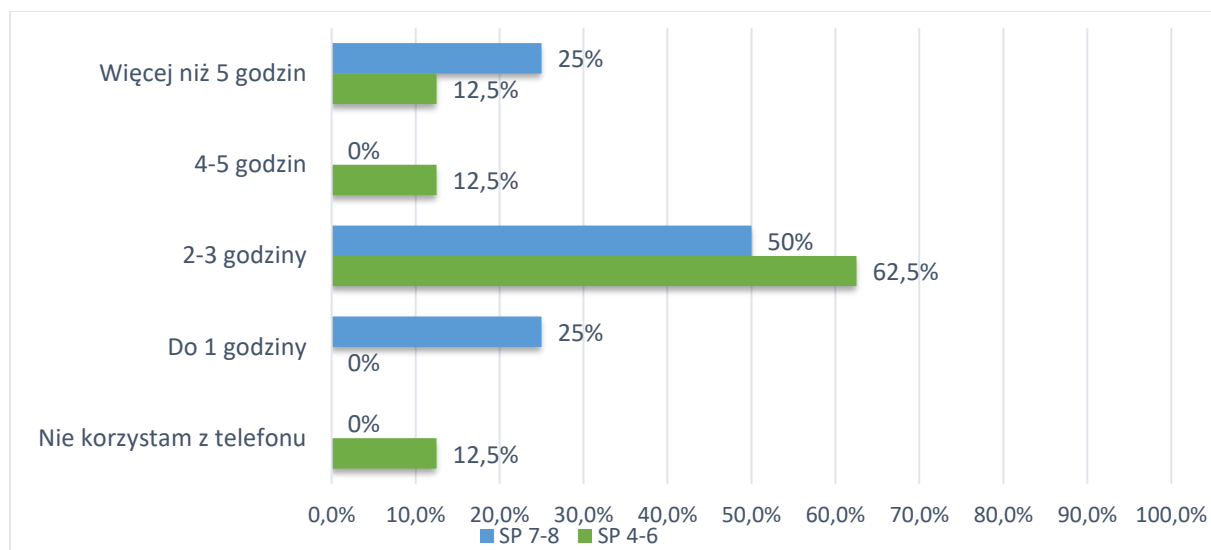
Wykres 55. Częstotliwość grania w gry komputerowe.



Wielość funkcji i aplikacji jakie oferuje obecnie telefon komórkowy, sprawia, że komunikacja werbalna, będąca jego pierwotnym przeznaczeniem, schodzi na dalszy plan, a smartfon z dostępem do Internetu stał się narzędziem, za pomocą którego organizować możemy codzienne życie we wszystkich niemal aspektach: pracy, kontaktów towarzyskich, informacji, rozrywki, sportu, zakupów. Narzędzie to stało się wielu osobom niezbędne do tego stopnia, że nie potrafią bez niego funkcjonować; wzmożona intensywność użytkowania zaczyna nosić znamiona nadużywania, prowadząc do uzależnienia – fonoholizmu. Nadmierne używanie telefonu komórkowego to zjawisko bardzo powszechne, zwłaszcza wśród młodzieży. określenie „uzależnienie” od nałogowego używania telefonu komórkowego należy stosować umownie, ponieważ w oficjalnych klasyfikacjach zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, ICD-10 jak i DSM-V nie wyodrębniono takiej kategorii zaburzeń.

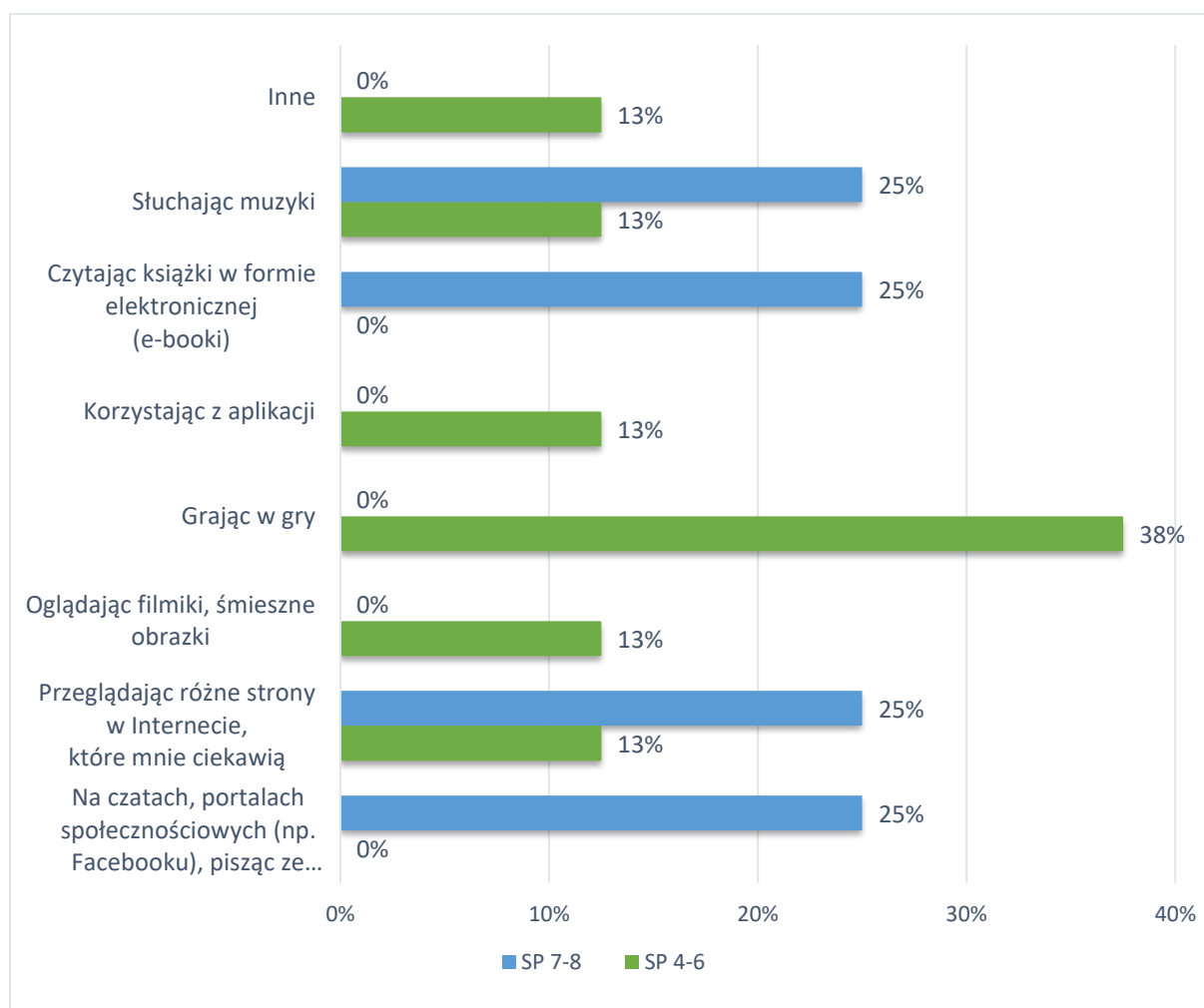
Uczniowie ze szkół podstawowych wskazywali, że korzystają z telefonu do godziny dziennie (SP 7-8- 25%), od 2 do 3 godzin dziennie (SP 4-6- 62,5%, SP 7-8- 50%), od 4 do 5 godzin dziennie (SP 4-6- 12,5%), a nawet powyżej 5 godzin dziennie (SP 4-6- 12,5%, SP 7-8- 25%). Pozostałe 12,5% uczniów klas 4-6 odpowiedziało, że nie używa telefonu komórkowego.

Wykres 56. Częstotliwość korzystania z telefonu komórkowego.



Korzystając z telefonu komórkowego uczniowie poświęcają spędzony przed nim czas na czatach, portalach społecznościowych (SP 7-8- 25%), grając w gry (SP 4-6- 38%), oglądając filmiki i śmieszne obrazki (SP 4-6- 13%), korzystając z aplikacji (SP 4-6- 13%), słuchając muzyki (SP 4-6- 13%, SP 7-8- 25%), przeglądając ciekawe strony w Internecie (SP 4-6- 13%, SP 7-8- 25%), czytając e-booki (SP 7-8- 25%).

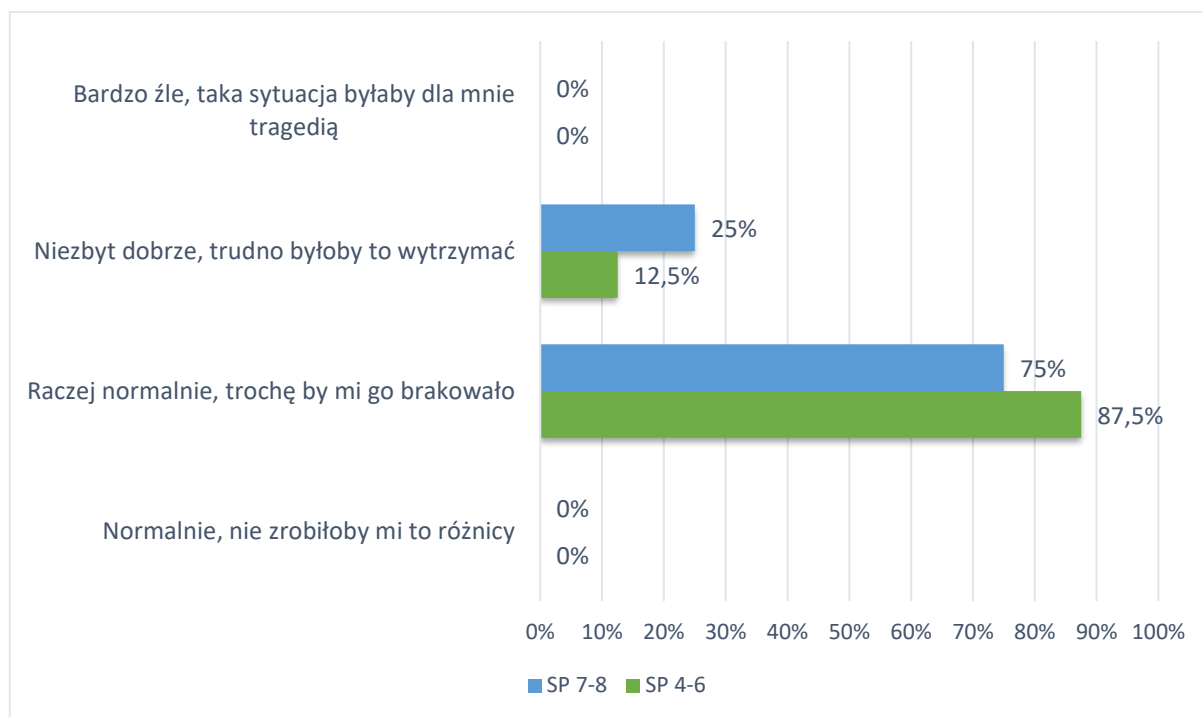
Wykres 57. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z telefonu?



Nowoczesne technologie komunikacyjne trwale i w nieodwracalny sposób zmieniły obraz współczesnej rzeczywistości. Wielu zwłaszcza młodych ludzi, nie wyobraża sobie życia bez stałego bycia online, używania telefonu komórkowego czy przynależności do portalu społecznościowego. Współcześnie dzieci, młodzież, dorośli ciągle są „podłączeni” do wynalazków digitalnego świata, traktując je jako naturalne środowisko zaspokajania potrzeb. Dlatego e-uzależnienie jest nasilającym się problemem, dotyczącym coraz młodszych użytkowników nowoczesnych technologii. E-uzależnienia nie dają tak szybko negatywnych efektów jak inne uzależnienia, ale powodują ogromne spustoszenie w każdym z obszarów życia osoby uzależnionej i jej rodziny.

87,5% uczniów klas 4-6, a także 75% uczniów klas 7-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu przez tydzień nie miałby dla nich większego znaczenia. Aczkolwiek, spora część uczniów przyznaje, że **dolegliwie odczułaby brak dostępu do Internetu** (SP 4-6 – 12,5%; SP 7-8 – 25%).

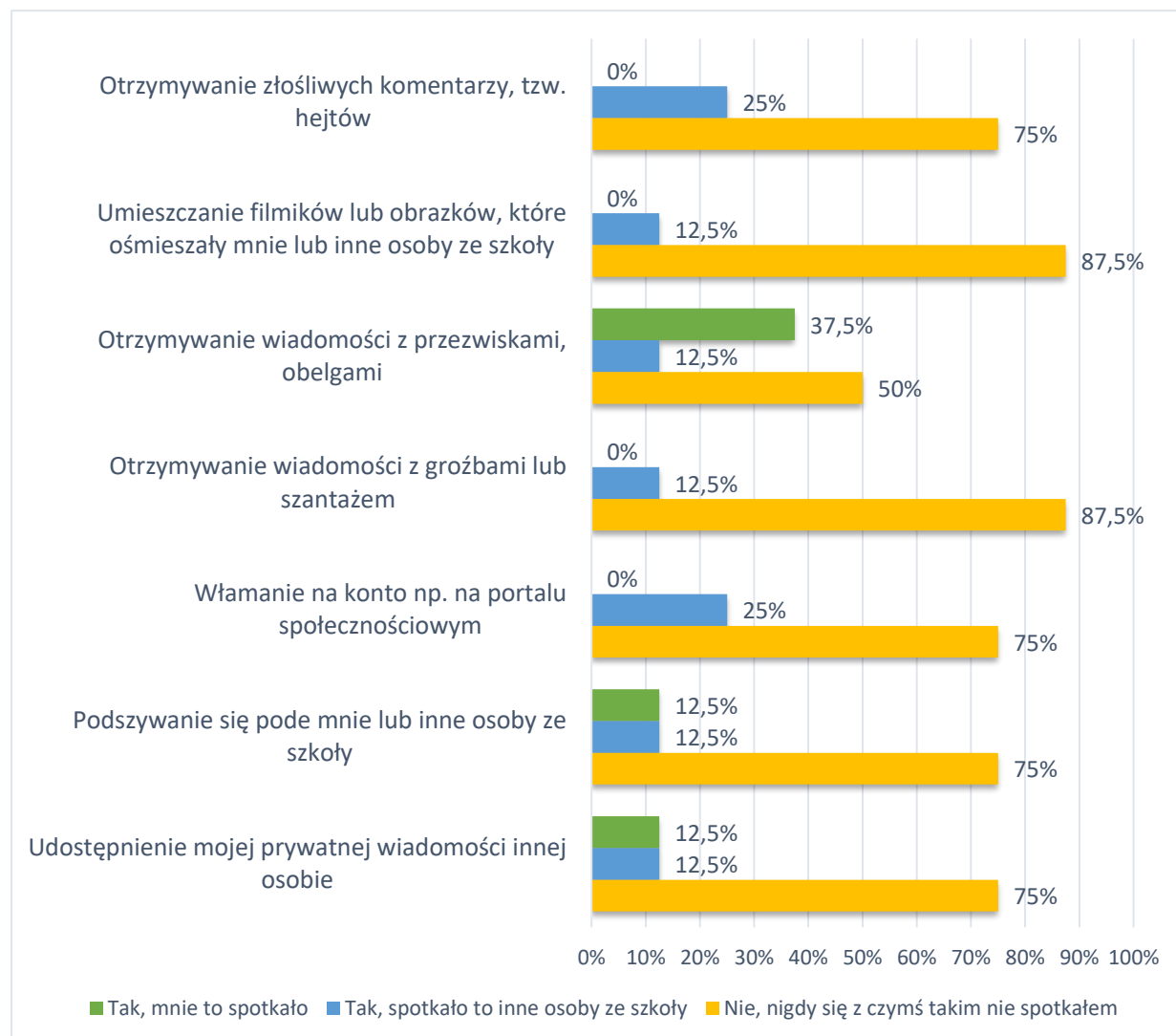
Wykres 58. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?



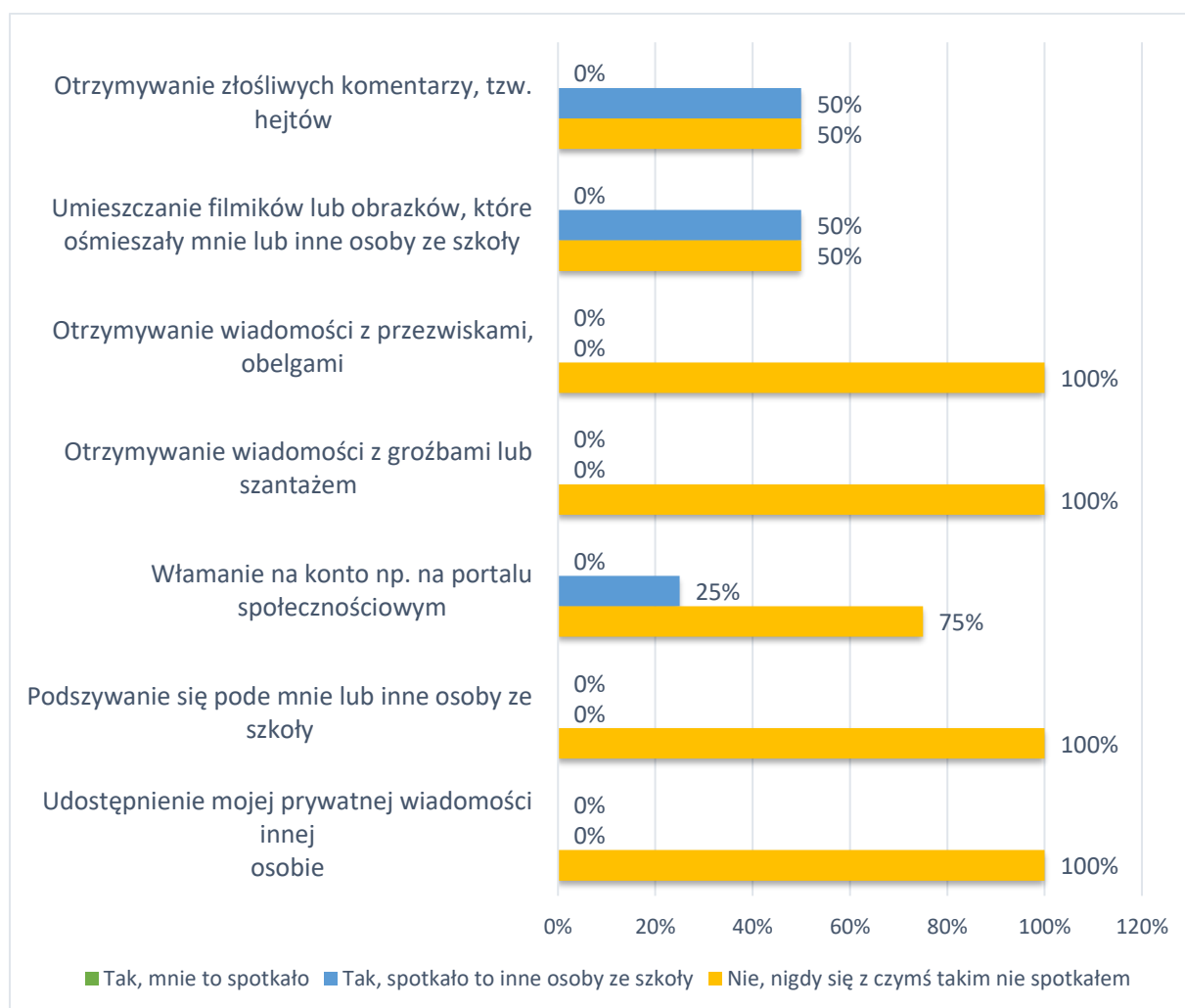
Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. Cyberprzemoc to rodzaj przemocy przez Internet. Prześladowca straszy, poniża, obraża ofiarę poprzez komentarze w mediach społecznościowych, czy robienie jej zdjęć lub kręcenie filmów bez jej zgody. Następnie materiały umieszcza na ogólnodostępnych witrynach odwiedzanych przez wiele osób. Napastnicy często prześladują i utrudniają życie swoim ofiarom również wysyłając im obraźliwe SMS-y lub e-maile.

Wyniki badań wskazują, że część badanych lub też ich rówieśnicy doświadczyli zjawiska cyberprzemocy. Wśród uczniów szkół podstawowych za najbardziej powszechne w przestrzeni internetowej zachowania przemocowe należy uznać: hejt, umieszczanie ośmieszających filmików/ obrazków, otrzymywanie wiadomości z przezwiskami, podszywanie się pod kogoś oraz udostępnianie prywatnych wiadomości.

Wykres 59. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.



Wykres 60. Styczeń z cyberprzemocą: SP 7-8.

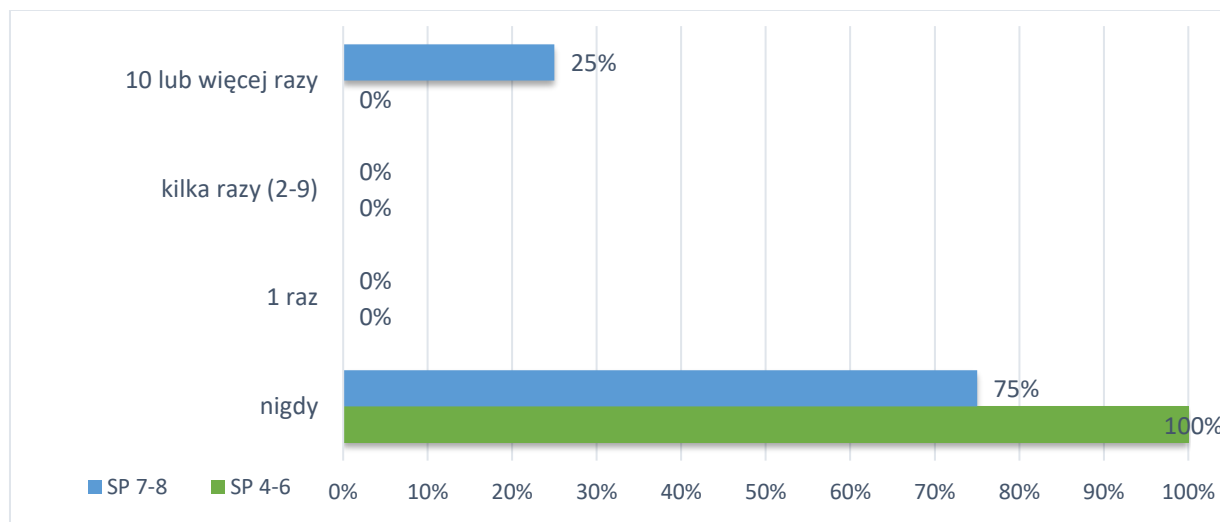


Hazard wydaje się rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” – „to swego rodzaju „falowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”.

Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)¹².

Uczniowie z gminy Jasieniec w większości nie mają doświadczeń związanych z grami internetowymi na pieniądze. Jednakże, **25% uczniów klas 7-8 przyznało, że grało w tego rodzaju gry kilka i więcej razy.**

Wykres 61. *Grałeś/aś w jakiejkolwiek gry hazardowe (na pieniądze)?*

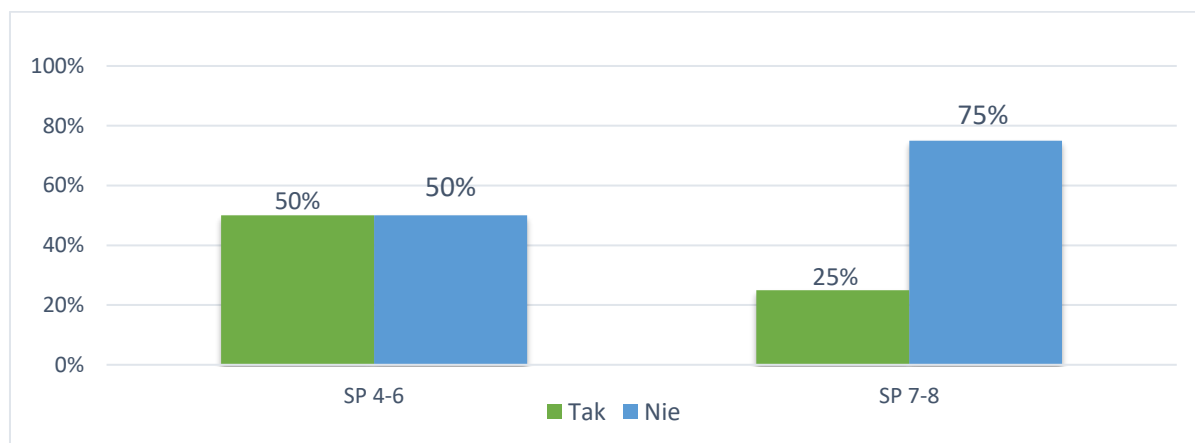


Kompulsywne objadanie się wiąże się z okresową utratą kontroli nad ilością spożywanych posiłków oraz wyraźnie szybszym tempem jedzenia spożywanych pokarmów aż do wystąpienia objawów przejedzenia. Charakterystyczne dla kompulsywnego objadania się jest sięganie po pokarmy, z powodów innych niż głód. Jedzenie może stać się sposobem na samotność, stres, niskie poczucie własnej wartości, zawód miłosny itd.

¹² CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

Badani uczniowie zostali zapytani czy zdarza im się „zajadać” stres, negatywne emocje. Wyniki są dość niepokojące- **50% uczniów klas 4-6 oraz 25% uczniów klas 7-8 zaznaczyło odpowiedź twierdzącą**, co może wskazywać na skłonności w kierunku jedzenia kompulsywnego.

Wykres 62. Czy zdarza Ci się „zajadać” stresy, trudne emocje?



Badani zostali także poproszeni o ocenę powszechności występowania niektórych uzależnień behawioralnych w ich otoczeniu. **Za najbardziej powszechne uczniowie ze szkół podstawowych uznali uzależnienie od smartfona** (SP 4-6- 50%; SP 7-8- 75%) oraz **uzależnienie od Internetu** (SP 4-6- 50%; SP 7-8- 100%)¹³. Natomiast jako najrzadziej występujące uzależnienie behawioralne badani ocenili uzależnienie od hazardu (SP 4-6- 100%; SP 7-8- 100%)¹⁴. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawiają tabele 16 i 17.

¹³ Sumy odpowiedzi popularne i czasem występuje.

¹⁴ Sumy odpowiedzi występuje bardzo rzadko i nie występuje.

Tabela 16. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? Wyniki w klasach 4-6.

	Popularne	Czasem występuje	Występuje bardzo rzadko	Nie występuje
Zakupoholizm	12,5%	12,5%	12,5%	62,5%
Uzależnienie od Internetu (siecioholizm)	0%	50%	25%	25%
Uzależnienie od hazardu (gry na pieniądze, zakłady sportowe)	0%	0%	0%	100%
Zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja, jedzenioholizm)	0%	0%	37,5%	62,5%
Uzależnienie od smartfona	12,5%	37,5%	37,5%	12,5%

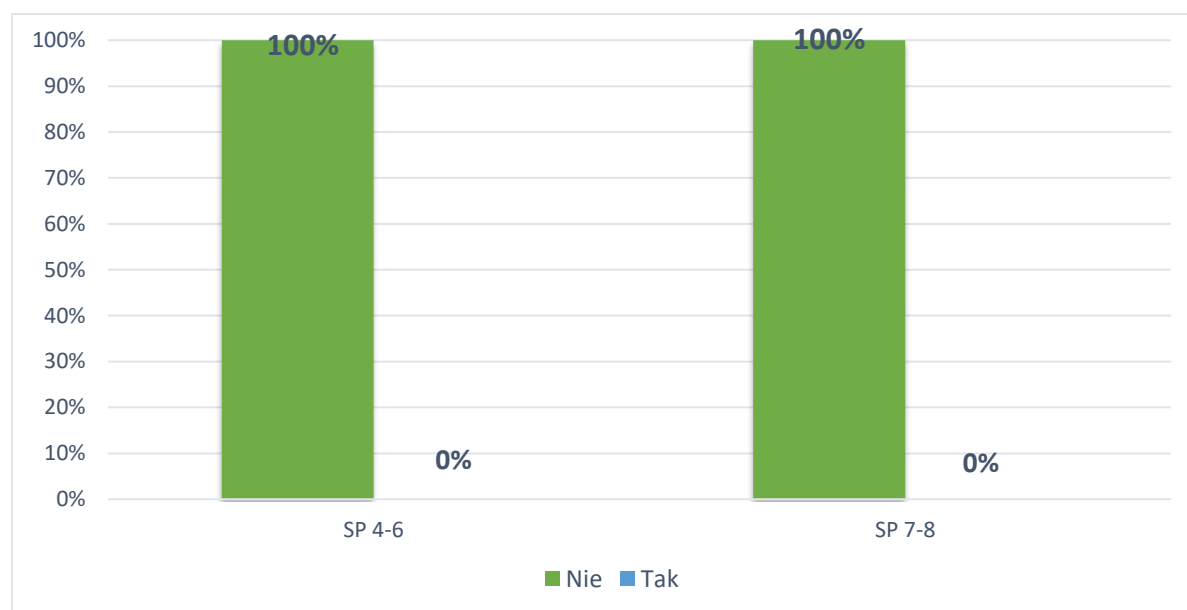
Tabela 17. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? Wyniki w klasach 7-8.

	Popularne	Czasem występuje	Występuje bardzo rzadko	Nie występuje
Zakupoholizm	0%	25%	0%	75%
Uzależnienie od Internetu (siecioholizm)	0%	100%	0%	0%
Uzależnienie od hazardu (gry na pieniądze, zakłady sportowe)	0%	0%	0%	100%
Zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja, jedzenioholizm)	0%	25%	25%	50%
Uzależnienie od smartfona	25%	50%	0%	25%

Napoje energetyczne zyskują w ostatnich latach coraz większą popularność zarówno w Polsce, jak i na całym świecie. Poprawiają bowiem zdolność koncentracji, przeciwdziałają senności i dodają energii. Co niepokojące, to fakt, że połowa konsumentów tego rodzaju napojów to dzieci oraz młodzi ludzie do 25 roku życia. Zawarte w energetykach składniki mają działanie pobudzające i regenerujące. Wspomagają organizm zwłaszcza w sytuacjach intensywnego wysiłku psychicznego oraz wymagających dużej koncentracji i uwagi. Bagatelizuje się jednak fakt, że takie działanie napojów energetycznych może być okupione zgubnymi skutkami dla organizmu.

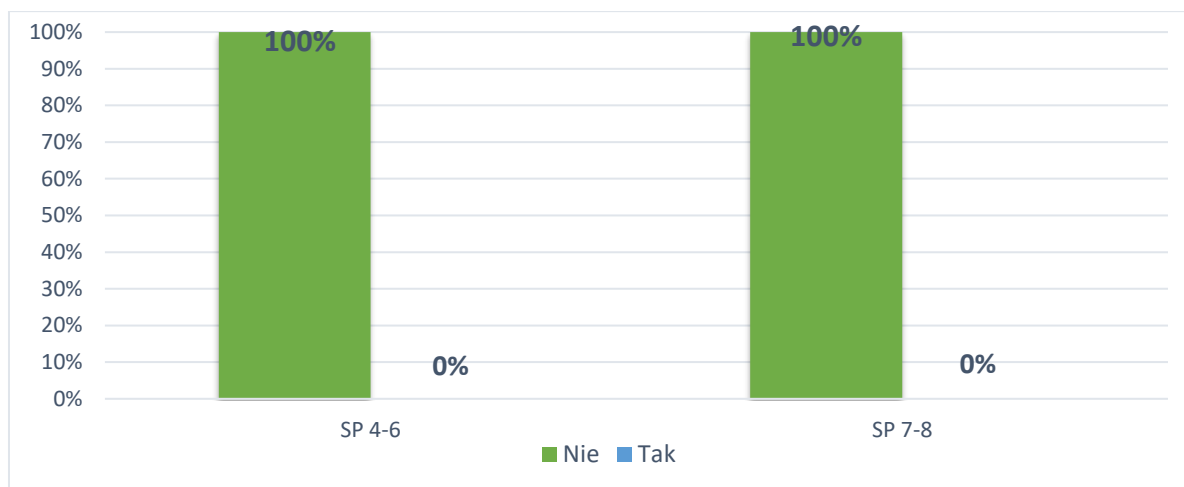
W pierwszym pytaniu w tym obszarze zapytano uczniów **czy ich zdaniem napoje energetyczne są zdrowe- wszyscy badani wskazali odpowiedź przeczącą.**

Wykres 63. Czy Twoim zdaniem napoje energetyczne są zdrowe?

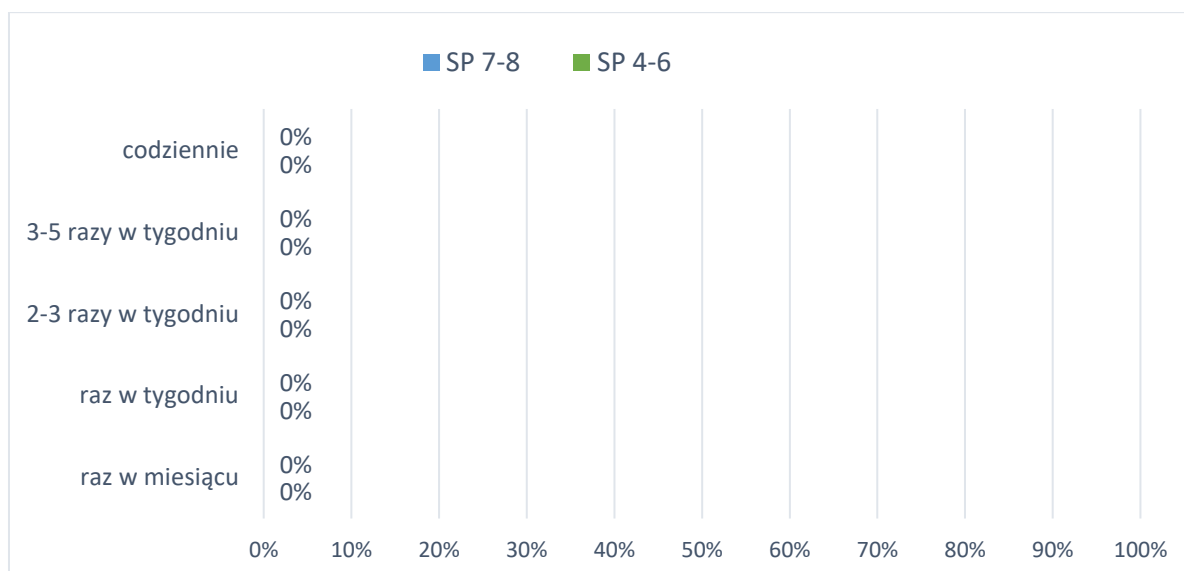


Dodatkowo, 100% ankietowanych deklaruje, że nie pije napojów energetycznych.

Wykres 64. Czy pijesz lub zdarza Ci się pić napoje energetyczne typu Redbull, Burn, Tiger?"



Wykres 65. Jak często pijesz napoje energetyczne?



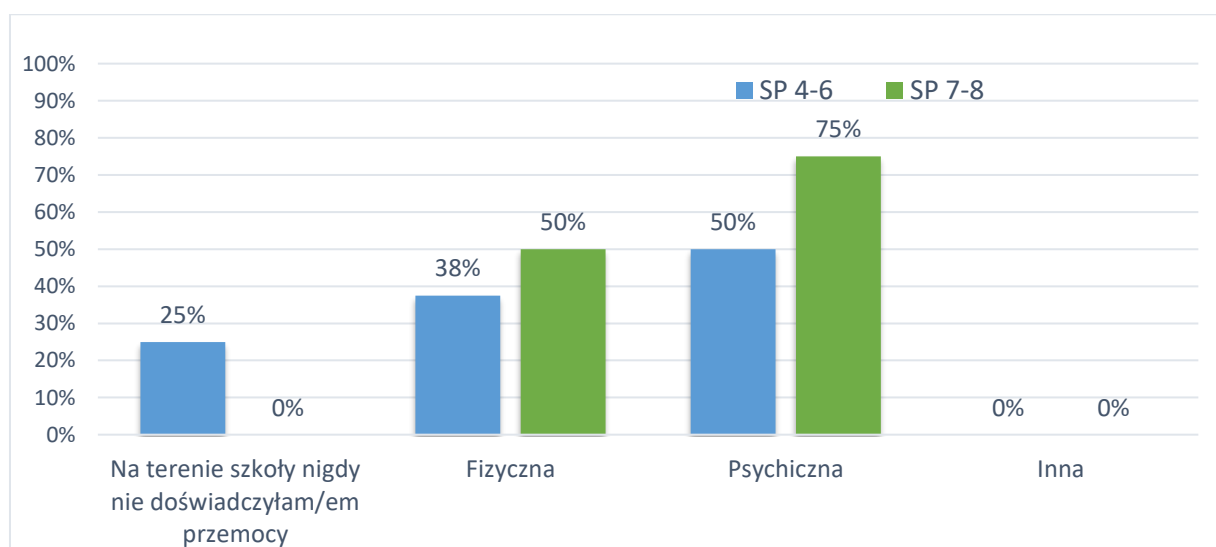
Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi.

Przeprowadzone ankiety wśród uczniów z terenu gminy Jasieniec pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym oraz domowym.

W pierwszej kolejności uczniom wyjaśniono, czym jest przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) oraz psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Następnie zostali zapytani, o to, jakiego rodzaju przemocy doświadczyli w szkole ze strony rówieśników.

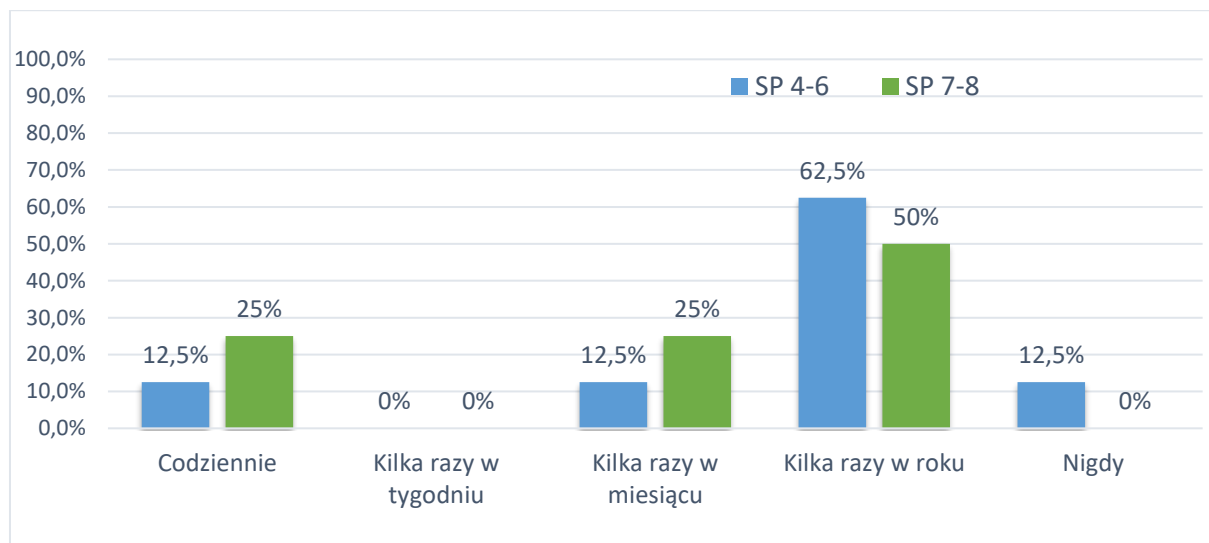
Jak wynika z przeprowadzonych badań część uczniów doświadcza przemocy w szkole ze strony rówieśników. Jeżeli chodzi, o **młodszych uczniów, to 25% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy rówieśniczej w szkole, 38% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, a 50% z nich doświadczyło przemocy psychicznej.** W przypadku **starszych uczniów, 50% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, a 75% przemocy psychicznej.** Uzyskane wyniki wskazują, że pewien odsetek uczniów doświadcza ze strony swoich kolegów i koleżanek w szkole zarówno przemocy fizycznej, jak i psychicznej.

Wykres 66. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru).



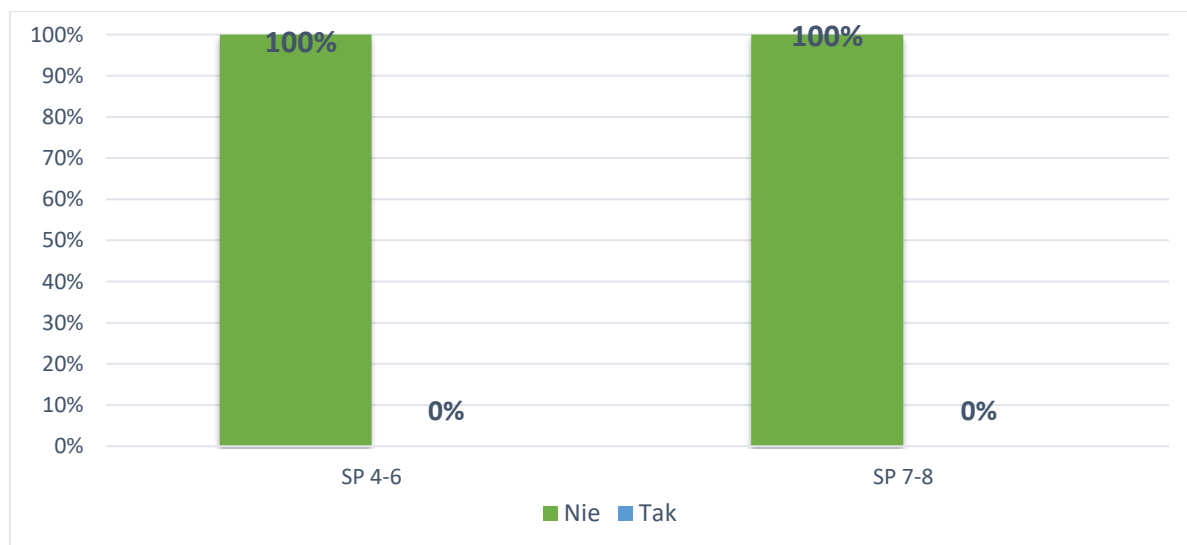
W kolejnym pytaniu **12,5% uczniów klas 4-6 deklaruje, że nie jest ofiarą przemocy ze strony innych uczniów**. Część badanych przyznaje, że **kilka razy w roku** (SP 4-6 – 62,5%; SP 7-8 – 50%) oraz **kilka razy w miesiącu** (SP 4-6 – 12,5%; SP 7-8-25%) doświadcza w szkole przemocy ze strony swoich kolegów lub koleżanek. Niektórzy uczniowie deklarują, że doświadczenia przemocy rówieśniczej w szkole **nawet codziennie** (SP 4-6- 12,5%; SP 7-8- 25%).

Wykres 67. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?



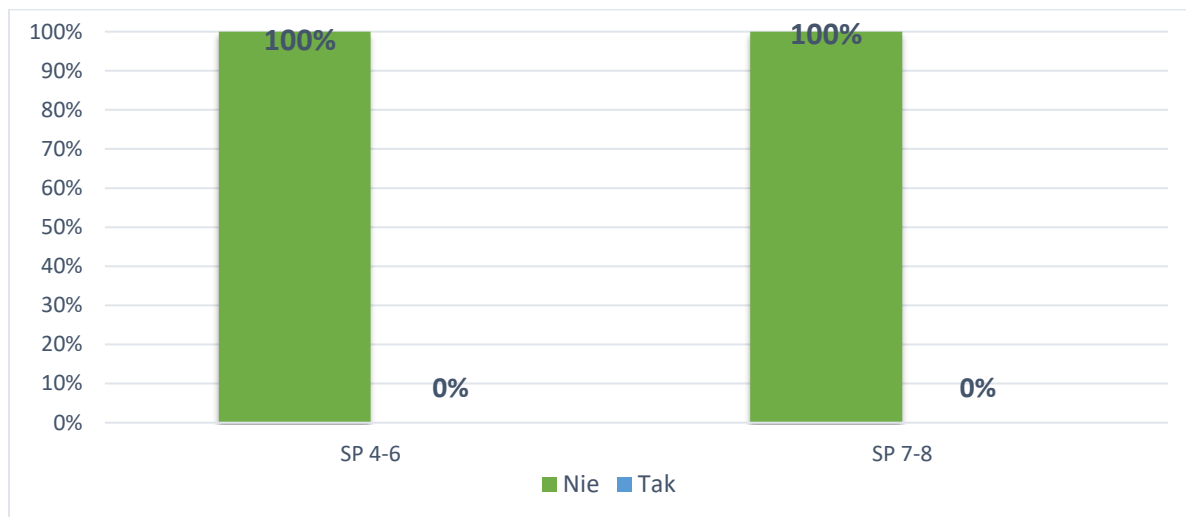
Następnie zapytano ankietowanych o to, czy doświadczają przemocy w domu. Uzyskane wyniki wskazują, że **żaden z badanych nie doświadczył przemocy domowej**.

Wykres 68. Czy doświadczyłeś przemocy w domu?



Ankietowanych zapytano również o to, czy w domach spotyka ich agresja słowna-
wszyscy uczniowie wskazali odpowiedź przeczącą.

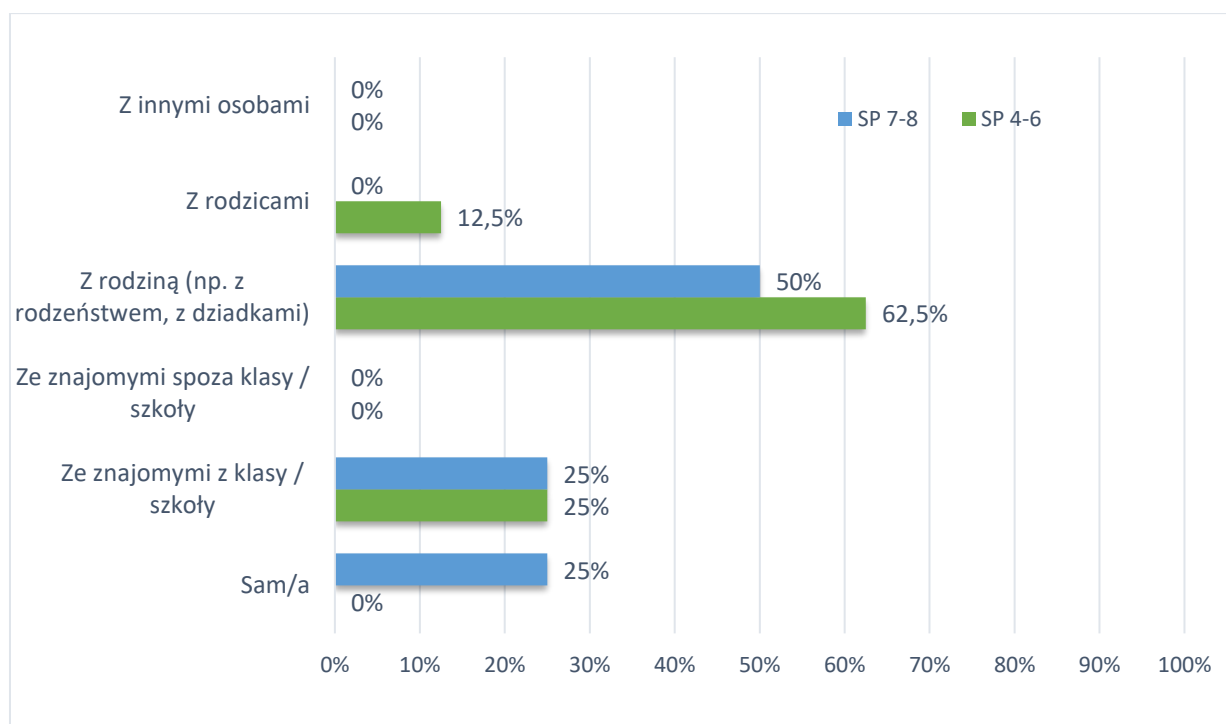
Wykres 69. Czy spotyka Cię agresja słowna w domu?



W przeprowadzonej ankiecie zbadano również, w jaki sposób czas wolny spędzają uczniowie na terenie gminy Jasieniec.

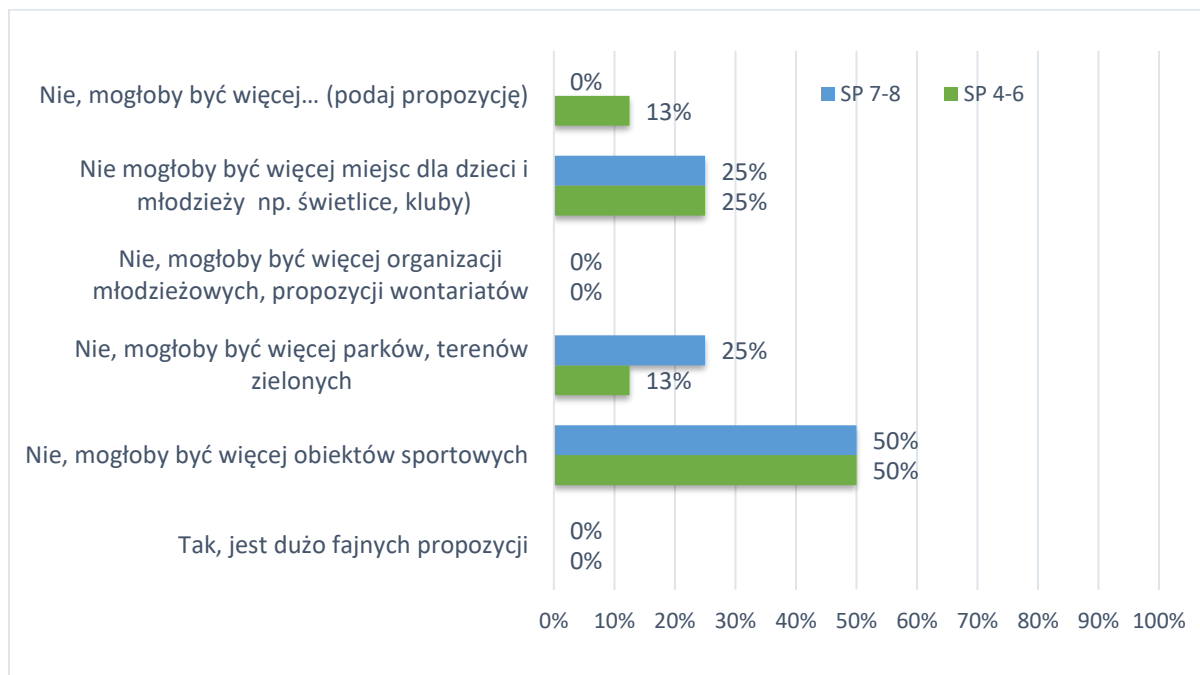
Uczniowie z klas 4-6 i uczniowie z klas 7-8 najczęściej spędzają czas wolny z rodziną np. z rodzeństwem, z dziadkami (SP 4-6- 62,5%, SP 7-8- 50%). Część uczniów spędza ten czas ze znajomymi z klasy/ szkoły (SP 4-6- 25%, SP 7-8- 25%), z rodzicami (SP 4-6 – 12,5%) oraz w samotności (SP 7-8- 25%).

Wykres 70. Z kim zwykle spędzasz czas wolny?



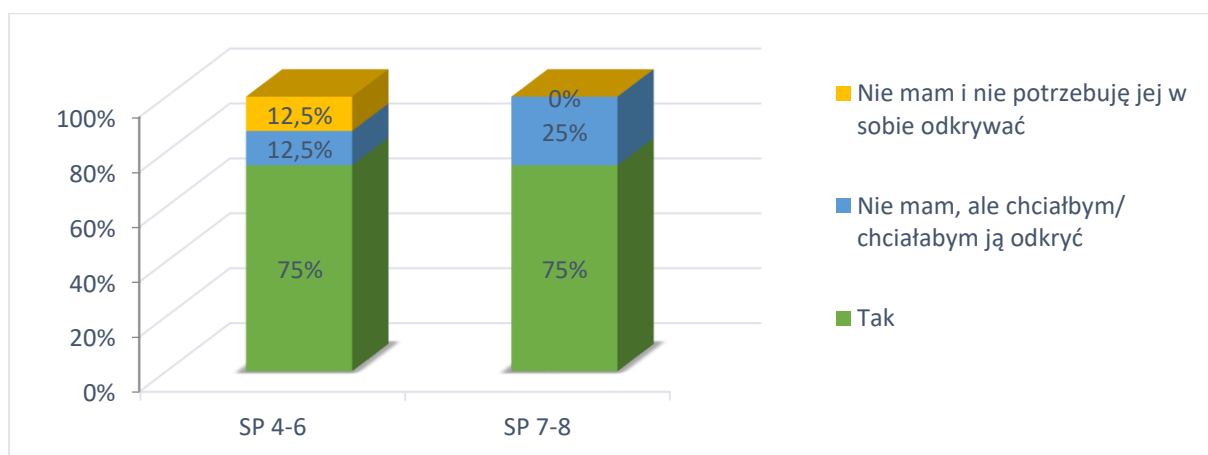
Następnie zapytano badanych o to, czy ich zdaniem w okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania czasu wolnego. Połowa ankietowanych uważa, że w okolicy powinno być więcej obiektów sportowych (SP 4-6- 50%, SP 7-8- 50%), a 1/4 wskazuje, że powinno być więcej miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży (SP 4-6- 25%, SP 7-8- 25%). Poza tym, część respondentów przyznaje, że mogłoby być więcej terenów zielonych (SP 4-6- 12%, SP 7-8- 25%). Żaden badany nie wskazał, że jego zdaniem oferta spędzania czasu wolnego skierowana do dzieci i młodzieży jest wystarczająca.

Wykres 71. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?



Uczniowie zostali zapytani także o posiadane pasje- w większości przyznają, że je posiadają (SP 4-6: 75%; SP 7-8: 75%) wskazując na różnorodne zajęcia w tym np. słuchanie muzyki, szydełkowanie, rysowanie, gry na instrumentach oraz dyscypliny sportowe. Aczkolwiek, 12,5% młodszych i 25% starszych uczniów przyznało, że nie ma pasji, ale chciałoby ją w sobie odkryć. Pozostałe 12,5% uczniów klas 4-6 odpowiedziało, że nie mają pasji, ale nie potrzebują jej w sobie odkrywać.

Wykres 72. Czy masz pasję- coś, co lubisz robić i kiedy to robisz nie czujesz, że mija Ci czas?



Podsumowanie i wnioski

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w gminie Jasieniec można wyróżnić zasadnicze problemy jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Dorośli mieszkańcy gminy Jasieniec:

- ✓ Mieszkańcy gminy Jasieniec najistotniejsze problemy w ich środowisku lokalnym uznali uzależnienie od alkoholu oraz problemy opiekuńczo- wychowawcze. Z pewnością w tej sferze są największe oczekiwania wobec władz i instytucji lokalnych związane z podjęciem działań.
- ✓ Mieszkańcy gminy Jasieniec w większości poprawnie oceniają współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi.
- ✓ Mieszkańcy gminy Jasieniec są dość aktywną społecznością. Większość badanych uczestniczyło w ostatnim roku w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie Gminy. Poza tym, niemalże wszyscy ankietowani utrzymują poprawne relacje z najbliższymi sąsiadami. Niezbędne są jednak dalsze wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej skierowanej do mieszkańców gminy (w tym również do osób starszych i niepełnosprawnych), a także organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów w celu dalszej budowy społeczeństwa obywatelskiego gminy.
- ✓ Za najbardziej rozpowszechnione uzależnienie w środowisku lokalnym mieszkańcy gminy uznali uzależnienie od alkoholu. Ważne będzie tutaj podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji realizujących działania zapobiegawcze i profilaktyczne. Konieczne jest również tworzenie, wspieranie i finansowanie miejsc, które oferują dorosłym i dzieciom kompleksową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną, socjalną (np. punkty konsultacyjne). Informacje o tych miejscach powinny być rozpowszechnione na stronach internetowych i w miejscach publicznych. Rekomenduje się także przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. Zaleca się także rozpowszechnianie wśród mieszkańców ulotek również na temat możliwych form

pomocy w przypadku doświadczania problemów z nadużywaniem lub uzależnieniem od alkoholu.

- ✓ W kontekście uzyskanych wyników na temat zjawiska przemocy domowej należy zwrócić większą uwagę na rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej za pomocą ulotek, plakatów, broszur i stron internetowych. Niezbędne jest również systematyczne i kompleksowe diagnozowanie zjawiska przemocy domowej, a także stałe podnoszenie kompetencji osób i służb zajmujących się ową problematyką. Zaleca się prowadzenie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń, na których obecni będą przedstawiciele wszystkich służb zajmujących się problematyką przemocy domowej. Wskazane jest również promowanie wzorów dobrego rodzicielstwa wolnego od przemocy, krzywdzenia i zaniedbywania np. poprzez prowadzenie warsztatów umiejętności wychowawczych i konsultacji dla rodziców. Rekomenduje się też prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy domowej, a także będą opisywać mechanizmy przemocy w rodzinie i uświadamiać ich społeczną szkodliwość.
- ✓ W subiektywnej ocenie 41% badanych sytuacja ta jest dobra, 9% jest zdania, że jest zła, a 50% nie ma zdania w tej kwestii. Zdecydowana większość respondentów uważa, że oferta działań skierowanych do seniorów na terenie gminy jest wystarczająca.
- ✓ Zdaniem 66% badanych osoby niepełnosprawne nie są wykluczone społecznie w środowisku lokalnym. Jedynie 2% mieszkańców wskazało, że osoby te nie są akceptowane. Pozostałe 32% nie ma zdania na ten temat. Jednakże, tylko 1/4 mieszkańców odpowiedziała, że osoba niepełnosprawna może znaleźć na terenie gminy zatrudnienie. Dla osób z niepełnosprawnością praca zawodowa jest nie tylko źródłem dochodów, ale również formą terapii i rehabilitacji zawodowej. Dzięki pracy osoba niepełnosprawna staje się bardziej niezależna, jej poczucie własnej wartości wzrasta, a kontakty z innymi ludźmi stają się częstsze i lepsze. Dlatego ważne jest wspieranie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.
- ✓ Należy zwrócić uwagę na kształtowanie w społeczeństwie szacunku wobec osób starszych oraz niepełnosprawnych i tworzenie warunków do inkluzji społecznej tych grup poprzez organizację wydarzeń oraz podejmowanie działań promujących integrację wewnątrz i między pokoleniową. Ponadto, niezbędne jest wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych oraz

niepełnosprawnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów.

- ✓ W subiektywnej ocenie połowy ankietowanych stan opieki zdrowotnej na terenie gminy jest raczej zły i bardzo zły. Co prawda gminy nie finansują bezpośrednio świadczeń opieki zdrowotnej dla mieszkańców, zastępując w tym NFZ. Nie oznacza to jednak, że są całkowicie zwolnione z ponoszenia wydatków związanych z organizacją ochrony zdrowia na swoim obszarze. Zatem planując budżet gminy wskazane jest przeznaczenie jego części na stałe podnoszenie jakości świadczonych usług medycznych.

2. Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej:

- ✓ Najistotniejszymi ich zdaniem problemami są: przemoc domowa, uzależnienie od alkoholu, bieda, ubóstwo, niepełnosprawność, uzależnienie rodzin od różnych form pomocy społecznej oraz bezradność w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego. Ważne będzie tutaj podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji realizujących działania zapobiegawcze tego rodzaju problemom.
- ✓ 3/4 zgadza się częściowo, a 1/4 raczej nie zgadza się z tym, że pomoc społeczna pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. Poza tym, 1/4 badanych wskazała, że odczuwa symptomy wypalenia zawodowego. Może to wynikać z delegowania im coraz większej ilości zadań w nieproporcjonalnej wielkości w stosunku do wysokości przekazywanych środków finansowych.
- ✓ 100% respondentów zdecydowanie lub częściowo zgadza się, że władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej. Wszyscy ankietowani uważają, że władze gminy wychodzą naprzeciw zgłaszanym przez OPS problemom. Świadczy to o bardzo dobrej współpracy owych podmiotów.
- ✓ Tylko połowa ankietowanych uważa, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana. Może z tego wynikać, że podejmowane działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych są w niektórych obszarach niedostateczne. Zdaniem pracowników GOPS większej uwagi wymaga przede wszystkim opieka zdrowotna oraz transport osobowy.
- ✓ Wszyscy pracownicy GOPS dostrzegają potrzebę prowadzenia działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Respondenci wskazywali najczęściej na potrzebę udzielania wsparcia psychologicznego dla rodzin.

3. Dzieci i młodzież szkolna

- ✓ Problem alkoholowy wśród dzieci i młodzieży w gminie Jasieniec jest alarmujący, ponieważ połowa uczniów klas 7-8 przyznała, że ich rówieśnicy piją alkohol. Wskazane jest prowadzenie na terenie szkół i innych placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych psycho-edukacyjnych programów profilaktycznych, warsztatów profilaktycznych, spektakli profilaktycznych (w tym rekomendowanych programów profilaktycznych). Zaleca się zastosowanie w działaniach profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży strategii informacyjnej w celu poszerzenia wiedzy na temat przyczyn i konsekwencji picia alkoholu oraz umożliwienia młodym ludziom podejmowania racjonalnych wyborów, popartych znajomością zagadnień związanych z używaniem napojów alkoholowych. By działania z zakresu strategii informacyjnej przynosiły oczekiwane rezultaty, powinny być realizowane przez kompetentne osoby, które cechuje wiarygodność, umiejętność wzbudzania zaufania wśród dzieci i młodzieży, budowania z nimi pozytywnej relacji. Przekazywane informacje muszą być rzetelne oraz dostosowane do etapu rozwojowego uczniów. Przydatne mogą okazać się ulotki i plakaty rozpowszechniane wśród dzieci młodzieży. Rekomendowane jest także przeprowadzenie szkoleń dla rodziców, podczas których przekazana im będzie wiedza na temat problemu picia napojów alkoholowych przez dorastające dzieci, skutków wczesnej inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz możliwości jej zapobiegania. Rodzice powinni zostać również przeszkoleni w zakresie reagowania w przypadku spożywania alkoholu przez dziecko. Poza tym, konieczne jest stałe podnoszenie kompetencji nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz osób pracujących w świetlicach celem zwiększenia efektywności działań.
- ✓ Palenie wyrobów tytoniowych jest bardziej popularne wśród młodych mieszkańców gminy niż spożywanie alkoholu- 22% młodszych i 83% starszych uczniów wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy. Rekomenduje się prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu strategii informacyjnej poprzez przekazywanie wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów. Pomocne w realizacji tej strategii może być zaproszenie wykwalifikowanej osoby (np. lekarza), który w profesjonalny sposób przekaze uczniom odpowiedni zasób wiedzy na temat skutków podejmowania takiego zachowania.
- ✓ Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości wskazywali, że nie wiedzą czy zdobycie narkotyków lub

dopalaczy byłoby w ich miejscowości łatwe/trudne. Aczkolwiek część badanych wskazuje, że wie, gdzie można nabyć tego typu substancje. Mimo, iż wszyscy ankietowani deklarują, że nigdy nie zażywali narkotyków/ dopalaczy, ani też nie robią tego ich rówieśnicy, konieczne jest prowadzenie działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej wśród uczniów. W przypadku zażywania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Zaleca się prowadzenie działań profilaktycznych w szkole, mających na celu przekazywanie wiedzy na temat konsekwencji społecznych, zdrowotnych i prawnych zażywania narkotyków. Pomóc w tym mogą ulotki, broszury czy plakaty, zawierające informacje na ten temat, a także zaproszenie osób, które mają za sobą negatywne doświadczenia związane z uzależnieniem od narkotyków i przekażą dostosowane do wieku i poziomu rozwoju uczniów informację na ten temat. Wskazane jest także przeprowadzenie szkoleń/warsztatów dla rodziców na temat reagowania w przypadku zażywania przez dzieci środków psychoaktywnych, rozpoznawania czy dziecko zażywa takie substancje, do kogo należy się zgłosić w przypadku doświadczenia tego problemu oraz jak rozmawiać z dzieckiem w przypadku podejmowania przez niego zachowań ryzykownych. Niezbędna jest stała obserwacja dzieci i młodzieży przez nauczycieli w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne oraz poszerzenie wiedzy pracowników szkoły na temat wykrywania objawów stosowania substancji odurzających. Zaleca się także przeprowadzenie działań mających na celu informowanie dzieci i młodzieży na temat instytucji, gdzie mogą szukać pomocy. Ulotki, plakaty powinny być umieszczone w widocznych miejscach zarówno w szkołach, jak i innych instytucjach publicznych, a także zawierać dane kontaktowe do instytucji pomocowych.

- ✓ Zaleca się promowanie wśród uczniów zdrowego stylu życia poprzez przedstawianie korzyści za tym idących oraz możliwości tego osiągnięcia, a także poprzez rozpowszechnianie na ten temat atrakcyjnych ulotek, plakatów oraz zapewnianie uczniom możliwości uczestnictwa w zajęciach sportowych (warto dopilnować, aby uczestnictwo w zajęciach sportowych wiązało się również z nauką dzieci i młodzieży zasad Fair Play, współdziałania w grupie oraz zdrowego współzawodnictwa).
- ✓ Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera, Internetu czy graniu w gry komputerowe. Uczniowie spędzają w ten sposób nawet powyżej

4 godzinie dziennie. Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach są to ich jedyne formy spędzania czasu. Gry hazardowe są dość popularne wśród dzieci i młodzieży z gminy Jasieniec. Zaleca się zastosowanie strategii informacyjnej poprzez przekazywanie dzieciom wiadomości na temat negatywnych konsekwencji grania w gry na pieniądze, czy nadmiernego czasu poświęcanego na granie w gry komputerowe, korzystanie z Internetu lub smartfona. Zajęcia takie mogą się odbywać np. w ramach godziny wychowawczej. Warto zwrócić uwagę rodzicom na występowanie problemu uzależnień behawioralnych oraz konsekwencji jakie mogą za sobą nieść np. poprzez organizowanie warsztatów. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu. Warto przeprowadzić z uczniami warsztaty, podczas których poszerzą oni wiedzę na temat zjawiska cyberprzemocy i rozległych negatywnych konsekwencji jej stosowania.

- ✓ Do skutecznych strategii zapobiegania uzależnieniom behawioralnym (podobnie jak w innych zachowaniach ryzykownych młodzieży) należą: rozwijanie kompetencji psychospołecznych dzieci i młodzieży oraz rozwijanie kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów. Ponadto, do specyficznych działań profilaktycznych, które zostały uznane za skuteczne należą: obniżenie pozytywnych oczekiwań związanych z używaniem Internetu, graniem w gry hazardowe, korygowanie zniekształceń poznawczych związanych z graniem w gry hazardowe (w tym w obszarze ważne jest dostarczanie wiedzy na temat matematycznego prawdopodobieństwa). Realizowane w szkołach programy powinny uwzględniać ww. skuteczne strategie profilaktyczne i być realizowane przez profilaktyków rozumiejących specyfikę pracy z młodzieżą/rodzicami, nie zaś przez osoby do tego nieprzygotowane. Więcej o skutecznych strategiach profilaktycznych oraz budowie programów na stronie www.programyrekomendowane.pl.
- ✓ Napoje energetyczne stają się dość popularną używką wśród uczniów. Zalecane jest uświadamianie dzieci ze szkół podstawowych na temat składu, działania oraz

negatywnych skutków spożywania tego rodzaju napojów np. poprzez pogadanki na zajęciach z wychowawcą.

- ✓ Kolejnym zauważalnym problemem wśród młodych mieszkańców gminy są przypadki agresji i przemocy (zarówno fizycznej, jak i psychicznej), z jakimi spotykają się oni w środowisku rówieśniczym. Niektórzy z uczniów kilka razy w tygodniu, a nawet codziennie doświadczają przemocy fizycznej oraz psychicznej ze strony swoich kolegów i koleżanek w szkole. Otrzymane wyniki powinny skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkołach działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy, autoagresji oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. To przede wszystkim dyrektorzy placówek oświatowych powinni zwrócić szczególną uwagę na problem przemocy rówieśniczej. Otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów. Zaleca się również przekazanie uczniom wiedzy na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania przez nich przemocy zarówno w szkole jak i w domu, a także w jaki sposób mogą reagować, jeśli będą świadkiem agresji.
- ✓ Mimo, iż wszyscy uczniowie wskazali, że nie doświadczyli nigdy przemocy domowej, należy pamiętać, że doświadczanie przemocy jest jednym z największych zagrożeń rozwoju i bezpieczeństwa dziecka. Konsekwencje przemocy wobec dzieci mogą być drastyczne i trwałe, zarówno fizyczne – takie jak obrażenia i skaleczenia, złamania, a nawet śmierć, jak i psychiczne – agresja, problemy ze zdrowiem psychicznym, niska samoocena, zaburzenia emocjonalne i poznawcze. Przemoc ze strony osób najbliższych – rodziców – zaburza więź dziecka z rodzicami, podstawową i najważniejszą relację w życiu dziecka, co bezpośrednio wpływa na poczucie bezpieczeństwa dziecka oraz jego umiejętność nawiązywania dobrych relacji z innymi ludźmi. Monitorowanie stanu przestrzegania praw dziecka to jedno ze zobowiązań

organów państwowych wynikających z przyjęcia Konwencji o prawach dziecka. To również statutowe zadanie licznych organizacji pozarządowych, a także moralny obowiązek społeczeństwa, by zapewnić bezpieczeństwo i harmonijny rozwój najmłodszych mieszkańców naszego kraju. Realizacja tego zobowiązania wymaga rzetelnej diagnozy zagrożeń i skuteczności prowadzonej polityki społecznej. Jest to szczególnie istotne w szybko zmieniających się czasach, gdy na wyzwania cywilizacyjne nakładają się zagrożenia epidemiczne czy wojenne.

<i>Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Jasieniec- lata 2021-2023.</i>	5
<i>Tabela 2. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2021-2023.</i>	6
<i>Tabela 3. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS.</i>	6
<i>Tabela 4. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin.</i>	7
<i>Tabela 5. Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową.</i>	8
<i>Tabela 6. Działalność GKRPA w latach 2021-2023.</i>	10
<i>Tabela 7. Liczba założonych Niebieskich Kart.</i>	14
<i>Tabela 8. Jak Pani/Pan ocenia sytuację:</i>	19
<i>Tabela 9. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.</i>	20
<i>Tabela 10. Jak powszechne na terenie gminy w Pani/Pana ocenie jest zjawisko uzależnienia od następujących substancji?</i>	28
<i>Tabela 11. Przekonania dotyczące wychowania.</i>	30
<i>Tabela 12. Przekonania dotyczące przemocy.</i>	33
<i>Tabela 13. Jak poważne/istotne są poniższe problemy w Pana/Pani środowisku lokalnym?</i>	42
<i>Tabela 14. Przekonania dotyczące alkoholu klasy 4-6.</i>	56
<i>Tabela 15. Przekonania dotyczące alkoholu klasy 7-8.</i>	57
<i>Tabela 16. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? Wyniki w klasach 4-6.</i>	74
<i>Tabela 17. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? Wyniki w klasach 7-8.</i>	74

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców w latach 2021-2023.....	5
Wykres 3. Poziom wykształcenia badanych.....	16
Wykres 4. Czy posiada Pani/Pan pracę?	16
Wykres 5. Z jakich powodów nie posiada Pani/Pan pracy?	17
Wykres 6. Źródłem utrzymania Pani/Pana gospodarstwa domowego jest (proszę zaznaczyć wszystkie stosowne odpowiedzi).....	17
Wykres 7. Czy Pani/Pana rodzina korzysta lub korzystała w ciągu ostatniego roku ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej?	18
Wykres 8. Jaki był powód?	18
Wykres 9. Jak ocenia Pani/Pan współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi?	22
Wykres 10. Czy w ciągu ostatniego roku uczestniczył(a) Pani/Pan w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie Gminy (np. dożynki, uroczystości rocznicowe)?	23
Wykres 11. Jeśli nie, to jaka była tego przyczyna?	23
Wykres 12. Czy uważa Pani/Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w Gminie zaspokajana?	24
Wykres 13. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/Pana ocenie wymagają większej uwagi (pytanie wielokrotnego wyboru):	24
Wykres 14. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie na terenie gminy?	25
Wykres 15. Jak ocenia Pani/Pan wzajemne relacje z najbliższymi sąsiadami?	26
Wykres 16. Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień? ...	27
Wykres 17. Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?	28
Wykres 18. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy domowej?	31
Wykres 19. Czy wie Pani/Pan, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba doznająca przemocy domowej?	32
Wykres 20. Jak ocenia Pan/Pani sytuację seniorów w Gminie?	34
Wykres 21. Czy oferta działań dla seniorów jest według Pani/Pana wystarczająca?	35

Wykres 22. Czy osoby niepełnosprawne na terenie gminy są akceptowane?	37
Wykres 23. Czy Pani/Pana zdaniem osoba niepełnosprawna może znaleźć pracę na terenie gminy? .	37
Wykres 24. Jak ocenia Pan/Pani stan opieki zdrowotnej na terenie gminy?	38
Wykres 21. Czy zmienił się Pana/Pani nastrój, gdy nastąpił czas izolacji społecznej?	39
Wykres 22. Czy zaobserwował Pan/Pani jakieś zmiany w zachowaniu swojego dziecka, odkąd wybuchła pandemia?	40
Wykres 25. Czy według Pana/Pani pomoc społeczna pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych?	44
Wykres 26. Czy odczuwa Pani/Pan wypalenie zawodowe?	44
Wykres 27. Władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej.....	45
Wykres 28. Czy władze gminy Pani/Pana zdaniem wychodzą na przeciw zgłaszanym przez OPS potrzebom?	45
Wykres 29. Czy uważa Pani/Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w Gminie zaspokajana?	46
Wykres 30. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/Pana ocenie wymagają większej uwagi:.....	46
Wykres 31. Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień? ...	47
Wykres 32. Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?	47
Wykres 33. Ocena relacji z rodzicami, opiekunami.	49
Wykres 34. Ocena relacji z nauczycielami.	50
Wykres 35. Ocena relacji z rówieśnikami.	51
Wykres 36. Gdybyś miał/a jakikolwiek problem, to do kogo zwróciłbyś się/zwróciłabyś się w pierwszej kolejności o pomoc?	52
Wykres 37. Czy Twoim zdaniem osoby w Twoim wieku piją alkohol?	53
Wykres 38. Jeśli tak, to gdzie ma to miejsce?.....	54
Wykres 39. Dlaczego Twoim zdaniem rówieśnicy sięgają po alkohol?	54
Wykres 40. Jak często zdarza Ci się spożywać alkohol?	55
Wykres 41. Jaki rodzaj alkoholu pijesz najczęściej?	55
Wykres 42. Z jakich powodów sięgasz po alkohol?	56

Wykres 43. Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?	58
Wykres 44. Czy palisz papierosy?	59
Wykres 45. Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI?	59
Wykres 46. Co skłoniło Cię do palenia papierosów?	60
Wykres 47. Czy osoby w Twoim wieku mają kontakt z narkotykami albo dopalaczami?	61
Wykres 48. Czy zażywałeś kiedyś jakieś narkotyki albo dopalacze?	61
Wykres 49. Skąd wziąłeś tę substancję?	62
Wykres 50. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyki lub dopalacze?	62
Wykres 51. Gdybyś chciał/ła zdobyć narkotyki i/lub dopalacze w Twojej miejscowości to byłoby to: ..	63
Wykres 52. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? ..	63
Wykres 53. Częstotliwość korzystania z komputera.	65
Wykres 54. Częstotliwość grania w gry komputerowe.	66
Wykres 55. Częstotliwość korzystania z telefonu komórkowego.	67
Wykres 56. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z telefonu?	68
Wykres 57. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?	69
Wykres 58. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.	70
Wykres 59. Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8.	71
Wykres 60. Grałeś/aś w jakiekolwiek gry hazardowe (na pieniądze)?	72
Wykres 61. Czy zdarza Ci się ""zajadać"" stresy, trudne emocje?	73
Wykres 62. Czy Twoim zdaniem napoje energetyczne są zdrowe?	75
Wykres 63. Czy pijesz lub zdarza Ci się pić napoje energetyczne typu Redbull, Burn, Tiger?"	76
Wykres 64. Jak często pijesz napoje energetyczne?	76
Wykres 65. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru).....	77
Wykres 66. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?	78
Wykres 67. Czy doświadczyłeś przemocy w domu?	78
Wykres 68. Czy spotyka Cię agresja słowna w domu?	79

<i>Wykres 69. Z kim zwykle spędzasz czas wolny?</i>	<i>80</i>
<i>Wykres 70. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?</i>	<i>81</i>
<i>Wykres 71. Czy masz pasję- coś, co lubisz robić i kiedy to robisz nie czujesz, że mija Ci czas?</i>	<i>81</i>